

Yhteinen huoli, erilaisia keinoja
– Eduskuntakeskustelu Jyrki Kataisen hallituksen
ohjelmaan kirjatusta nuorten yhteiskuntatakuusta
vuonna 2013

Turun yliopisto
Filosofian, poliittisen historian
ja valtio-opin laitos
Pro gradu -tutkielma
Essi Ratia
2016 maaliskuu

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos/Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

RATIA, ESSI: Yhteinen huoli, erilaisia keinoja – Eduskuntakeskustelu Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan kirjatusta nuorten yhteiskuntatakuusta vuonna 2013

Pro gradu –tutkielma, 111 s.

Poliittinen historia

Maaliskuu 2016

Pro gradu –tutkielman tarkoitus oli selvittää mitä teemoja nuorten yhteiskuntatakuusta, tunnetummin nuorisotakuusta, nousi esille eduskunnan täysistuntokeskusteluissa vuonna 2013. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella muodostuiko asioista eriäviä näkemyksiä puolueiden välille sekä oliko eduskuntakeskusteluissa havaittavissa yhtenäisyyttä tai hajontaa hallitus—oppositio tai vasemmisto—oikeisto –asetelmassa. Metodillisesti tutkimus on laadullista tutkimusta ja sisällönanalyysiä sekä sivuaa diskurssianalyysia ja poliittisen retoriikan tarkastelua.

Nuorten yhteiskuntatakuu on kirjattu Jyrki Kataisen hallituksen (2011–2015) hallitusohjelmaan ja nimetty yhdeksi hallituskauden kärkihankkeeksi. Nuorisotakuu tuli täysimääräisenä voimaan vuoden 2013 alusta. Täysistunnoissa suurimpia teemoja, jotka hallitsivat nuorisotakuusta käytävää keskustelua olivat takuun rahalliset resurssit, nuorten palveluprosessien sujuvoittaminen, koulutukseen kohdistuvat leikkaukset sekä nuorten nopeampi siirtyminen työelämään.

Hankkeena nuorisotakuu ja sen tavoitteet saivat vahvan tuen koko puoluekentältä, mutta oppositiopuolueiden, keskustan ja Perussuomalaisten, edustajat kritisoivat takuulle varattuja resursseja riittämättömäksi. Myös hallituksen suunnittelemien koulutusleikkauksien oppositiopuolueet kokivat olevan ristiriidassa koulutustakuun kanssa ja epäoikeudenmukaisena pidettiin etenkin leikkausten alueellista kohdentumista.

Hallituspuolueet pitivät nuorisotakuuta merkittävänä panostuksena nuoriin ja tulevaisuuteen. Hallitusta jakoivat kuitenkin esimerkiksi kysymykset nuorisotakuun velvoittavuudesta sekä oppivelvollisuusiän mahdollisesta pidentämisestä vuodelta. Nuorten saattaminen työelämään ja oppisopimus-koulutus yhtenä väylänä puhutti kansanedustajia laajasti. Nuorten työllisyydestä ja työllistämisestä puhuttaessa oikeiston puolelta toivottiin joustavampia työmarkkinoita, jotta kynnyksensä palkata uusia ja nuoria työntekijöitä madaltuisi.

Asiasanat:

Nuorisotakuu, nuorten yhteiskuntatakuu, eduskuntakeskustelu, koulutuspolitiikka, nuorten syrjäytyminen, nuorisotyöttömyys, poliittinen retoriikka

Sisällys

1. Johdanto	5
1.1 Nuorisotakuu hallituksen kärkihankkeena	5
1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne	9
1.3 Lähteet	10
1.4 Metodi ja eduskuntakeskustelut tutkimusaineistona	12
1.5 Taustaa nuorisotakuulle.....	15
2. Keinot, joilla hallitus tähtää nuorisotakuun tavoitteisiin	21
2.1 Nuorisotakuun keinovalikoima	21
2.2 ”Tämähän on tämmöinen talkoojuttu”	30
2.3 Tulisiko takuuseen sisällyttää vastaanottovelvollisuus?	36
2.3.1 Porvaripuolueet puoltavat, vasemmistopuolueet empivät.....	36
2.3.2 Kokoomuksen ehdotus toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta	39
3. Riittävätkö panostukset nuorisotakuun lunastamiseen?	43
3.1 Oppositio kritisoi takuulle varattuja resursseja riittämättömiksi	43
3.2 Kuntien sitouttaminen on vielä kesken.....	47
3.3 Nuorten palveluprosessit on saatava sujuvammiksi	50
4. Vaarantavatko hallituksen säästöt koulutustakuun?	54
4.1 Koulutusleikkaukset ovat oppositiosta ristiriidassa takuun kanssa	55
4.2 Ajaako laatu ohi alueellisen saatavuuden?	58
4.2.1 Oppositio syyttää hallitusta koulutuksen keskittämisestä.....	58
4.2.2 Esimerkkinä ammattikorkeakoulu-uudistus.....	62
4.3 Koulutuksen tasa-arvon monta merkitystä	67
4.5 Oppivelvollisuuden pidentäminen jakaa hallitusta	71
5. Nuoret nopeasti kiinni työelämään	79
5.1 ”Yksikin työllisyyspäätös nuorten osalta on yhteiskuntateko” - Työministeri Ihalainen vetoaa työnantajia osallistumaan talkoisiin	80
5.2 Oppisopimuskoulutus varteenotettava vaihtoehto	83
5.2.1 Oppisopimusjärjestelmä vaatii uudistamista.....	83
5.2.2 Porvaripuolueet ajavat koulutussuhdetta	85
5.2.3 Saksan mallista esimerkkiä	88
5.2.4 Mestari—kisälli -malli Perussuomalaisten suosiossa.....	90
5.3 Byrokratiaa purettava	91
6. Päästäänkö nuorisotakuun päämäärään?	94
6.1 Hallitus myöntää työn olevan kesken - ”Sataprosenttisen tuloksen saaminen ei ehkä ole mahdollista”	94
6.2 Nuorisotyöttömyyden kasvu antaa oppositiolle aihetta kritiikkiin	97
6.3 Nuorisotakuun ansiot	100
7. Johtopäätökset	104
Lähdeluettelo	111

1. Johdanto

1.1 Nuorisotakuu hallituksen kärkihankkeena

Nuorten ja suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuus nivoutuvat tiiviisti yhteen. Syrjäytymisen käsite antaa kehykset tarkastella ja tutkia nuorten ajautumista koulutuksen ja työn sekä yhteiskunnan ulkopuolelle. Nuoren hyvinvointiin vaikuttavat lisäksi myös yksilöllisemmät asiat, kuten sosiaalinen verkosto ja elämäntavat. Yhteiskunnallisten järjestelmien ja palvelujen ulkopuolella olo on ongelmallista, koska se viivyttää nuorten siirtymistä työelämään. Pitkittyessään ulkopuolisuus saattaa johtaa nuoren syrjään yhteiskunnasta pidemmäksikin aikaa, jolloin paluu takaisin voi olla mutkikas.¹ Nuorten tilanne huolestuttaa Suomessa myös poliittisella tasolla – nuorten syrjäytyminen ja nuorisotyöttömyys ovat saaneet sijaa puolueiden ohjelmalistoilla ja siirtyneet sieltä hallitusohjelmiin.

Tutkimukseni tarkastelee Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan vuonna 2011 kirjattua nuorten yhteiskuntatakuuta, josta nykyisin käytetään tutummin käsitettä nuorisotakuu. Nuorisotakuulla taataan, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa toimeentuloksi joutumisesta.² Hanke pitää sisällään myös koulutustakuun, joka lupaa jokaiselle juuri peruskoulunsa päättäneelle paikan lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muissa toimissa. Nuorisotakuu tuli täysimääräisenä voimaan vuoden 2013 alussa. Eduskuntakeskustelujen pohjalta tutkin mitä teemoja kansanedustajien puheissa nousee takuun tiimoilta esille sen voimaantulovuotena.

Taustana nuorten yhteiskuntatakuun voimaansaattamiselle oli huoli nuorten työttömyydestä sekä sosiaalisesta syrjäytymisestä. Pelkona on nuoren ajautuminen yhteiskunnan ulkopuolelle ja tämän mahdolliset seuraukset niin yksilön, yhteiskunnan kuin kansantalouden kannalta. Yhden syrjäytyneen nuoren on todettu maksavan yhteiskunnalle elämänsä aikana jopa miljoona euroa, puhumattakaan yksilötason inhimillisestä tragediasta. Nuorisotakuun tavoitteina

---

¹ Myrskylä 2011, 9.

² Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma, 46.

on edistää nuorison sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille, ehkäistä nuorten työttömyyden pitkittymistä sekä tunnistaa nuorten syrjäytymisvaaraan liittyvät tekijät ja korostaa ennakoivia toimia nuorten auttamiseksi.³

Kirjaus nuorten yhteiskuntatakuusta hallitusohjelmaan ja tavoite nuorisotyöttömyyden vähentämisestä sekä syrjäytymisen ehkäisemisestä nuorisotakuumallilla ei ole uusi hanke. Suomessa ensimmäiset nuorten yhteiskuntatakuun kuntakokeilut tehtiin 1980-luvun alkupuolella. Jo silloin tavoitteena oli luoda toimenpiteiden kokonaisuus, joka tarjoaisi kaikille kokeilukunnissa asuville alle 25-vuotiaille työttömille mahdollisuuden koulutukseen tai työhön.⁴ Nuorten yhteiskuntatakuu ja koulutustakuu olivat myös Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen (2003-2007) ohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä. Aikaisemmat takuuhankkeet ovat pääpiirteittäin olleet samankaltaisia kuin Kataisen hallituksen, mutta sisällöllisiä eroja on löydettävissä ja toimenpidekokonaisuuksiltaan aikaisemmat takuumallit ovat olleet suppeampia. Vanhasen hallituksen nuorten yhteiskuntatakuu ei esimerkiksi mainitse alle 30-vuotiaiden vastavalmistuneiden kuuluvan toimenpiteiden piiriin.⁵ Kyseessä ei myöskään ole alun perin suomalainen keksintö, sillä ajatus nuorten yhteiskuntatakuun syntymisestä juontaa juurensa 1970-luvun puoliväliin, jolloin läntiset teollisuusmaat havahtuivat nuorten työllisyyden jyrkkään laskuun Länsi-Euroopan maissa.⁶

Nuorisotakuu yrittää vastata monisyiseen ongelmaan, nuorten syrjäytymiseen, ja ratkaisun löytämiseksi tarvitaan tietoa ja osaamista monelta eri taholta. Toteutuakseen nuorisotakuu vaatii poikkihallinnollista koordinaatiota sekä ministeriötasolla että tiivistä yhteistyötä paikallisten toimijoiden, kuten työ- ja elinkeinotoimistojen, sosiaalitoimen ja koulujen välillä. Viranomaisten lisäksi takuun onnistuminen vaatii vastuunkantoa myös elinkeinoelämältä ja järjestöiltä.⁷ Nuorisotakuun toimenpiteinä ovat koulutustakuu, nuorten aikuisten osaamisohjelma, nuorten työ- ja elinkeinopalvelut (esimerkiksi Sanssi-kortti eli

---

³ Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012, 7.

⁴ Nyysölä 2002, 124.

⁵ Tuusa, Pitkänen, Shemeikka & al. 2014, 11-12.

⁶ Lintunen 1985, 16.

⁷ Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012, 6.

palkkatukimalli), lisäksi kuntien sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä muut nuorten yksilölliset palvelut, kuten etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta.⁸

Eduskuntavaalien vuonna 2011 jälkeen oltiin lähes ennennäkemättömässä tilanteessa, jossa kaikki muut eduskuntapuolueet hävisivät ääniä paitsi Perussuomalaiset, jotka kasvattivat paikkamääränsä huimalla 34 paikalla. Vaalimenestys teki puolueesta yhteensä 39 paikalla kolmanneksi suurimman eduskuntaryhmän.⁹ Vaalien jälkeen Jyrki Kataisen (kok) johdolla koottiin sateenkaarihallitus, jonka kokoonpanoon kuului Kansallisen Kokoomuksen lisäksi Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Sdp), Vihreä liitto, Vasemmistoliitto, Suomen Kristillisdemokraatit sekä Ruotsalainen kansanpuolue (Rkp). Opposition jäivät Perussuomalaiset ja Suomen Keskusta sekä kahden Vasemmistoliitosta vuonna 2011 erotetun edustajan muodostama Vasenryhmä. Tämä määrittää hallitus—oppositio -asetelman myös tutkimuksessa tarkasteltavana olevana vuonna 2013.

Valtionhallinnossa nuorisotakuun ulottuu peräti viiden eri ministerin vastuualueelle. Keskeisinä takuun toimeenpanijoina ja ohjeistuksen määrittelijöinä ovat työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Eduskuntakeskusteluissa nuorisotakuuseen liittyvissä kysymyksissä vastaavina ministereinä ovat useimmiten työministeri Lauri Ihalainen (sd) sekä opetusministerit Jukka Gustafsson (sd, virassa 22.6.2011-24.5.2013) ja Krista Kiuru (sd, virassa 24.5.2013-4.4.2014).¹⁰ Paikoitellen kysymyksiin ottavat kantaa myös nuorisoasioista vastaava kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki (vas), valtiovarainministeri Jutta Urpilainen (sd) sekä sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko (kok).

Vuoden 2011 syksyllä hallitus asetti työ- ja elinkeinoministeriön alaisen työryhmän valmistelemaan keinoja ja ohjeistusta, joilla päästäisiin nuorisotakuulle asetettuihin tavoitteisiin. Työryhmän jäsenet koostuvat eri ministeriöiden

---

⁸ Työ- ja elinkeinoministeriö, kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille. http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf

⁹ Mickelsson 2015, 334.

¹⁰ Valtioneuvoston internet-sivut (luettu 13.11.2015).

<http://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitukset-ja-ministerit/raportti/-/r/m1/72>

virkamiehistä sekä esimerkiksi Akavan, EK:n, SAK:n, STTK:n, Suomen yrittäjien ja Kuntaliiton edustajista. Työryhmän kokouksissa kuultiin eri alojen asiantuntijoita, kommentoitiin heidän esityksiä ja pohdittiin millä tavoin nuorisotakuulle vuositasolla varatut 60 miljoonaa olisi tehokkainta käyttää takuun toteuttamiseksi. Työryhmän raportti nuorisotakuusta ja sen toimeenpanoehdotuksista julkaistiin maaliskuussa 2012. Tämän jälkeen ehdotukset hyväksyttiin ja vuoden 2013 budjettiin osoitettiin tarvittavat määrärahat.¹¹ Esitettyjen toimenpiteiden lisäksi työryhmä katsoi, että viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja nuorten yhteisvastuu on välttämätöntä nuorisotakuun onnistumiselle.¹²

Nuorisotakuusta ei säädetty erillistä uutta lakia vaan sitä toteutetaan nykyisen lainsäädännön puitteissa sekä paikallisille toimijoille annetun toimintaohjeistuksen avulla. Aikaisemmin säädetty nuorisolaki (72/2006) ohjaa myös nuorisotakuun toteuttamista. Nuorisolaki korostaa monialaista yhteistyötä, nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa ja sen kehittämistä.¹³

Nuorisotakuu on julkisessa keskustelussa herättänyt myös kritiikkiä ja ajoittain se on tuomittu epäonnistuneeksi. Olosuhteet hankkeen toteutumiseksi ovat olleet haasteelliset: alavireinen taloustilanne vaikuttaa sekä tarjolla olevien työpaikkojen määrään että valtion ja kuntien käytössä oleviin resursseihin palveluiden toteuttamiseksi. Nuorten työttömyyden tilastollista seuraamista ei kuitenkaan voida pitää takuun onnistumisen ainoana mittarina. Takuun ansioksi voidaan laskea, että se on käydyn julkisen keskustelun lisäksi vakiinnuttanut nuorten hyvinvoinnin poliittisten päätösten tekijöiden agendalle. Nuorisotakuu on myös edellyttänyt hallinnossa uudenlaisten toimintamallien luomista sekä nuorten kunnallisten palveluiden kehittämistä ja ammattilaisten keskinäisen yhteistyön sujuvoittamista paikallistasolla.¹⁴

Nyky-yhteiskunnassa monisyiset ongelmat näyttävät yleistyneen. Tämänkaltaisiin kipupisteisiin, kuten nuorten syrjäytymiseen, on harvoin olemassa tarjolla

---

¹¹ Winqvist 2014, 78.

¹² Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 15.3.2012 (luettu 2.10.2015).

http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/nuorten_yhteiskuntatakuu_koulutusta_tyota_ja_tasmapalvelua.105791.news

¹³ Nuorisolaki (72/2006)

¹⁴ Ervamaa 2014, 9.

yksinkertaisia ja yhdeltä taholta toteutettavia ratkaisuja. Näiden haasteiden voittaminen ja ennaltaehkäiseminen vaativat monialaista osaamista ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Se, minkälaisiin toimiin esimerkiksi nuorten syrjäytymiseen pureutuvassa nuorisotakuussa tulisi ensisijaisesti panostaa ja ohjata resursseja, voi riippua ongelmaa tarkastelevan näkökulmasta – huolen ollessa yhteinen, voivat ratkaisutavat vaihdella tarkastelijasta riippuen. Näin tapahtuu myös eduskuntakeskusteluissa, joissa ratkaisuehdotukset sekä painotukset asiasta osaltaan vaihtelevat kansanedustajien puoluesidonnaisuuden ja taustojen sekä hallitus- tai oppositioroolin mukaisesti. Tähän puoleen tulen tutkimuksessani tarttumaan, mutta ensisijaisesti haluan kuitenkin valottaa sitä, mistä asioista kansanedustajat puhuvat käsitellessään nuorten syrjäytymisen ja nuorisotyöttömyyden ratkaisemiseksi luotua nuorisotakuuta. Nuorten syrjäytyminen, sen syyt sekä ennaltaehkäisevät ja korjaavat toimet ovat hyvinkin ajankohtainen aihe suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen keskusteluissa.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Tutkimuksessani tarkastelen vuoden 2013 eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoja primäärilähteenä käyttäen, mitä teemoja kansanedustajien puheenvuoroissa nuorisotakuuta käsiteltäessä nousi esille ja oliko aiheesta löydettävissä eriäviä näkemyksiä puolueiden välillä, esimerkiksi takuun toteuttamisen keinoista. Lähestyn aihetta siitä eduskunnassa käydyn poliittisen keskustelun sekä puolueiden edustajien esittämien näkemysten tarkastelun kautta.

Edellä mainittujen tutkimuskysymyksieni ohella tarkastelen onko eduskuntakeskusteluissa havaittavissa yhtenäisyyttä tai hajontaa hallitus—oppositio tai vasemmisto—oikeisto –asetelmassa. Lisäksi pyrin tutkimuksessa tekemään tulkintoja siitä, miten kansanedustajien keskusteluissa esitetyt kannat, kuten esimerkiksi käsitys koulutuksen tasa-arvosta, ovat linjassa puolueiden aikaisempien näkemysten kanssa. Oppositiopuolue Perussuomalaisten kohdalla täytyy kuitenkin todeta, että vertailu puolueen aikaisempiin linjauksiin on

jokseenkin hankalaa, sillä puolue oli pitkälle 2000-luvulle asti pienpuolue, jonka historia on melko hajanainen.¹⁵

Tutkimus koostuu johdannosta sekä viidestä pääluvusta, joiden aiheet määräytyivät sen mukaan, mitkä teemakokonaisuudet nousivat primäärilähteistä eli täysistuntojen pöytäkirjoista esille. Luvussa kaksi käyn läpi niitä toimenpiteitä ja ominaisuuksia, joista nuorisotakuu koostuu. Kolmannessa luvussa käsittelen takuulle varattujen rahallisten resurssien nostattamaa keskustelua sekä puhetta kehyksien rakentamista, joiden sisällä nuorisotakuu siirretään käytännöntason toimintaan. Esille tulee kuntien rooli takuun toteuttajana sekä nuorten palveluprosessien kehittämistarpeet. Koulutuspuoleen ja koulutustakuuseen keskityn tutkimuksen neljännessä luvussa. Pääpaino luvussa on hallituksen suunnitteleminen koulutusleikkauksien aiheuttamassa keskustelussa, mutta samalla esille tulee myös puolueiden näkemyksiä koulutuksen tasa-arvosta ja mahdollisesta oppivelvollisuuden pidentämisestä. Viides luku käsittelee asioita, joiden kansanedustajat uskovat edistävän nuorten työllistymistä – esimerkiksi oppisopimuskoulutus koetaan hyväksi väyläksi työelämään, mutta sitä tulisi useamman puolueen mielestä uudistaa. Viimeisessä eli kuudennessa pääluvussa tarkastelen kansanedustajien arvioita takuun onnistumisesta ja sen ansioista. Lopuksi esitän johtopäätökset tutkimuksen havainnoista.

1.3 Lähteet

Ensisijaisena lähteenä tutkimuksessa ovat eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat vuodelta 2013. Kyseiseltä vuodelta olen poiminut keskusteluita ja puheenvuoroja, joissa käsitellään nuorisotakuuta ja sille läheisiä aiheita. Vuodelta 2013 on noin viisikymmentä täysistuntojen pöytäkirjaa, joissa mainittiin nuorisotakuu ja näistä pöytäkirjoista koostuu primääriaineistoni. Tarkasteltavana olevan vuoden aikana nuorisotakuu mainittiin myös 72:ssa kirjallisessa kysymyksessä, mutta nämä rajasin tutkimukseni ulkopuolelle, sillä muuten aineisto olisi ollut liian laaja pro gradu –työn kokoon nähden. Koen täysistuntojen keskusteluiden olevan kirjallisia kysymyksiä hedelmällisempää lähdemateriaalia, sillä keskusteluissa edustajat

---

¹⁵ Mickelsson 2015, 314–315.

käyvät monenvälistä debattia asiasta ja näkökulmaerot tulevat paremmin esille, kuin mitä kirjallisia kysymyksiä tarkasteltaessa. Tästä johtuen pidin mielekkäämpänä rajata kirjalliset kysymykset ulos ja ottaa mukaan koko vuoden keskustelut, kuin että olisin kaventanut aikarajaustani esimerkiksi puoleen vuoteen ja käsitellyt silloin sekä keskustelut että kirjalliset kysymykset.

Tutkimuksessa tukevana kirjallisuutena käytän nuorisotakuusta tehtyjä raportteja sekä nuorisotyöttömyydestä ja nuorten syrjäytymisestä tehtyjä tutkimuksia, jotka avaavat nuorisotakuuta koskettavia teemoja. Tällaisia raportteja ja tutkimuksia ovat julkaisseet esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö sekä Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura julkaisi vuonna 2014 eri kirjoittajien artikkeleista kootun kirjoituskokoelman otsikolla *”Nuorisotakuun arki ja politiikka”*. Ministerien ja ministeriöiden tiedotteet ovat myös tuoneet täsmällisempää tietoa ja tarkennuksia joistakin nuorisotakuuta koskevista toimista ja niiden sisällöistä.

Lähteissä on mukana myös teoksia, jotka avaavat eduskuntapuolueiden aikaisempia linjauksia esimerkiksi koulutuspolitiikasta. Näitä lähteitä käytän puolueiden periaateohjelmien ohella hyväksi, kun tulkitsem sitä miten nuorisotakuusta keskusteltaessa kansanedustajien puheenvuorot ovat linjassa puolueiden aikaisempien näkemyksien kanssa.

Kataisen hallituksen nuorisotakuu-hanketta on muutamien viime vuosien aikana tarkasteltu useammassa pro gradu -työssä. Esimerkiksi vuonna 2013 julkaisuista gradutöistä yksi tarkastelee miltä kunta-valtio -suhde näyttää nuorisotakuun toteuttamisessa ja toinen työ tutkii nuoren asemaa syrjäytymiskeskustelun näkökulmasta. Vuonna 2014 julkaistu gradutyö taas tutkii nuorisotakuuta työpajatoiminnan työn mahdollisuuksina ja haasteina. En ole löytänyt pro gradu -työtä, joka lähestyisi nuorisotakuuta siitä käydyn poliittisen keskustelun ja/tai puolueiden näkemyksien kautta ja tähän paikkaan asemoin oman tutkimukseni.

1.4 Metodi ja eduskuntakeskustelut tutkimusaineistona

Metodiopillisesti tutkimukseni on laadullista tutkimusta ja sisällönanalyysiä sekä sivuaa diskurssianalyysiä ja poliittisen retoriikan tarkastelua. Laadullisen tutkimuksen teossa puhutaan aineistolähtöisestä analyysistä. Siinä tutkija ryhtyy tarkastelemaan aineistoa ilman teoreettisia olettamia etukäteen. Puhdasoppiseen aineistolähtöisyyteen tulee kuitenkin suhtautua kriittisesti, sillä todennäköisesti aineiston käsittelijä voi omata jo joitakin mielikuvia tai näkemyksiä tarkasteltavana olevasta aiheesta, jotka saattavat vaikeuttaa täydellisen objektiivista ja ainoastaan aineistosta muovautuvaa käsitystä aiheesta.¹⁶

Laadullisen aineiston analyysillä pyritään hajanaisesta aineistosta luomaan selkeää ja mielekästä informaatioarvon kasvattamiseksi. Oman tutkimukseni analyysimenetelminä käytän esimerkiksi seuraavia: sisällönerittely, teemoittelu, tyypittely sekä keskusteluanalyysi. Sisällönanalyysi puolestaan perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä.¹⁷ Tätä toteutan tutkimuksessani, kun noin viidenkymmenen eduskuntakeskustelun tarkastelun perusteella ryhdyn rakentamaan yhtenäistä tulkintaa nuorisotakuun käsittelystä.

Tutkimani aineisto koostuu keskustelupöytäkirjoista, joten tutkimukseni sisältää joitakin elementtejä diskurssianalyysin keinoista. Diskurssianalyysissä viitekehys rakentuu Jokisen, Juhilan & Suonisen mukaan esimerkiksi kielen käytöstä sosiaalisen todellisuuden rakentajana. Kielen käyttö on käytäntö, joka ei ainoastaan kuvaa maailmaa, vaan merkityksellistää sekä samalla järjestää ja rakentaa, uusintaa ja muuntaa sitä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Käyttäessään kieltä ja tehdessään sanavalintoja ihmiset, kuten kansanedustajat puheissaan, konstruoivat eli luovat merkityksiä kohteille, joista he puhuvat tai kirjoittavat.¹⁸

Seuraavaksi käyn läpi muutamia huomioita eduskuntakeskusteluiden luonteesta ja niistä tutkimuksen ensisijaisena lähteenä; mitä erityispiirteitä eduskuntasalissa

---

¹⁶ Eskola & Suoranta 2008, 151.

¹⁷ Eskola & Suoranta 2008, 37; Tuomi & Sarajärvi 2002, 115.

¹⁸ Jokinen, Juhila & Suoninen 2000, 17.

pidettyjen puheenvuorojen ja debatin tarkastelu pitää sisällään. Kyösti Pekonen on teoksessaan *Puhe eduskunnassa* tutkinut eduskunnassa tehtyjen haastatteluiden perusteella kansanedustajien suhtautumista puheeseen ja sitä kuinka deliberatiivinen¹⁹ instituutio eduskunta. Pekosen haastatteluissa käsiteltiin myös täysistuntokeskusteluita kansanedustajien silmin. Kriittisesti täysistuntopuheisiin suhtautuneet pitivät käytettyjä puheenvuoroja osaksi jopa turhina, sillä heidän näkemyksensä mukaan hallitus–oppositio –asetelman vastakkaisuuden vuoksi istuntosalissa ei tarkoituksena ole aidosti keskustella asioista. Eräät pitivät täysistuntopuheita ”pelkkänä esiintymisenä” sekä lähinnä mainospuheena kansalle ja medialle, koska käytetyillä puheenvuoroilla ei enää pysty vaikuttamaan päätöksentekoon.²⁰ Täysistuntojen puheenvuorojen merkitystä korostavat taas näkivät täysistunnot eduskunnan ainoana julkisena foorumina, jolla eduskuntaryhmien erilaiset tavoitteet, näkemykset ja perustelut voidaan tuoda julkisesti esille. Vaikka asioista tehtävään tai jo tehtyyn päätökseen eivät kansanedustajat voi puheellaan ehkä enää vaikuttaa, on täysistuntosali se paikka, jossa edustajat voivat esittää oman kantansa käsiteltävänä olevaan asiaan ja perustella sen.²¹

Täysistunnoissa pidettyjä puheenvuoroja ja erityisesti parlamenttikysymyksiä tulee Matti Wibergin ja Antti Kouran mukaan analysoida strategisesta näkökulmasta: toimijoilla on tavoitteita, joiden toteutumista he pyrkivät maksimoimaan. Luonteen omaista parlamenttikysymyksille on, että oppositiosta esitetään ikäviä ja hallituspuolueiden edustajat kysyvät puolestaan mukavia kysymyksiä hallituksen kannalta. Kysymyksiä voidaan pitää tehokkaana strategisena instrumenttina, sillä kysymysten avulla vastustaja voidaan pakottaa vastaamaan tai ainakin reagoimaan asioihin, jotka saattavat olla vastaajalle epämieluisia. Kysymyksillään kysyjät tavoittelevat mahdollisimman suurta poliittista hyötyä itselleen sekä puolueelleen.²²

---

¹⁹ Pekosen selvennyksen mukaan sana ”deliberaatio” tulee sanasta *deliberare*, joka tarkoittaa harkitsemisen, pohtimisen ja perusteellisen keskustelun lisäksi vapautusta ja elämään herättämistä.

²⁰ Pekonen 2011, 98.

²¹ Pekonen 2011, 102–103.

²² Wiberg & Koura 1996, 197, 200–201.

Parlamenttityöskentelyä määrittelee pitkälti juuri hallitus—oppositio –asetelma puolueiden välillä, johon on myös edustajien esiintyminen täysistunnoissa sovitettava. Hallituspuolueiden edustajat lähes poikkeuksetta kannattavat hallituksen toimia sekä usein puheenvuoroissaan kiittelevät ja kehuvat hallituksen päätöksiä. Opposition lähtökohtana on puolestaan vastustaa hallituksen suunnitelmia ja tuoda esille asioiden epäkohtia sekä esittää mahdollisesti oma, mielestään toimivampi ratkaisuehdotus.

Täysistuntopuheiden suunniteltu yleisö on usein eri kuin muut kansanedustajat salissa. Kyösti Pekosen mukaan ennemmin julkisten puheenvuorojen ja keskustelun voidaan nähdä suunnattavan medialle, kannattajalle, potentiaaliselle äänestäjälle tai edustaja voi puhua dokumentoituvaan pöytäkirjaan. Myös Wiberg & Koura toteavat kyselytunnin varsinaisen yleisön olevan useimmiten parlamentin ulkopuolella²³

Yksittäiset kansanedustajat voivat parlamentaaristen puheenvuorojen ja kysymysten avulla myös rakentaa omaa poliittista profiiliaan. Tuomalla täysistunnoissa omat näkemyksensä esille edustajat vaikuttavat retoriikallaan siihen, millaisten asiakysymysten osaajana ja vaikuttajana he haluavat tulla nähdyiksi. Usein kansanedustajien intressissä onkin saada kysymykselleen ja sitä koskettavalle aiheelle, mahdollisesti epäkohdalle, julkisuutta. Näkyvyys kysymykselle voi myös tukea kansanedustajan poliittisia tavoitteita esimerkiksi suuntaamalla yleistä mielipidettä edustajan omien arvojen mukaiseksi.²⁴

---

²³ Pekonen 2011, 106; Wiberg & Koura 1996, 215.

²⁴ Wiberg & Koura 1996, 212.

1.5 Taustaa nuorisotakuulle

Nuorisotakuulla pyritään sen toimenpitein tukemaan nuoria mahdollisissa pulmatilanteissa, joita saattaa ilmentyä etenkin nuoren elämän eri siirtymävaiheissa. Kansainvälisessä nuorisotutkimuksessa on keskusteltu nuoruuteen liittyvien siirtymien (transitioiden) luonteen muuttumisesta. Kuten tutkija Vesa Puuronen esittää on keskustelun lähtökohtana ollut kaksi havaintoa: yhtäältä nuoruus on pidentynyt lähinnä koulutuksen pitenemisen vuoksi kaikissa kehittyneissä maissa ja toisaalta nyky-yhteiskunnassa ihmisten elämänurat ovat muuttuneet aikaisempaa yksilöllisemmiksi, epävarmemmiksi ja katkonaisemmiksi.²⁵

Nuoruuden ajanjakson voi kuvata sijoittuvan elämänkaareissa siihen välivaiheeseen, jossa lapsuus loppuu ja aikuisuus alkaa. Yksilö ei tässä kohtaa ole vielä esimerkiksi täysin itsenäinen vanhemmistaan, muttei enää myöskään muiden päätäntävällän alaisena oleva lapsi. Kuten edellä todettu, on nuoruusajan havaittu kehittyneissä länsimaissa pidentyneen viime vuosikymmeninä ja näin on ryhdytty käyttämään uutta käsitettä ”nuori aikuisuus”. Koulutukseen käytetyn ajan pitkittyminen on samalla siirtänyt myöhemmäksi nuorten astumista työelämään. Nykyajalle on myös tyypillistä, että rajat lapsuuden ja nuoruuden sekä aikuisuuden välillä näyttävät muuttuneen yhä epäselvemmiksi. Aikuistumisen tiellä on haasteita, jotka voivat näyttäytyä kouluttamattomuuden, työttömyyden tai sosiaalisen eristytymisen ajanjaksoina. Muutama vuosikymmen aikaisemmin takasi koulutus melko varman ja vakaan aseman työmarkkinoilla, mutta nykyään aikuisuuteen ja työelämään siirtyminen on usealle nuorelle pitkä ja monia epävarmuustekijöitä sisältävä prosessi.²⁶

Tässä pro gradu -tutkimuksessa käsitellään nuoruuden ajanjaksoa nuorisotakuun määrittelemisissä puitteissa. Takuu koskee ”jokaista alle 25-vuotiasta nuorta sekä alle 30-vuotiasta vastavalmistunutta”. Näin alle 25-vuotiaiden voisi ajatella elävän nuoruuden aikaa sekä 25–30-vuotiaiden olevan ”nuoren aikuisuuden” vaiheessa.

---

²⁵ Puuronen 2006, 11.

²⁶ Silvennoinen 2002, 9–10; Ek, Saari & al. 2004, 26–27.

Puuttuminen nuorten syrjäytymiseen ja sen ennaltaehkäisy ovat nuorisotakuun tavoitteiden ytimessä. Takuun toimilla pyritään pitämään kaikki nuoret mukana yhteiskunnan toiminnassa, tausta-ajatuksena voisi tulkita olevan nuorten ohjaamisen aikuistumisen polulla kohti toimintakykyisten veroja maksavien kansalaisten asemaa. Eduskunnan täysistuntojen nuorisotakuu-keskusteluissa syrjäytynyt nuori määritellään pitkälti siitä lähtökohdasta, että nuori on sekä koulutuksen että työelämän ulkopuolella. Tällöin nuori on vaarassa ajautua syrjään, eikä häntä pidetä osallisena tai kiinnittyneenä yhteiskuntaan, ja näin ollen hänet tulee mahdollisimman nopeasti palauttaa piirin ulkokehältä takaisin sen sisäpuolelle eli ensisijaisesti koulutuksen tai työn pariin.

Syrjäytymisestä käyty keskustelu sekä yleensäkin käsitteen ja sen johdannaisten käyttö on herättänyt etenkin nuorisotutkimuksen alalla kriittisiä puheenvuoroja. Esimerkiksi tutkija Tuula Helne väitöskirjassaan *Syrjäytymisen yhteiskunta* kirjoittaa, että keskusteltaessa syrjäytymisestä huomio kiinnittyy usein syrjäytyneisiin ja heidän ominaisuuksiinsa ja vähemmälle huomiolle jää se yhteiskunta, joka tuottaa puhetta syrjäytymisestä. Helneen mukaan ”syrjäytyminen” ja ”syrjäytynyt” ovat käsitteinä myös aatteellisesti ja poliittisesti latautuneita, ja huomiota tulisi kiinnittää siihen, mihin käyttötarkoitukseen näitä käsitteitä halutaan valjastaa.²⁷

Nuorisotutkimusverkoston julkaisemassa Minna Suutarin tutkimuksessa *Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa*, tutkimuksen näkökulma lähtee liikkeelle syrjäytymiskeskustelusta, mutta kritisoi sen palkkatyökeskeisiä esioletuksia. Teoksessa Suutari toteaa Suomessa syrjäytymisestä käydyn yhteiskunnallisen keskustelun keskittyneen vahvasti yhdelle ulottuvuudelle eli tarkastelemaan yksilöiden osallisuutta ja osattomuutta työmarkkinoilla. Palkkatyökeskeinen näkemys on Suutarin mielestä monin tavoin ristiriidassa nykyisen yhteiskunnallisen todellisuuden kanssa, jossa nuoret tänä päivänä toimivat ja siirtyvät kohti aikuisuutta. Työn ja erityisesti palkkatyön tekemistä pidetään keskeisimpänä sosiaalisena sidoksena ja tästä normista poikkeaminen tulkitaan heikoksi tai puuttuvaksi integraatioksi, uhkaksi syrjäytyä yhteiskunnasta. Tämä näkemys pelkistää yhteiskunnan markkinoihin ja rajaa esimerkiksi

---

²⁷ Helne 2002, 9–10.

sosiaalisen alueen kokonaan mielekkään toiminnan ulkopuolelle. Näin ollen Suutari käyttää tutkimuksessaan mieluummin marginaali –käsitettä, jota hän pitää syrjäytymistä laaja-alaisempana näkökulmana reunalla olijoiden kokemusten ja merkitysten tarkastelemiseen ja tulkintaan.²⁸

Syrjäytymisen kesto voi etenkin nuorten kohdalla olla hyvinkin vaihtelevaa, karkean jaottelun voisi tehdä jaolla niihin, jotka palautuvat nopeasti yhteiskunnan toimien pariin, joiden kohdalla ulkoreunalla olo on lyhytaikaista tai oma valinta sekä niihin, jotka tarvitsevat pidempiaikaisempaa ja henkilökohtaisempaa tukea. Nuorisotakuun keinovalikoimaa koottaessa on pyritty huomioimaan nuorten toisistaan hyvinkin poikkeavat tilanteet ja ohjauksen tarpeet, mikä on osaltaan luonut haasteita takuun toimenpidekokonaisuutta rakennettaessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa tutkimuksessa *Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella* (2011), tutkija Pekka Myrskylä määrittelee syrjäytymisvaarassa oleviksi nuoriksi ne 15 – 29-vuotiaat, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta, jotka eivät opiskele, ole työssä tai työvoimapolitiisessa toimenpiteessä. Iso osa näistä nuorista ei siis näy missään tilastoissa, ”he katoavat jonnekin ulkopuolelle, mistä heitä ei tavoita”.²⁹ Näistä tilastojen ulkopuolisista nuorista on nuorisotakuu –työryhmän raportissa käytetty ilmaisuja ”kadonneet nuoret” sekä syrjäytyneiden nuorten ”kova ydin”.³⁰ Nuorisotakuussa on etsivän nuorisotyön avulla haluttu huomioida erityisesti nämä nuoret, tavoittaa heidät sekä kartoittaa ohjauksen tarve. Myrskylän tutkimuksessa sanotaan yhteiskunnallisten järjestelmien ja palvelujen ulkopuolella olon olevan ongelmallista, koska se viivyttää nuorten siirtymistä työelämään. Ennen muuta tämä ulkopuolella olo herättää huolta kuitenkin siksi, että pitkittyessään se voi leimata koko elinikää ja silloin on vaarana on syrjäytyminen.³¹

Tämän tutkimuksen tarkastelun kohteena olevan nuorisotakuun ja aikaisempien vastaavien nuorten yhteiskuntatakuu –ohjelmien taustalla voi sanoa olevan ns. aktivointipolitiikan keinot eli työvoimapolitiikka, jolla pyritään julkisen vallan

---

²⁸ Suutari 2002, 26–27, 31.

²⁹ Myrskylä 2011, 3.

³⁰ Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012, 6.

³¹ Myrskylä 2011, 9.

toimilla ja kannustamisella ohjaamaan toimeettomana olevia henkilöitä työelämän tai koulutuksen pariin sekä vaikuttamaan työvoiman kysyntään. Aktivointipolitiikan ydintavoitteena voi sanoa olevan työttömien saaminen takaisin työmarkkinoille tai nuorisotakuussa vaihtoehtoisesti koulutukseen. Työvoimapolitiittisessa aktivoinnissa työllisyys-, talous- ja sosiaalipolitiikka kietoutuvat yhteen. Työttömien aktivointitoimet ovat tulleet Suomeen pitkälti OECD:n suosituksista, Euroopan unionin työllisyysstrategian välityksellä sekä muista EU-maista saatujen vaikutteiden kautta.³²

Työttömyysturvaan lisättiin 1990-luvulla ehtoja etenkin nuoria koskeviin säädöksiin, kuten liittämällä niihin rajoituksia ja koulutusvelvoitteita. Vappu Karjalainen esittää, että Suomessa on vuodesta 1994 lähtien toteutettu suuri joukko sosiaalietuuksien ehdollistamisen ja aktivoinnin uudistuksia, jotka koskevat etenkin juuri nuoria. Näitä ovat esimerkiksi työmarkkinatuki (1994) ja sen ehdollistaminen ensin alle 20-vuotiailta (1996) ja sitten alle 25-vuotiailta (1997), kuntouttavan työtoiminnan laki ja sen velvoittavuus alle 25-vuotiaille (2001) sekä kuntouttavan työtoiminnan lain velvoittavuuden laajentaminen myös yli 25-vuotiaisiin (2010).³³

Aktiivinen sosiaalipolitiikka kytkeytyy Karjalaisen mukaan Suomessa niihin poliittisesti päätettyihin kurinpitoluonteisiin toimiin, joilla pitkäaikaistyöttömiä pyritään integroimaan sosiaalietuuksilla takaisin työelämään sanktioita käyttäen. Aktivointiehto, velvollisuus ja vastikkeellisuus ovat aktivointipolitiikalle ominaisia käsitteitä. Karjalainen kuvaa aktiivisen sosiaalipolitiikan olevan työllisyyspolitiikan eräänlainen pikkusisko, jolla harjoitetaan yksilöiden aktivointia työttömyysturva- ja toimeentulotukietuuksien sanktioiden uhalla takaisin työelämään. Sen toiminnan tavoitteissa korostetaan työllistymistä ja toiminnan työllisyysvaikutuksia.³⁴

Karjalaisen esittämiin näkökohtiin liittyy läheisesti ajatus ja ajoittain pinnalle nouseva keskustelu sosiaaliturvan ja -etuuksien vastikkeellisuudesta. Joidenkin näkemysten mukaan passiivinen sosiaaliturva eli tavallisesti rahalliset

---

³² Koistinen 2014, 357–358, 364–365; Karjalainen 2011, 228–232.

³³ Karjalainen 2011, 233.

³⁴ Karjalainen 2011, 227–228.

sosiaaliturvet eivät ”kannusta” nuorta hakemaan työ- tai koulupaikkaa, vaan joissakin tapauksissa nuori voi tyytyä elämään yhteiskunnalta saatavan matalan tulotason varassa. Näin ollen passiivisen sosiaaliturvan kritisoijat kokevat, että nuorelta tulisi voida edellyttää osallistumista hänelle tarjottaviin toimiin ja edesauttaa omaa työllistymistään tai koulutukseen pääsyä. Tästä aiheesta käydään myös eduskunnassa ajatustenvaihtoa kansanedustajien välillä puhuttaessa nuorisotakuun velvoittavuudesta.

Talouden suhdannevaihteluilla on tutkittu olevan merkittävä vaikutus etenkin nuorten asemaan työmarkkinoilla. Noususuhdanteen aikana nuorten työvoimalle on hyvin kysyntää, kun taas laskusuhdanteessa nuorisotyöttömyys kasvaa muita ikäryhmiä nopeammin. Nuorista työntekijöistä käytetäänkin näin käsitettä ”joustava työvoima”. Talouden suhdanteiden vaikutukset nuorten työllistymiseen kertovat näin myös siitä, että työmarkkinoille tulon ajankohta on merkittävä selittävä tekijä nuoren työnsaannin kannalta.³⁵ Nuorten kohdalla työttömyyden positiivisena puolena voidaan kuitenkin nähdä sen verrattainen lyhytkestoisuus, mitä hallitus ja etenkin työministeri Lauri Ihalainen (sd) tuo esille myös nuorisotakuusta käytävissä keskusteluissa.

Nykyajan nuoret astuvat hyvinkin erilaisille työmarkkinoille, kuin mitä heidän vanhempansa aikanaan. Työmarkkinoilla tapahtunut rakennemuutos on tehnyt monen työurasta pirstaleisempaa ja katkonaisempaa sekä samalla kilpailu koulutus- ja työpaikoista on kiristynyt. Aikaisemmin oli tavanomaista tehdä koko työuransa saman työnantajan palveluksessa, mutta nykyisin tämä on ennemminkin tavallisuudesta poikkeavaa ja etenkin työuran alkupäätä kuvastavat määräaikaiset ja aikaisempaan verrattuna epätyypilliset työsuhteet. Parantuneesta koulutustasosta huolimatta nuorten työttömyysriski ja määräaikaisten työsuhteiden osuus ovat lisääntyneet 1990-luvulta lähtien. Työsuhteet ovat yleisestikin luonteeltaan muuttuneet joustavammiksi, mikä käy ilmi pätkä osa-aika ja määräaikaisten töiden osuuksien lisääntymisenä, joiden parissa etenkin nuoret ja vastavalmistuneet aloittavat työuransa.³⁶

---

³⁵ Hämäläinen 2002, 84–85, 87.

³⁶ Nyyssölä 2002, 130–131, 135.

Tutkimuksessaan Minna Suutarikin toteaa, että esimerkiksi nuorten yhteiskuntaan kiinnittymistä tukevat yhteiskuntapoliittiset toimet, jollainen myös nuorisotakuu on, tähtäävät yhä ensisijaisesti työmarkkinoille integroitumiseen huolimatta siitä, että jatkuvaa ja kokoaikaista työtä ei enää entiseen tapaan kaikkien ulottuvilla. Pikemminkin realiteettina Suutarin mukaan on, varsinkin kouluttamattomien nuorten kohdalla, pätkätöistä ja projektiluontoisista tehtävistä sekä työn ja työttömyyden vuorottelusta rakentuva työura.³⁷ Nuorisotakuun haasteena voisikin todeta olevan, että miten se toimenpiteillään pystyy parhaiten auttamaan nuoria uudeltaisessa työmarkkinaympäristössä, jota kuvaavat nopeat muutokset, projektiluontoiset työt ja jatkuva uudelleenoppimisen tarve.

---

³⁷ Suutari 2002, 29.

2. Keinot, joilla hallitus tähtää nuorisotakuun tavoitteisiin

Nuoret, heidän hyvinvointi ja työllisyys ovat keskeinen kysymys Suomen tulevaisuuden näkökulmasta. Jyrki Kataisen hallitus kirjasi vuonna 2011 hallitusohjelmaansa yhdeksi kärkihankkeeksi nuorisotakuun toteuttamisen nuorten työllisyyden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.³⁸ Tässä luvussa käydään läpi eduskuntakeskusteluissa esitettyjä keinoja, jotka muodostavat nuorisotakuun toimenpidekokonaisuuden. Luvussa esitetään myös tapoja, joilla nuorisotakuuta tulisi kansanedustajien mielestä toteuttaa. Nuorisotakuun ydintä ja sen tehtävää sosialidemokraattien edustaja Johanna Ojala-Niemelä kiteyttää seuraavalla tavalla:

Nuorisotakuu on väline auttaa nuoria elämän taitekohdissa. Nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi jokaiselle nuorelle taataan työ-, opiskelu-, kuntoutus- tai harjoittelupaikka. Lisäksi nuorisopalvelut turvataan lähipalveluina koko maassa. Meillä ei ole varaa jättää yhtään nuorta yhteiskunnan ulkokehälle. Nuorisotakuu on vahva viesti siitä, että kaikista välitetään. Jokainen on tärkeä.³⁹

2.1 Nuorisotakuun keinovalikoima

Nuorisotakuun keinovalikoimalla hallitus on halunnut kattavasti huomioida nuorten erilaiset elämän vaiheet ja tarpeet, jotta jokaisessa tapauksessa olisi tarjolla sopiva ratkaisu toimeentuloksi jääneen nuoren kohdalla. Johtavana ajatuksena takuun toimissa on nuoren saattaminen työnteon pariin ja rakentaa polkua sinne pääsääntöisesti koulutuksen ja opintojen kautta. Pääministeri Katainen alkuvuoden puheenvuorossaan toteaa, että nuorisotakuulla hallitus räättälöi erilaisten toimenpiteiden kautta erilaisissa tarpeissa oleville nuorille vaihtoehtoja, ja jatkaa sanomalla toimenpiteiden olevan pääsääntöisesti työhön johtavia, elämään kiinni sitovia ja osaamistasoa vahvistavia toimenpiteitä sekä myös kuntoutuspuolen toimia niitä tarvitseville.⁴⁰ Painotus nuorisotakuussa

---

³⁸ Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012, 6.

³⁹ Valtiopäivät (VP) 2013. Pöytäkirja (Ptk) 119, s. 35. Johanna Ojala-Niemelä, sd.

⁴⁰ VP 2013. Ptk 6, s. 25. Pääministeri Jyrki Katainen, kok.

tuntuu eduskuntakeskusteluiden perusteella olevan enemmän nuorten työllistymiseen johtavissa toimenpiteissä, kuin mitä muiden sosiaalipalvelujen toimissa. Sosiaalipalvelut vaikuttavat olevan mukana ennemminkin tukevinä ja täydentävinä toimina.

Nuorisotakuun toimenpidekokonaisuus rakentuu pitkälti työ- ja elinkeinoministeriöön asetetun työryhmän ehdottamista toimista, jotka esiintyvät myös täysistuntojen keskusteluissa läpi tarkastelussa olleen vuoden 2013. Näitä työryhmän listaamia keinoja ovat koulutustakuu, nuorten palkkatuki eli Sanssi-kortti, nuorten aikuisten osaamisen ohjelma, työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. On kuitenkin tunnistettu, ettei kaikilla nuorilla ole takuun piiriin tullessaan valmiuksia opiskeluun, työhön tai työharjoitteluun, vaan he saattavat ensin tarvita kuntouttavia toimenpiteitä ja näin ollen hallitus pyrkii saamaan myös kuntoutuspuolen kiinteäksi osaksi nuorisotakuuta.

Nuorisotakuuta käsittelevien eduskuntakeskustelujen yhteydessä uusina avauksina esille nousevat myös oppivelvollisuusiän pidentäminen sekä oppisopimuskoulutus, joista molemmista käytetään useita puheenvuoroja eri puolueiden taholta. Näihin aiheisiin palataan tarkemmin tutkimuksen myöhemmissä luvuissa. Hallituspuolue Sdp:n edustaja Katja Taimela tiivistää nuorten yhteiskuntakuun olevan hallituksen keskeinen panostus tulevaisuuteen, jonka toimintakokonaisuus pyrkii estämään ja toisaalta katkaisemaan alkuunsa nuorten työttömyyden ja syrjäytymiskehityksen.⁴¹

Työministeri Lauri Ihalainen (sd) esittää, että nuorisotakuulla tahdotaan erityisesti seurata sitä kuinka monta alle 25-vuotiasta nuorta valuu yli 3 kuukauden työttömyyden.⁴² Nuorisotakuun yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu, että kyseisessä kolmen kuukauden ajassa nuori tulisi saada esimerkiksi koulutuksen tai työharjoittelun pariin. Toimettomuuden pitkittyminen yli kolmen kuukauden on työministerin mukaan havaittu lisäävän huomattavasti riskiä nuoren jäämisestä toimeettomaksi ja yhteiskunnan ulkopuolelle pidemmäksikin aikaa. Tämän vuoksi nuorisotakuussa ensisijaista on seurata nuorten määrää, joiden kohdalla

---

⁴¹ VP 2013. Ptk 85, s. 109. Katja Taimela, sd.

⁴² VP 2013. Ptk 20, s. 7. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

työttömyys pitkittyy yli kolmen kuukauden. Tätä määrää pyritään pienentämään vuoden 2013 aikana ja siksi juuri kolmen kuukauden aikarajan tilannetta seurataan tarkasti.⁴³

Eräänä keskeisenä edellytyksenä takuun toteutumiselle ja sen onnistumiselle nähdään kuntien yhtenäinen palvelukokonaisuus nuorille ja niin kutsuttu yhden luukun palveluperiaate. Yhden luukun palveluperiaatteella tarkoitetaan sitä, että nuoren hakeutuessa esimerkiksi TE-toimistoon työnhakijaksi, tulee hänelle tarvittaessa tarjota pääsyä myös muihin palveluihin samassa paikassa tai ainakin nuori tulee ohjata juuri hänen tilanteeseensa parhaiten soveltuvaan palvelupisteeseen, riippumatta hallinnonalasta tai siitä, mistä hän on lähtenyt apua hakemaan.⁴⁴

Nuorten tilanteiden ollessa hyvinkin monimuotoisia, tarvitaan eri toimijatahojen välistä yhteistyötä. Tavoitteena on, että yhteiskuntatakuun palvelut näyttäytyvät nuoren kannalta yhtenäisenä ja selkeänä kokonaisuutena.⁴⁵ Hallitus tahtookin jatkaa työtä palvelukokonaisuuden selkeyttämiseksi, sillä toimijoiden yhdistäminen, kuten nuorisotyön, koulun, työhallinnon sekä sosiaali- ja terveystoimen, sekä niiden keskusteluyhteyden saumaton toteutuminen on tärkeää nuorten syrjäytymisen näkökulmasta, kuten toteaa puheenvuorossaan kokoomuksen edustaja Sanna Lauslahti.⁴⁶

Koulutustakuu

Nuorisotakuulla ja sen keinoilla halutaan kiinnittää huomiota niin kutsuttuihin nivel- eli siirtymäkohtiin nuorten elämässä. Näiden nivelkohtien on tunnistettu olevan nuorten syrjäytymisen kannalta kriittisimpiä elämänvaiheita, ja niitä ovat esimerkiksi koulutukseen liittyvät siirtymät.⁴⁷ Yksi huomiota vaativa nivelkohta, johon hallitus erityisesti haluaa tarttua on 9. luokan jälkeinen vaihe, jolloin

---

⁴³ VP 2013. Ptk 47, s. 13. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

⁴⁴ Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 4.4.2013 (luettu 15.10.2015).

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/04/nuorisotakuu_toimintaohjeistus.html?lang=fi

⁴⁵ Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 15.3.2012 (luettu 2.10.2015).

http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/nuorten_yhteiskuntakuu_koulutusta_tyota_ja_tasmapalvelua.105791.news

⁴⁶ VP 2013. Ptk 118, s. 6. Sanna Lauslahti, kok.

⁴⁷ Tuusa, Pitkänen, Shemeikka & al. 2014, 11.

peruskoulu päättyy ja nuoren tulisi siirtyä toiselle asteelle. Tässä siirtymässä nuori saattaa jäädä kokonaan vaille seuraavaa koulupaikkaa eli tippua pois koulutuksen parista. Tämän tilanteen ehkäisemiseksi hallitus päätti sisällyttää nuorisotakuuseen koulutustakuun, jolla taataan jokaiselle peruskoulun päättävälle toisen asteen koulutuspaikka. Koulutustakuun antaminen hallituksen mukaan tarkoittaa ammatillisen ja lukiokoulutuksen riittävää ja alueellisesti kattavaa tarjontaa.⁴⁸

Peruskoulun jälkeistä siirtymää toiselle asteelle pidetään kriittisenä vaiheena nuoren elämässä myös sen vuoksi, että nuoren koulutuksen jäädessä perusasteen varaan, vaikuttaa se hänen tulevaan asemaansa työelämässä. Pelkän peruskoulun käyneen nuoren palkka on matalampi ja työura jopa useita vuosia lyhyempi kuin mitä koulutetuilla ikätovereilla ja siksi on todella tärkeää, että jokainen nuori saa paikan perusasteen jälkeen, perustelee sosialidemokraattien Anneli Kiljunen.⁴⁹ Koulutuserinflation myötä pelkän perusopetuksen varaan jääneiden mahdollisuus työllistyä etenkin työvoiman ylitarjonnan oloissa heikkenee. Tehdyt tutkimukset 2000-luvun ensimmäisillä vuosikymmenillä esittävät varhaisella kouluttamattomuudella olevan suuri merkitys työttömyyden uhalle, kuten kansanedustajatkin ovat puheenvuorojensa perusteella havainneet.⁵⁰ Myös työ- ja elinkeinoministeriön nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportissa (2014) todetaan toisen asteen tutkinnon puutteen olevan merkittävin yksittäinen tekijä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta syrjäytymisessä.⁵¹ Hallituspuolueista koulutustakuuta kuvataan keskeiseksi osaksi nuorisotakuuta ja sen toteuttamista.

Ensisijaisia koulutustakuuta toteuttavia toimia opetusministeri Jukka Gustafsson (sd) esittää opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa tiedotteessa olevan ammatilliseen koulutukseen opiskelijaksi ottamisen perusteen uudistaminen siten, että perusopetuksen päättäneet ja vaille perusasteen jälkeistä tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat voidaan valita ensin toisen asteen opiskelija-valinnassa.

---

⁴⁸ Esim. VP 2013. Ptk 133, s. 117. Leena Rauhala, kd.

⁴⁹ VP 2013. Ptk 133, s. 126. Anneli Kiljunen, sd.

⁵⁰ Kivirauma 2012, 360–361.

⁵¹ Tuusa, Pitkänen, Shemeikka & al. 2014, 9.

Toinen tärkeä koulutustakuun kautta huomioitava asia on ministerin mukaan riittävän ammatillisen koulutuksen tarjonta ja sen oikea kohdentaminen.⁵²

Koulutustakuun toteuttamiseksi valtion vuosien 2014 - 2017 kehyspäätöksessä ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan lisärahaa 10 miljoonaa euroa vuosille 2014 - 2015 ja 14 miljoonaa euroa vuosille 2016 - 2017. ”Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärien uudelleensuuntaamisessa yhtenä kriteerinä käytetään nuorisotakuun toteutumista. Opiskelijapaikkojen kohdentaminen oikein ja niiden riittävyys koko maassa on olennainen asia koulutustakuun toteuttamisessa”, ministeri Gustafsson korostaa tiedotteessa.⁵³

Oppositio nostaa esille ristiriidan hallituksen koulutukseen kohdistuvien leikkauksien sekä toisen asteen riittävien koulutuspaikkojen välillä ja näin kyseenalaistaa koulutustakuun toteutumisen. Keskustan mukaan hallituksen kärkihanke nuorisotakuu tulee murentumaan rajujen koulutusleikkauksien myötä. Puolueessa ei myöskään uskota koulutuspaikkojen alueellisen kohdentumisen toteutuvan oikeudenmukaisella tavalla.⁵⁴ Saman näkemyksen jakaa myös toinen oppositiopuolue Perussuomalaiset, jonka edustajat täysistunnossa kysyvät onko tässä tarkoitus ja hallituksen toimenpiteet käymässä yksiin, sillä nuorisotakuulla on tarkoitus saada nuoria koulutuksen ja työelämän pariin, mutta samalla vuoden 2013 aikana ollaan koulutuspaikkoja hallituksen toimesta vähentämässä.⁵⁵ Tutkimuksen neljännessä luvussa perehdyn tarkemmin edustajien puheenvuoroihin ja puolueiden näkemyksiin koulutusleikkauksista, aloituspaikkojen määristä ja alueellisesta jaosta sekä näiden yhteydestä nuorisotakuuseen.

Sanssi-kortti eli nuorten palkkatukimalli

Työnantajien halukkuutta palkata nuoria töihin yritetään lisätä palkkatuella eli niin kutsutulla Sanssi-rahalla. Palkatessaan nuoren, jolle on myönnetty Sanssi-

---

⁵² Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 21.5.2013 (luettu 3.10.2015).

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/05/nuorisotakuu_gustafsson.html?lang=fi

⁵³ Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 21.5.2013 (luettu 3.10.2015).

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/05/nuorisotakuu_gustafsson.html?lang=fi

⁵⁴ VP 2013. Ptk 112, s. 15. Esko Kiviranta, kesk.

⁵⁵ VP 2013. Ptk 34, s. 81. Lea Mäkipää, ps.

kortti, työnantaja saa valtiolta 700 euroa kuukaudessa tukea nuoren palkanmaksuun yhdeksän kuukauden ajan. Nuorisotakuuseen Sanssi-kortti on otettu mukaan, koska tällä palkkatukimallilla on haluttu rohkaista työnantajia ja madaltaa kynnystä uuden nuoren työntekijän palkkauksessa.

Sanssi-kortti malli on ensimmäisen kerran otettu käyttöön vuonna 2010. Työ- ja elinkeinoministeriön raportissa (2012) Sanssi-kortin tavoitteeksi on määritelty nuorten itsensä aktivointi ensimmäisen työpaikan hankkimisessa sekä tiedonvälittäminen palkkatuesta työnantajille nuorten kautta. Raportin tehtävänä oli selvittää Sanssi-kortin käyttöä, sitä koskevaa tietoutta ja kokemuksia sekä Sanssi-kortin vaikutuksia.⁵⁶

Työministeri Ihalainen vetoaa kovasti elinkeinoelämän puoleen, että siellä tartuttaisiin tarjottuun mahdollisuuteen ja otettaisiin nuoria palkkalistoille. Keskusteluissa ministeri Ihalainen muistuttaa, että vaikka Sanssi-raha on ensisijaisesti tarkoitettu yksityisiin yrityksiin, niin on tuki käytettävissä myös kunnille ja kolmannelle sektorille ja Ihalainen kehottaakin myös näitä tahoja heräämään tähän mahdollisuuteen.⁵⁷

Palkkatuen haasteeksi on ilmennyt sen heikko tunnettavuus erityisesti työnantajien, mutta myös nuorten keskuudessa. Oppositiosta keskustan Eeva-Maria Maijala puheenvuorossaan ensin kehuu Sanssi-korttia hyväksi ajatukseksi, mutta jatkaa sitten, että useat yrittäjät hänen asiasta kysyessään ovat olleet tietämättömiä tästä palkkatuesta. ”Siinä on hyvä idea jätetty todella huonolle valvonnalle, huonolle hoidolle”, toteaa edustaja Maijala. Hän toivookin yrittäjille kohdistettua tiedotuskampanjaa Sanssi-kortista, jotta jatkossa kortin käyttäjien määrä kasvaisi nykyisestä.⁵⁸ Myös hallituspuolueista myönnetään, että Sanssi-kortin käyttöaste voisi olla korkeampi ja sen tunnettavuuden lisääminen tarvitsee enemmän markkinointia.⁵⁹

---

⁵⁶ Pitkänen, Aho & Syrjä 2012, 9.

⁵⁷ VP 2013. Ptk 93, s. 9. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

⁵⁸ VP 2013. Ptk 134, s. 111. Eeva-Maria Maijala, kesk.

⁵⁹ Esim. VP 2013. Ptk 134, s. 112. Tarja Filatov, sd. & VP 2013. Ptk 83, s. 73. Jani Toivola, vihr.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Nuorisotakuuseen sisällytettiin mukaan myös nuorten aikuisten osaamisohjelma. Ohjelma on kohdennettu 20-29-vuotiaille nuorille, joilla ei ole toisen asteen koulutusta ja tutkintoa. Sen tarkoituksena on tarjota näille nuorille mahdollisuus ammattitutkinnon suorittamiseen, sillä heidän asemansa työmarkkinoilla on havaittu olevan selvästi muita ryhmiä heikompi. Näitä peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevia nuoria arvioidaan vuonna 2013 olevan noin 110 000.⁶⁰ Työministeri Ihalainen kertoo ohjelmaan panostettavan osana nuorisotakuuta, sillä mikäli henkilö on käynyt toisen asteen koulutuksen ja tutkinnon silloin hänen työuransa nousee 6-10 vuodella.⁶¹ Tällä ohjelmalla nuorille aikuisille halutaan myös vielä antaa mahdollisuus hankkia itselleen toisen asteen koulutus ja parempia valmiuksia työllistymiseen. Nuorten aikuisten osaamisohjelmalle varataan erillinen määräraha, joten sen kustannuksia ei lasketa mukaan nuorisotakuulle varattuun vuosittaiseen 60 miljoonaan euroon.⁶²

Sosialidemokraatit tuovat nuorten aikuisten osaamisohjelmaa puolueista vahvimmin esille ja käyttävät useimmat puheenvuorot aiheesta. Esimerkiksi sosialidemokraattien edustaja Anneli Kiljunen pitää puheenvuoron, jossa perustelee tarvetta ohjelmalle sillä, että vailla toisen asteen koulutusta olevien nuorten aikuisten mahdollisuus työllistyä on todella vaikea ja sen vuoksi on hyvin oletettavaa, että näiden nuorten elämänkaareissa tulee säilymään jonkintasoinen pysyvä köyhyys. Tarjoamalla koulutusmahdollisuutta näille nuorille on hallitus edustaja Kiljusen mukaan halunnut kohentaa tässä tilanteessa olevien nuorten elämäntilannetta, mutta puuttua myös köyhyyskysymykseen ja eriarvoistumiseen.⁶³

Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta

Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ovat mukana yhtenä palasena osana nuorisotakuuta. Nuorisoasioista vastaava kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo

---

⁶⁰ Opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivu. (luettu 28.10.2015)

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html>

⁶¹ VP 2013. Ptk 20, s. 9. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

⁶² Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012, 9.

⁶³ VP 2013. Ptk 119, s. 31. Anneli Kiljunen, sd.

Arhinmäki (vas) esittelee etsivää nuorisotyötä tapana, jolla näitä takuun piiriin kuuluvia nuoria sosiaali- ja nuorisotyöntekijöiden työpanoksella haetaan sekä työpajoja paikkana, jonne useat näistä nuorista ohjataan.⁶⁴ Yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän ulkopuolelle jääneet nuoret on tarkoitus tavoittaa etsivän nuorisotyön kautta ja ohjata heidät siitä heille sopiviin jatkotoimenpiteisiin. Etsivä nuorisotyö on käytössä jo monissa kunnissa ja sen mallia pyritään levittämään jokaiseen kuntaan.

Työpajatoiminnalla on haluttu ottaa huomioon ja räätälöidä toimenpiteitä niille nuorille, jotka tarvitsevat tukea elämänhallintataitojen rakentamiseen ja ryhtyvät aluksi opettelemaan rytmiä arkipäivään. Ohjauksen ja työpajalla saadun tuen kautta tavoitteena olisi hiljalleen rakentaa nuorelle mahdollisuus ja edellytykset paluuseen koulutukseen tai työpaikkaan. Työpajalla nuori voi löytää oman kiinnostuksen kohteen tulevaa ammattiaan ajatellen. Näiden tukevien toimien kautta uskotaan pystyttävän vähentämään nuorisotyöttömyyttä.⁶⁵ Työministeri Ihalainen näkee työpajat erittäin arvokkaana toimintana niille nuorille, jotka hakevat sitä reittiä, mitä isona haluaisi tehdä ja miksi tulla. Ihalaisen mukaan hallituksen tavoitteena onkin laajentaa työpajatoimintaa koko maahan vielä kattavammin kuin mitä se nykyisellään on.⁶⁶

Joissakin opposition puheenvuoroissa arvostellaan työpajoja tilapäiseksi ratkaisuksi ja esimerkiksi keskustan edustaja Mauri Pekkarinen haluaisi parantaa tätä mallia ja miettiä enemmän sitä millä tavoin nuoria työllistettäisiin suoraan yrityksiin entistä useammin sen sijaan että kuntiin tai erilaisiin työpajoihin. ”Työpajojen jälkeenkin nämä nuoret pitää uudelleen kuitenkin kouluttaa”, päättää Pekkarinen puheenvuoronsa.⁶⁷ Saman puolueen edustaja Elsi Katainen puolestaan pitää työpajojen merkitystä osatyökykyisille suurena ja pajojen vahvuutena niiden vahvaa osallistamista. Hän kuitenkin toivoo, ettei työpajatoimintaa viedä enää lähemmäksi koulumaista toimintatapaa, vaan yrityssektorin ja työelämän on

---

⁶⁴ VP 2013. Ptk 47, s. 13. Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki, vas.

⁶⁵ Esim. VP 2013. Ptk 57, s. 7. Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki, vas. & VP 2013. Ptk 119, s. 32. Merja Mäkisalo-Ropponen, sd.

⁶⁶ VP 2013. Ptk 20, s. 8. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

⁶⁷ VP 2013. Ptk 93, s. 9. Mauri Pekkarinen, kesk.

oltava työpajatoiminnan lähimpiä kumppaneita.⁶⁸ Oppositiosta löytyy näin ollen myös työpajatoimintaa kannattavia puheenvuoroja.

Kuntoutus

Eduskuntakeskusteluissa huolta ja kysymyksiä herättävät ne nuoret, joilla ei ole valmiuksia osallistua edellä mainittuihin nuorisotakuun toimiin, vaan he tarvitsevat ensin kuntouttavaa toimintaa ja mahdollisesti terveys- tai mielenterveyspuolen palveluja. Eduskunnassa tiedostetaan osan nuorista olevan niin huonossa psyykkisessä kunnossa, että heiltä ei voi edellyttää suoraan osallistumista koulutukseen tai työllistäviin toimiin.

Kristillisdemokraattien edustaja Sari Palm alustaa kysymystään nuorisotakuuseen liittyvästä kuntoutuspuolesta sanomalla, että monet nuoret ovat aikuisuuden kynnyksellä sellaisessa arjen kunnossa, että työ tai koulutuspaikka on liian vaativa tehtävä. Palm jatkaa puheenvuoroaan kysymällä miten kuntoutukseen pääsee ja saako sitä riittävästi: miten tämä asia hoidetaan?⁶⁹ Kysymykseen vastaa sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko sanoen:

Me olemme vakuuttuneita siitä, että kun kaikki nuoret eivät pysty menemään sinne kouluun, eivät pysty menemään ottamaan sitä työpaikkaa vastaan juuri siitä syystä, että heillä saattaa olla mielenterveysongelmia, päihdeongelmia, niin tämä kuntoutus nimenomaan auttaisi heitä tässä arjen hallinnassa ja olisi sosiaalista kuntoutusta, lääkinnällistä kuntoutusta ja myös ihan ammatillista kuntoutusta.⁷⁰

Ministeri Risikko korostaa suomalaisen nuorisotakuun olevan sillä tavalla hieno asia, että siinä on mukana myös kuntoutusta, sillä muissa maissa sitä ei nuorisotakuun kaltaisissa hankkeissa ministerin mukaan ole samalla tavalla huomioitu.⁷¹

---

⁶⁸ VP 2013. Ptk 20, s. 8. Elsi Katainen, kesk.

⁶⁹ VP 2013. Ptk 57, s. 6. Sari Palm, kd.

⁷⁰ VP 2013. Ptk 57, s. 7. Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko, kok.

⁷¹ Ibid.

Myöhemmistä keskusteluista käy kuitenkin ilmi, etteivät kaikki edustajat muista puolueista ole kuitenkaan täysin vakuuttuneita siitä, että kuntoutuspuoli olisi hoidossa sosiaali- ja terveysministeri Risikon esittämän mukaisesti. Hallituskumppanipuolue vihreiden edustaja Outi Alanko-Kahiluoto esimerkiksi esittää huolensa kysymällä, että miten on nuorisotakuussa luvatus kuntoutuksen laita ja kertoo kuulleensa Helsingin ammattikoulujen rehtoreilta, että ammattikoulut eivät ole voineet osallistua täysin nuorisotakuun toteuttamiseen sen vuoksi, että osa nuorista on niin huonokuntoisia, että heistä näkee jo ennalta, että he tulevat keskeyttämään opintonsa.⁷² Yleisestikin nuorisotakuun kuntoutuspuoli jää eduskuntakeskusteluissa vähemmälle huomiolle verrattuna muihin aiheisiin, kuten koulutuspaikkoihin tai työllistymisedellytysten parantamiseen.

2.2 ”Tämähän on tämmöinen talkoojuttu”

Hallituksen toimeksiannosta työ- ja elinkeinoministeriössä nuorisotakuuta varten koottu työryhmä valmisteli ehdotuksia nuorisotakuun toteuttamistavasta ja antoi toimenpide-ehdotuksensa, jotka esitettiin työryhmän julkaisemassa raportissa maaliskuussa 2012.⁷³ Edellisessä alaluvussa esiteltiin näitä toimenpiteitä, joita nuorisotakuu sisältää ja joiden kautta takuuta lähdettiin toteuttamaan. Valmistelutyönsä raportoinnissa ja tuloksessa nuorisotakuutyöryhmä lisäksi katsoi, että viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja nuorten yhteisvastuu on välttämätöntä yhteiskuntatakuun onnistumiselle.⁷⁴ Suomen nuorisotakuun lähtökohdaksi otettiin Public-Private-People-Partership -malli eli julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö. Mallissa tarkoitetaan nuorten aktiivista osallistumista sekä viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välistä yhteistyötä.⁷⁵

---

⁷² VP 2013. Ptk 83, s. 80. Outi Alanko-Kahiluoto, vihr.

⁷³ Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012.

⁷⁴ Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 15.3.2015 (luettu 2.10.2015).

https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/nuorten_yhteiskuntatakuu_koulutusta_tyota_ja_tasmapalvelua.105791.news

⁷⁵ Savolainen, Virnes, Hilpinen & Palola 2015, 13.

Eduskuntakeskusteluissa nousee myös esille lausuntoja siitä, miten keskeistä eri palveluiden välinen toimiva yhteistyö ja hallinnonrajat ylittävä toiminta on nuorten auttamisessa. Yrityksien ja järjestöpuolen osallistuminen talkoisiin koetaan samalla yhdeksi edellytykseksi takuun tavoitteiden saavuttamiseksi. Tässä alaluvussa käydään läpi kansanedustajien käyttämiä puheenvuoroja koskien eri tahojen välistä yhteistyötä, kuntien ja elinkeinoelämän osallistamista sekä lopuksi järjestöpuolen olennaista roolia nuorten parissa, huomioiden myös kansanopistot ja 4H-järjestön toiminnan.

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan korostanut, ettei tämä muuta sitä, että nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tavoitteena on eri toimijoiden kokonaisuus, jossa nuorisotyö, koulu, työhallinto ja sosiaali- ja terveystoimi toimivat yhdessä, ja sivistysvaliokunta nyt tätä asiaa käsitelleessään on nostanut esille sitä, että yhteistyö aluetason kaikkien toimijoiden kesken on välttämätöntä hyvän lopputuloksen saamiseksi muun muassa nuorisotakuun osalta.⁷⁶

Kuten edustaja Timo Heinosen (kok) käyttämästä puheenvuorosta ilmenee, korostaa sivistysvaliokunta nuorisotakuun onnistumisen kannalta olevan tärkeää saada eri toimijoiden muodostama kokonaisuus jouhevaksi ja luotava edellytykset sujuvaan vuoropuheluun. Huolekseen Heinonen puheenvuorossaan esittää, että tämänkaltaisessa monenvälisessä yhteistyössä haasteeksi voi muodostua vastuunkanto, eli onko selvää millä taholla on lopullinen vastuu ohjelman toimivuudesta. ”Vaikka yhteistyö toimisi, niin loppuperin puuttuu se yksi puhelinnumero, mihin soitetään.”⁷⁷

Tietoisuus nuorisotakuun mahdollisuuksista ja mallin toimintatavoista tunnustetaan olevan vaihtelevaa kunnissa, järjestöissä ja yrityksissä eri alueilla Suomessa. Kansanedustajat epäilevät, että kyseiset tahot eivät tiedä minkälaisia mahdollisuuksia ja tukimuotoja takuulla tarjotaan esimerkiksi nuorten työllistämiseksi. Edustaja Merja Mäkisalo-Ropponen (sd) loppuvuoden puheenvuorosta käy ilmi, että tämän tietoisuuden lisäämiseksi syyskuussa käynnistyi nuorisotakuun viestintäkampanja, jonka tavoite on paitsi lisätä

---

⁷⁶ VP 2013. Ptk 122, s. 3. Timo Heinonen, kok.

⁷⁷ VP 2013. Ptk 122, s. 5. Timo Heinonen, kok.

tietoisuutta nuorisotakuusta, myös saada eri tahot toimimaan yhdessä entistä paremmin nuorten hyväksi.⁷⁸

Kuntien rooli

Kuntien rooli sekä sitoutuminen nuorisotakuun toteuttamiseen on avainasemassa takuun onnistumisessa. Monissa eduskuntakeskusteluiden puheenvuoroissa, niin hallituksen kuin opposition puolelta, painotetaan kuntien osallistumista ja nuorisotakuun jalkauttamista kuntiin. Kuten jo aiemmin todettu, nuorisotakuusta ei säädetty erillistä lakia vaan se pohjautuu osaksi jo olemassa olevaan lainsäädäntöön, kuten nuorisolakiin, sekä sen toteuttamista varten tehtiin lainsäädäntöön muutoksia ja uudistuksia.⁷⁹ Tämä johti osittain siihen, että useammalle kunnalle nuorisotakuun tullessa voimaan oli epäselvää, mitkä ovat vaaditut toimintamallit ja velvollisuudet kuntien osalta. Tästä johtuen takuun alkutaipaleella toimenpiteiden käynnistäminen on ollut joidenkin kuntien kohdalla haastavaa ja hidasta.

Takuun vastuuministerit ja -ministeriöt tiedostivat epätietoisuuden kunnissa ja tämän johdosta työ- ja elinkeinoministeriö koosti maaliskuussa 2013 ohjekirjeen nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille, jossa kerrottiin nuorisotakuun sisällöstä ja haluttiin kannustaa alueellisia ja paikallisia toimijoita toteuttamaan nuorisotakuuta.⁸⁰ Kirjeessä käsiteltäessä kuntien monialaista yhteistyötä, pohjataan tämän yhteistyön ohjeistus nuorisolakiin. Nuorisolain (72/2006) mukaan kunnassa on oltava paikallisten viranomaisten yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Verkostoon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia.⁸¹

---

⁷⁸ VP 2013. Ptk 134, s. 105. Merja Mäkisalo Ropponen, sd.

⁷⁹ Työ- ja elinkeinoministeriö, Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 12.3.2013. http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf

⁸⁰ Työ- ja elinkeinoministeriö, Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 12.3.2013. Osoite edellä.

⁸¹ Nuorisolaki (72/2006)

Nuorisotakuun toteutus vaatii uudenlaista yhteistyötä ja sitoutumista paikallisilta toimijoilta. Kunnilla on päävastuu takuun vaatiman selkeän ja eheän palvelukokonaisuuden toteuttamisessa nuorille. Hakipa nuori apua mistä tahansa kunnan toimialapisteestä, hänet on ohjattava juuri hänen tilanteeseensa parhaiten soveltuvaan palveluun riippumatta hallinnonalasta tai siitä, mistä hän on lähtenyt apua hakemaan. Tämän vuoksi muun muassa TE-toimistojen, opinto-ohjaajien, koulutuksen järjestäjien, kunnan sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen ja elinkeinoelämän on tiivistettävä yhteistyötään.⁸² Kuten myös ministeri Arhinmäki asian eduskunnassa ilmaisee:

Erityisesti, kun nämä nuoret ovat hyvin monimuotoisia, tarvitaan monenlaista yhteistyötä. Tässä erityisesti pitää haastaa, että jokaisessa kunnassa eri hallinnonalat tekevät yhteistyötä yli hallinnonrajojen, jotta nämä nuoret löydetään, jotta heille pystytään ohjaamaan näitä erilaisia toimenpiteitä.⁸³

Sosialidemokraattien ryhmästä halutaan korostaa ja kiittää, että nuorten yhteiskuntatakuuta on ryhdytty useissa kunnissa toteuttamaan tosissaan ja siitä on tehty hyviä yhteistyömalleja. Tätä yhteistyötä ja sen kehittämistä pidetään äärettömän tärkeänä.⁸⁴

Selkeän ja suoran nuorisotakuuseen johdettavan lain puuttuminen tarkoittaa myös sitä, että kunnat eivät ole saaneet erillistä lisärahoitusta takuun toteuttamiseen, vaan kuntien tulee työstää uusia malleja vanhoilla resursseilla. Kuntien ohjeistus sekä rahoituspuoli herättävätkin kysymyksiä täysistuntokeskusteluissa ja keskustan riveistä tiedustellaan kuinka hallitus aikoo todellisuudessa toteuttaa nuorisotakuunsa, ja tuleeko siitä velvoitteita kunnillekin lisää.⁸⁵ Oppositioapuolueiden mielestä kuntien taloudellinen tilanne tulee olemaan hallituksen päättämistä valtionosuusleikkauksista johtuen entistä haastavampi ja nyt tämän päälle kunnille ollaan vielä sysäämässä uusia tehtäviä ilman lisärahoitusta. Nuorisotakuun toteuttamista kunnissa kyllä oppositiossakin

---

⁸² Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 4.4.2013 (luettu 28.10.2015).

https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2013/nuorisotakuun_toteutus_edellyttaa_uutta_ajattelua_ja_hallinnonalan_rajat_ylittavaa_yhteistyota.110015.news

⁸³ VP 2013. Ptk 47, sd. 13. Urheilu- ja kulttuuriministeri Paavo Arhinmäki, vas.

⁸⁴ VP 2013. Ptk 72, s. 34. Merja Kuusisto, sd.

⁸⁵ VP 2013. Ptk 34, s. 89. Ari Torniainen, kesk.

kannatetaan, mutta kunnille odotetaan annettavan valtion puolelta riittävät resurssit toimien voimaansaattamiseksi.

Elinkeinoelämä mukaan

Elinkeinoelämällä ja yrityksillä nähdään oma roolinsa nuorisotakuun toteutuksessa ja yhtenä onnistumisen takaajana. Eduskuntakeskusteluissa työministeri Ihalainen korostaa tarvetta eri toimijoiden aktiivisuudelle työpaikkojen luomiseksi nuorille ja peräänkuuluttaa yhteistä ponnistusta takuun toteuttamiseksi.

--- mutta se vaatii sitä, että yritykset ottavat nuoria, se vaatii sitä, että kunnat tulevat tähän mukaan, se vaatii sitä, että täällä paikallisesti tehdään talkoita, jalkautetaan tätä työtä yhdessä ja tehdään tästä semmoinen kansallinen ponnistus. Sillä tavalla päästään eteenpäin tässä.⁸⁶

Toisessa puheenvuorossa ministeri Ihalainen ilmaisee, että hänen mielestään yhteiskunta tulee voimakkaasti yrityksiä ja kuntia vastaan myöntämällä Sanssi-rahaa eli palkkatukea nuorten työllistämiseksi. Näin ollen hän samalla toivoo elinkeinoelämän puolelta yhteiskuntavastuuta ja pitää yhtäkin työllisyyspäätöstä nuoren osalta yhteiskuntatekona ja myös tekona yrityksen tulevaisuuden hyväksi.⁸⁷ Yritysten osallistumista nuorisotakuutalkoisiin käsitellään tarkemmin myöhemmin luvussa viisi.

Järjestöjen merkitys

Järjestöpuoli halutaan myös mukaan osallistumaan talkoisiin takuun hyväksi. Eduskunnan keskusteluissa todetaan järjestöillä olevan jo entuudestaan paljon hyvää kokemusta ja toimintamalleja, joita voitaisiin hyödyntää nuorisotakuun toiminnassa. Erityisesti järjestöjen tekemää matalan kynnyksen työtä, joka tavoittaa myös kaikkein vaikeimmissa asemassa olevia nuoria, pidetään arvokkaana ja tätä pitäisi tukea valtion rahoituksella. Edustaja Leena Rauhala (kd)

---

⁸⁶ VP 2013. Ptk 47, s. 13–14. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

⁸⁷ VP 2013. Ptk 57, s. 6. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

puheenvuorossaan kannustaa hallitusta huomioimaan järjestöt nuorisotakuuasiassa:

Näitten (*järjestöjen*) hyvien toimintamallien valtakunnallinen levittäminen onkin erittäin tärkeää, ja tulee huolehtia siitä, että nämä matalan kynnyksen palvelua tuottavat järjestöt voisivat suunnitella työtään pitkäjänteisesti eli että niiden rahoituksesta myös huolehditaan yhteiskunnan kautta.⁸⁸

Eduskunnassa vallitsee yhtenäinen käsitys siitä, että järjestöt ovat yksi erittäin tärkeä taho, joka tekee työtä nuorten ja heille tarjottavien palveluiden parissa. Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko (kok) esittää, että pelkillä viranomaistoimilla, julkisen sektorin toimilla, ei nuorisotakuuta pystytä täysin tuottamaan, vaan siihen tarvitaan myös järjestöt mukaan.⁸⁹

Kansan- ja työväenopistojen tarjoaman opetuksen ja koulutuksen tärkeää täydentävää roolia suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tuovat esille Perussuomalaiset, keskusta ja Sdp. Tämä vapaa sivistystyö mahdollistaa täydennyskoulutuksen tai hyödyllisen yleissivistyksen hankkimisen paikkakunnilla, jossa koulutusmahdollisuudet ovat muuten rajalliset. Oppositiopuolueet siksi kritisoivatkin hallitusta säästöehdotuksista, joiden toteutuessa kansalais- ja työväenopistot joutuvat nostamaan kurssihintoja ja vähentämään opetustaan.⁹⁰

Keskustan sekä Sdp:n edustajat haluavat huomioida erityisesti 4H-järjestön ja sen toiminnan lasten ja nuorten hyväksi. 4H-järjestötoiminta tukee puolueiden mielestä vahvasti hallituksen tavoitteita nuorisotakuun toteuttamisessa, se toteuttaa toimintoja, jotka ehkäisevät lasten ja nuorten syrjäytymistä, tukee nuorten kasvua ja antaa heille valmiuksia itsensä kehittämiseen. 4H-toiminnan painopisteitä keskustan edustaja Katri Komi kertoo olevan nuorten työelämävalmiuksien kehittäminen, työllistäminen, nuorten yritystoiminta ja muu aktivointi. Näillä toimilla on erityinen kysyntä, kun nuorisotyöttömyys on kasvussa. Vaikeasta taloustilanteesta huolimatta keskusta ja Sdp haluavat, että

---

⁸⁸ VP 2013. Ptk 133, s. 117. Leena Rauhala, kd.

⁸⁹ VP 2013. Ptk 20, s. 10. Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko, kok.

⁹⁰ Esim. VP 2013. Ptk 112, s. 16. Ritva Elomaa, ps.

eduskunta tukee järjestön työtä ja toivoo sille turvattavan määrärahat toiminnan ylläpitämiseksi.⁹¹

2.3 Tulisiko takuuseen sisällyttää vastaanottovelvollisuus?

2.3.1 Porvaripuolueet puoltavat, vasemmistopuolueet empivät

Eduskunnan täysistuntokeskusteluissa tulee esille puolueiden ja edustajien eriäviä kantoja nuorisotakuun velvoittavuudesta eli siitä, tulisiko nuorilta edellyttää osallistumista takuun tarjoamiin toimiin. Samalla käsitellään myös sitä, että mikäli nuori kieltäytyy hänelle tarjottavista vaihtoehdoista, pitäisikö siitä olla nuorelle seurauksia tai sanktioita. Keskusteluissa pohditaan syitä, miksi nuori kieltäytyy tai jättäytyy osallistumasta toimenpiteisiin, toimettomuuden mahdollisista seurauksista sekä esitetään näkemyksiä osallistavasta tai velvoittavasta sosiaaliturvasta.

Hallituspuolue kokoomuksen edustajat puoltavat vahvimmin nuorisotakuun velvoittavuutta. Heidän mielestään nuorilta tulisi voida edellyttää jonkinlaista osallistumista takuun tarjoamiin vaihtoehtoihin. Tätä näkemystä perustellaan sillä, että toimettomuus saattaa olla erittäin kohtalokasta etenkin nuorella iällä ja voi johtaa syrjäytymiseen sekä aiheuttaa enemmänkin haasteita pidemmällä aikavälillä.⁹² Työnteon tai opiskelun tulisi myös aina olla kannattavampi vaihtoehto työkykyisille joutenoloon verrattuna, joten aina pitäisi tarjota, mutta myös edellyttää jonkinlaista osallistumista yhteiskunnan toimiin.⁹³ Edustaja Jaana Pelkonen kokoomuksesta perustelee asiaa seuraavasti:

Nyt nuorisotakuun voimassa ollessa on entistä tärkeämpää käyttää kaikki keinot nuorten auttamiseksi. Siksi terveet ja työkykyiset nuoret tulisi velvoittaa tarttumaan johonkin nuorisotakuun toimenpiteistä, on se sitten työharjoittelua tai koulutusta tai töpajaa. Toimeentulotukeen tarttuminen siksi, ettei jokin homma yksinkertaisesti

---

⁹¹ VP 2013 Ptk 86, s. 13. Katri Komi, kesk. Ks. myös VP 2013. Ptk 134, s. 142. Anneli Kiljunen, sd.

⁹² VP 2013. Ptk 85, s. 72. Sofia Vikman, kok.

⁹³ VP 2013. Ptk 108, s. 26. Ben Zyskowicz, kok.

kiinnosta, ei saa olla edes vaihtoehto nuorille, ja nyt se on. Tämä ei ole järkevää, ei inhimillisesti eikä kansantaloudellisesti.⁹⁴

Kokoomuksen kannanotoissa kannatetaan nuorisotakuun kehittämistä kannustavaan ja jossain määrin vastikkeellisen sosiaaliturvan suuntaan. Puolueen edustajien puheenvuoroissa ei suoraan sanota, että mikäli nuori kieltäytyy osallistumasta toimenpiteisiin tulisi hänen sosiaalietuuksiaan vähentää tai katkaista niiden maksaminen kokonaan. Joissakin puheenvuoroissa annetaan kuitenkin ymmärtää, että toimista kieltäytymisen seuraus voisi olla jotakin tämän kaltaista. Esimerkiksi edustaja Kimmo Sasi (kok) toteaa, että jos ei makseta nuorelle toimeentulotukea, joka on tälle ainoa toimeentulon lähde, niin silloin pakotetaan nuori etsimään itselleen koulutusta ja työtä. Tämä merkitsisi edustaja Sasin mukaan sitä, että silloin hyödynnetään nuorisotakuuta ja näin syrjäytyminen olennaisesti vähenee.⁹⁵

Vastakaikua ajatuksilleen kokoomuslaiset saavat keskustan ja kristillisdemokraattien riveistä, joskin näiden edustajat osallistuvat keskusteluun hieman maltillisemmilla kannanotoilla. Keskustan edustajat vaikuttavat olevan pitkälti samoilla linjoilla kokoomuksen kanssa kyseenalaistaessaan sen, onko tarkoituksenmukaista maksaa täysimääräisiä sosiaalitukia nuorelle, joka tarjolla olevista vaihtoehdoista huolimatta päättää jäädä kotiin vai pitäisikö odottaa jonkinlaista tapaa osallistua yhteiskunnan toimintaan, esimerkiksi järjestötyöhön.⁹⁶ Kristillisdemokraateista Peter Östman heittää ilmoille kysymyksen, että onko sosiaalietuuksien käytön kynnys madaltunut ja vastikkeettoman rahan saantiin jo totuttu.⁹⁷

Porvaripuolueiden halukkuus lisätä nuorisotakuun velvoittavuutta on yhdistettävissä puolueille ominaisiin ajatuksiin yksilön vastuunotosta oikeuksien ohella sekä työn teon kannustavuudesta. Kokoomuksella on puolueista vahvin kanta takuun velvoittavuuden puolesta: nuorten katsotaan olevan velvollisia vastaanottamaan heille tarjottuja toimia tai muuten tulee harkita uudelleen

---

⁹⁴ VP 2013. Ptk 6, s. 35. Jaana Pelkonen, kok.

⁹⁵ VP 2013. Ptk 34, s. 83. Kimmo Sasi, kok.

⁹⁶ VP 2013. Ptk 104, s. 36. Markus Rossi, kesk.

⁹⁷ VP 2013. Ptk 68, s. 26. Peter Östman, kd.

maksettavan sosiaaliturvan määrää. Tämä sointuu ajatuksiltaan yhteen kokoomuksen puolueohjelman kanssa, jossa mainitaan useampaan kertaan ihmisen oma vastuu sekä elämässään että toiminnassaan.⁹⁸

Sosialidemokraatit ja vasemmisto pitävät myös ensisijaisena vaihtoehtona nuorten osallistamista ja kannustamista tarttumaan heille tarjottuihin toimenpiteisiin, mutta eivät ota juuri kantaa siihen, tulisiko nuorisotakuuseen sisällyttää vastaanottovelvollisuus ja mahdollisia sanktioita. Sosialidemokraattien puheenvuoroista on tulkittavissa, että he tukevat ajatusta nuorten kannustamisesta ja ohjaamisesta tarjottavien toimien pariin, mutta vierastavat mahdollisia sanktioita, joita todennäköisesti olisi luvassa mikäli nuorisotakuu säädettäisiin velvoittavaksi. Sdp:n peruspalveluministeri Susanna Huovinen haluaa korostaa ettei usko, ”että nuoret laajamittaisesti ikään kuin köllöttelisivät vain toimeentulotuen varassa, vaan kyllä suuri osa niistä nuorista pyrkii aktiivisesti niin koulutukseen, työharjoitteluun kuin työhönkin”.⁹⁹

Vasemmistoliitosta sanotaan puolueen suhtautuvan myönteisesti osallistavaan sosiaaliturvaan etenkin nuorien kohdalla, mutta ei velvoittavaan. Eroksi vasemmistoliiton edustajat näkevät tässä sen, että nuoren jäädessä työttömäksi tämä tarvitsee muitakin palveluita kuin pelkästään oikeuden rahalliseen sosiaaliturvaan. Nuorelle tulee tarjota tukea ja lisäinnostusta, jotta tämä pääsisi taas mukaan työelämään, ei vain passiivista rahallista tukea.¹⁰⁰ Vasemmisto kavahtaa ministeri Risikon (kok) pohdintaa sosiaaliturvan muuttamisesta vastikkeelliseksi. Puolueen mukaan se muuttaisi tai pahimmillaan jopa romuttaisi suomalaisen ja pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin keskeisimmät periaatteet.¹⁰¹ Näin Vasemmistoliiton voidaan nähdä kannattavan järjestelmään muutosta, jossa nuorille tulee aktiivisesti tarjota joutenoloa mielekkäämpiä vaihtoehtoja, mutta torjuvan velvoittavat toimet ja mahdolliset aktivointitoimenpiteiden kieltäytymisestä johtuvat sanktiot.

---

⁹⁸ Kokoomuksen periaateohjelma 2006. Kansallisen Kokoomuksen virallinen internetsivusto (luettu 14.3.2016). <http://www.kokoomus.fi/periaateohjelma/>

⁹⁹ VP 2013, Ptk 101, s. 12. Peruspalveluministeri Susanna Huovinen, sd.

¹⁰⁰ VP 2013, Ptk 108, s. 27. Erkki Virtanen, vas.

¹⁰¹ Ibid.

Vasemmistopuolueet kannattavat vahvaa hyvinvointivaltiota ja julkisten palvelujen laajaa tarjontaa. He torjuvat ajatuksen vastikkeellisesta sosiaaliturvasta, eivätkä haluaisi ns. käyttää keppiä työttömien työnhaussa, vaan ennemminkin palveluverkoston avulla tukea nuorten työllistymistä. Vasemmistoliiton periaateohjelmassa yhdistetään vastuun käsite yhteisölliseksi vastuuksi ja solidaarisuudeksi, minkä voisi takuun velvoittavuus-keskustelussa ajatella yhdistyvän julkisen palveluverkoston vastuuseen huolehtia ulkopuolelle ajautuvasta nuoresta. Ohjelman mukaan julkisen vallan toiminnan on vastattava ihmisten uusiin tarpeisiin, palveluiden käyttäjien vaikutusvaltaa on lisättävä ja vanha byrokraattinen alamaisajattelu on poistettava.¹⁰²

Oikealla olevien puolueiden kannat nuorisotakuun velvoittavuudesta pohjautuvat ajatukseen siitä, että työn tekemisen pitäisi aina olla kannattavaa. He uskovat kannustavan sosiaaliturvan olevan myös työttömän etu ja vähentävän syrjäytymistä, työnteon tai aktivointitoimien pitäessä yksilön kiinni yhteiskunnan toiminnassa. Puolueet vasemmalla taas pohtivat velvoittavuutta enemmän niiden nuorten silmin, joilla on vaikeuksia pysyä mukana jo tavallisessa arkipäivän elämässä ja toimissa. Heidän silmissään sosiaaliturvien väärinkäytökset ovat harvinaisia poikkeuksia, eikä sillä perusteella tulisi tehdä yleistyksiä koko nuorisoon. Oikeiston ja vasemmiston välillä näyttääkin vallitsevan erilaiset näkemykset niistä pääasiallisista syistä, joiden takia nuori jää tai jättäytyy toimenpiteiden ulkopuolelle. Oikeistopuolueet puhuvat kyllä velvoittavien toimien koskevan työkykyisiä ihmisiä, mutta vasemmalla tuntuu olevan epäily siitä, mihin tämän kaltainen linjaus saattaa pidemmällä tähtäimellä johtaa.

2.3.2 Kokoomuksen ehdotus toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Keskusteluun nuorisotakuuseen lisättävästä velvoittavuudesta liittyy läheisesti myös kokoomuksen edustajan Jaana Pelkosen ehdotus toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta siten, että laki jatkossa velvoittaisi sosiaalityön edustajan tapaamaan toimeentulotukea hakevan nuoren kasvotusten ennen tuen myöntämistä. Aloitteessaan Pelkonen esittää muutettavaksi toimeentulotuesta

---

¹⁰² Vasemmistoliiton periaateohjelma 2007. Vasemmistoliiton virallinen internet-sivusto (luettu 14.3.2016). <http://www.vasemmisto.fi/politiikka/periaateohjelma/>

annetun lain 14 a pykälää osana muita nuorten syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä siten, että pykälään lisätään 5 momentti, jossa sosiaalityöntekijät tai -ohjaajat velvoitetaan tapaamaan kaikki alle 25-vuotiaat toimeentulotukea hakevat asiakkaat tukimahdollisuuksien selvittämiseksi sekä neuvonnan, tukemisen ja kannustamisen mahdollistamiseksi.¹⁰³

Pelkosen mukaan lakimuutos loisi paremmat mahdollisuudet onnistua nuorisotakuun tavoitteissa: muutoksen jälkeen nuoren ei olisi enää mahdollista vastaanottaa toimeentulotukea pelkän kirjallisen hakemuksen perusteella, vaan hänelle tulisi järjestää tapaaminen sosiaalitoimen työntekijän kanssa ja tässä tapaamisessa nuori saisi henkilökohtaista neuvontaa ja samalla pystyttäisiin kartoittamaan hänen mahdolliset muut palvelutarpeensa. Tällä toimintamallilla tavoitettaisiin myös toistaiseksi ulkopuolella olevia nuoria takuun piiriin.¹⁰⁴ Lakimuutos tarkoittaisi samalla sitä, että saadakseen toimeentulotukea nuori tulisi sosiaalitoimen puolelta kutsua tapaamiseen, jonne nuoren tulisi saapua paikalle, jotta tukea voitaisiin myöntää. Tämä voidaan nähdä jonkinasteisena velvoittavana toimena nuorille toimeentulotukiasiakkaille.

Lakialoitteen allekirjoitti aloitteentekijä Pelkosen lisäksi 125 kansanedustajaa, joten aloitteen puoltajia on runsaasti läpi puoluekentän, vaikka perustelut aloitteen puoltamiselle osaksi vaihtelevat puoluekantaa mukaillen. Lain lähetekeskustelussa useimmat puheenvuorot pidetään kokoomuksen ja sosialidemokraattien eduskuntaryhmistä. Kokoomuksen edustajat kommentoivat aloitteen sanallista ilmaisua, joka nykyisessä muodossaan velvoittaa sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan järjestämään tapaamisen, mutta jättää mainitsematta nuoren vastuun. Edustaja Timo Heinonen pohtii seuraavaa:

Itse mietin hivenen tämän lakialoitteen tulokulmaa. Tämä on ehkä jossain määrin järjestelmälähtöinen. Tämä lähtee siitä, että työntekijän tulee tavata. Tässä lakialoitteessa ei ole nuorella minkäänlaisia velvoitteita, ei velvoitteita tavata tai olla tavoitettavissa. --- Ymmärrän, että se voi olla toisille vaikeampi tulokulma, ja ymmärrän, että tämä lakialoite nyt näin runsaan allekirjoittajamäärän myötä

---

¹⁰³ LA 58/2013 VP 2013 – Jaana Pelkonen /kok ym. Laki toimeentulotuesta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta.

¹⁰⁴ VP 2013. Ptk 113, s. 36–37. Jaana Pelkonen, kok.

menee jatkovalmisteluun ja käsittelyyn, mutta itse toivon, että myös sitä mallia pohdittaisiin, että olisiko siellä jonkinlainen velvoite myös nuorelle ottaa vastaan se keskustelu, ja jos hän siinä vaiheessa kieltäytyisi, niin hänellä olisi myös mahdollisuus saada jonkinlainen sanktio tästä kieltäytymisestä.¹⁰⁵

Myöhemmässä puheenvuorossa edustaja Pelkonen selventää lakialoitteen muotoilua ja sanoo kokevansa lakimuutoksen ajatuksena olevan sen, että velvoittavuus olisi yhtä lailla niin nuorella kuin sosiaalityöntekijällä.¹⁰⁶ Muut keskusteluun osallistuvat kokoomuksen edustajat myös puoltavat tätä näkemystä ja haluavat myös nuorella olevan vastuu osallistumisesta tapaamiseen. Useat puolueen edustajat ovat lisäksi valmiita pohtimaan sanktioita mikäli nuori ilman pätevää syytä jättäisi saapumatta järjestettyyn tapaamiseen.

Sdp:n eduskuntaryhmästä lähestytään lakialoitetta taas enemminkin siitä näkökulmasta, että tämä kehittää itse palvelujärjestelmää, jonka tehtävänä on tarjota nuorelle tukea ja henkilökohtaista apua. Sosialidemokraateista tämä muutos parantaa nuoren asemaa palveluverkostossa, kun sosiaalityöntekijälle tulee velvoite tarjota aikaa nuorelle henkilökohtaiseen tapaamiseen. Tällä voidaan varmistaa aktiivinen sosiaalityö. Edustaja Kristiina Salosen näkemys kuvaa puolueen lähestymistapaa käsiteltävään ehdotukseen:

Allekirjoittaessani itse tätä aloitetta en ole tulkinnut tätä niin sanottuna kuristustoimena nuorille toimeentulotukiasiakkaille. Olen ajatellut nuorisotakuun hengessä, että tällä huolehditaan siitä, ettei yksikään nuori tippuisi turvaverkon ulkopuolelle. Siis ne nuoret, jotka ovat työmarkkinoiden ulkopuolella, nousisivat nykyistä paremmin toimeentulotukiasiakkainakin aktiivisen sosiaalityön piiriin.¹⁰⁷

Tämä lainaus edustaja Salosen puheenvuorosta kuvastaa hyvin usean Sdp:n edustajan ajatusta lakialoitteen tarkoituksesta. Puolueesta löytyy kuitenkin myös edustajia, jotka kannattavat lain muotoilua suuntaan, joka toisi velvoitteita tapaamisen toteutumisesta sekä sosiaalityöntekijälle että nuorelle. Esimerkiksi edustaja Saara Karhu (sd) toteaa tapaamiseen vaadittavan kuitenkin kaksi

---

¹⁰⁵ VP 2013. Ptk 113, s. 40–41. Timo Heinonen, kok.

¹⁰⁶ VP 2013. Ptk 113, s. 46. Jaana Pelkonen, kok.

¹⁰⁷ VP 2013. Ptk 113, s. 38. Kristiina Salonen, sd.

osapuolta eli tulisi kyllä harkita sitä, että tämä tapaaminen olisi molemmin puolin velvoittava.¹⁰⁸

Keskustelu toimeentulotuesta annetun lain muuttamishdotuksesta noudattaa pitkälti perinteisiä poliittisia linjoja puhuttaessa sosiaalipolitiikasta ja sosiaalietuuksien maksamisesta. Oikean laidan puolueet ja keskusta kannattavat kovempaa linjaa sosiaalipolitiikassa, kun taas vasemmistopuolueet puhuvat julkisten palveluiden parantamisesta. Kokoomus perää nuoren vastuuta ja tämän velvollisuutta edesauttaa tapaamisen toteutumista sosiaalityöntekijän kanssa ja mikäli nuori laiminlyö tämän velvoitteensa vaikuttaisi se hänen sosiaalietuuksiinsa. Tässä mallissa olisi näin huomattavissa joitakin piirteitä vastikkeellisesta sosiaaliturvasta; nuoren tulee osallistua tiettyihin toimenpiteisiin, jotta hän on oikeutettu täysimääräiseen toimeentulotukeen. Edustaja Ben Zyskowicz sanoo asiasta seuraavaa:

--- myös tämä näkökohta, jonka itse esitin eli se, että myös tällä nuorella olisi tiettyjä velvoitteita. Eli jos nuori suhtautuu niin, että minähän en sinne tule sosiaalianttoja tapaamaan, niin sitten sosiaalivirasto voisi sanoa, että ei sun tarte tulla, mutta ei sun tarte odottaa, että täältä tulee sulle rahaakaan.¹⁰⁹

Eduskuntasalin vasemmalla laidalla lakimuutoksen nähdään ensisijaisesti parantavan palvelujärjestelmää nuoren kannalta, kun tälle tulee tarjota henkilökohtaista tapaamisaikaa sosiaalityöntekijän kanssa. Vain aktiivisella sosiaalityöllä voidaan aikaansaada muutosta parempaan nuorten toimeentulotukiasiakkaiden elämässä. Enemmistössä Sdp:n edustajien puheenvuoroista on tulkittavissa, etteivät he lähtisi leikkaamaan nuoren sosiaalietuuksia vaikka tämä ei saapuisi paikalle sovittuun tapaamiseen.

---

¹⁰⁸ VP 2013. Ptk 113, s. 45. Saara Karhu, sd.

¹⁰⁹ VP 2013. Ptk 113, s. 41. Ben Zyskowicz, kok.

3. Riittävätkö panostukset nuorisotakuun lunastamiseen?

Yleisesti Kataisen hallituksen nuorisotakuu-hanke kerää eduskunnassa kiitoksia yli puoluerajojen. Sen toteutumista pidetään tärkeänä tavoitteena: ei ole varaa hukata yhtäkään nuorta, joka on vaarassa joutua koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Yleinen konsensus on olemassa siitä, että nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys sekä syrjäytymiskehitys ovat tämän hetken yhteiskunnan suurimpia ongelmakohtia, näiden syihin pitää vakavasti pureutua ja ryhtyä toimiin.

Nuorisotakuulle hallitus on varannut budjetistaan 60 miljoonaa euroa vuositasolla. Tästä määrärahasta on tarkoitus ohjata varoja takuun eri toimiin, esimerkiksi niin etsivään nuorisotyöhön kuin nuorten aktivointiin. Nuorten aikuisten osaamisohjelmaa varten on osoitettu oma erillinen määräraha. Nuorten yhteiskuntatakuun työryhmä vuoden 2012 maaliskuun raportissaan kirjoittaa, ettei tällä määrärahalla kyetä ratkaisemaan kaikkia nuorten koulutukseen, työllistymiseen ja osallisuuteen liittyviä haasteita. Työryhmä tuo esille, että nuorisotakuun kautta tehtävien investointien ja toteutettavien toimenpiteiden lisäksi tarvitaan rakenteellisia ratkaisuja ja tahtoa investoida nuoriin pitkällä aikavälillä.¹¹⁰ Näin ollen voidaan todeta, ettei työryhmä odota nuorten työttömyyteen ja syrjäytymiseen liittyviä haasteita voitettavan yhden hallituskauden aikana ja ainoastaan nuorisotakuun kautta tehtävin panostuksin, vaan kyseessä on pidemmän ajan prosessi.

3.1 Oppositio kritisoi takuulle varattuja resursseja riittämättömiksi

Arvoisa puhemies! Hallitus on paljon liputtanut nuorisotakuun puolesta. Se on hyvä asia, mutta ongelma on se, että hallitus ei ole riittävästi antanut resursseja tähän aiheeseen, tämän epäkohdan poistamiseen.¹¹¹

Pirkko Ruohonen-Lerner, ps.

---

¹¹⁰ Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012, 6.

¹¹¹ VP 2013. Ptk 68, s. 40. Pirkko Ruohonen-Lerner, ps.

Oppositioapuolueiden edustajista lausutuilla lupauksilla nuorisotakuusta luodaan nuorille suuria odotuksia koulu- tai työpaikan löytymisestä, mutta takuulle suunnattujen resurssien ei koeta opposition keskuudessa riittävän, jotta nämä odotukset pystyttäisiin lunastamaan. Ongelmien ja epäkohtien nuorisopuolella nähdään olevan niin isoja ja vaativan monialaista osallistumista niiden ratkaisemiseksi, että mikäli ulkopuolelle jääviä todella halutaan auttaa, ja saada heidät koulutuksen tai työnteon pariin, olisi takuuseen varattavan euromäärän oltava huomattavasti suurempi. Keskustan edustaja Aila Paloniemi lausuu takuun vaatimista panostuksista seuraavaa:

Nuorten työttömien kohdalla ongelmat ovat moninaiset, ja niiden selvittämiseen tarvitaan enemmän resursseja ja rahaa, eri hallinnonalojen yhteistyötä ja sen hahmottamista, että läheskään kaikki nuoret eivät tuosta vain ole valmiita koulutukseen ja työhön. Nuorisotakuulla pahimmissa ongelmissa eläviä nuoria ei kyetä auttamaan, ellei resursseja todella lisätä ja toimintamalleja räätälöidä.¹¹²

Nuoriso- ja koulutustakuun sisältämien rahoitusväylien ja mahdollisuuksien moititaan lisäksi olevan erittäin sekavia ja kokonaisuuden vaikeasti hahmotettavissa.¹¹³ Muutamissa oppositioedustajien puheenvuoroissa tuodaan esille hämmennys siitä, että nuorisotoimessa ja etenkin koulutuksen saralla toisaalla rahoitusta leikataan ja sitten toisaalla sitä taas lisätään. Kriittiseen sävyyn kommentoidaan erityisesti sitä, että ensin tehdään suurinumeroisia leikkauksia esimerkiksi oppisopimuskoulutukseen, ja sitten kun hallitus toista kautta antaa joitakin pienempiä summia takaisin, niin sitä ”juhlietaan kuin joulua”¹¹⁴ Koulutusleikkauksien koetaan ylipäättään vesittävän nuoriso- ja koulutustakuun mahdollisuudet onnistua, eikä vaikeassakaan tilanteessa valtiontaloutta tulisi oppositioedustajien mielestä tasapainottaa vähentämällä koulutuksesta. Seuraavassa pääluvussa pureudutaan vielä tarkemmin koulutusleikkauksista käytävään keskusteluun.

Hallitus on puolestaan selvästi ylpeä panostuksistaan nuoriin, heidän hyvinvointiinsa ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Nuorisotakuuta

---

¹¹² VP 2013. Ptk 68, s. 77. Aila Paloniemi, kesk.

¹¹³ VP 2013. Ptk 119, s. 41. Inkeri Kerola, kesk.

¹¹⁴ VP 2013. Ptk 47, s. 19. Jyrki Yrttiaho, vr.

pidetään investointina yhteiskunnan tulevaisuudelle ja siinä otetaan huomioon oikea-aikainen sekä riittävä satsaaminen nuoriin. Kokoomuksen edustaja Leena Toivakka kehuu nuorisotakuun olevan hieno juttu ja suuri askel nuorten syrjäytymiskehityksen pysäyttämiseksi. Hänen mielestään takuu näyttää, että hallitus on ottanut syrjäytymisen ehkäisyn tosissaan suunnatessaan määrärahoja ja resursseja nuorten tukemiseen, kouluttamiseen ja työllistymiseen.¹¹⁵

Työministeri Lauri Ihalainen haluaa vakuuttaa kuulijat siitä, ettei nuorisotakuun toteuttaminen ole nyt kiinni rahoittamisen ongelmista. Kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita on pantu vireille on määrärahat varattuna. Takuuhanke on myös osa suurempaa aktiivisen työvoimapolitiikan kokonaisuutta, johon hallitus on tällä kaudella erityisesti halunnut panostaa ihmisten työllistymisen tukemiseksi. Nuorisotakuun toimenpiteitä ja niiden toteutumista seurataan pitkin vuotta ja työministeri lupaa, että hallituksen puolelta ollaan valmiina arvioimaan rahoitusta tilanteen mukaan.¹¹⁶

Vaikka hallituspuolueiden edustajat puheenvuoroissaan kovasti kiittelevät toimia ja euroja, joilla huolehditaan nuorisostamme, niin kuuluu sosialidemokraattien, vasemmiston kuin kokoomuksenkin edustajien alkuvuoden puheenvuoroissa huomautuksia myös siitä, että toimijoilla, kuten työ- ja elinkeinotoimistoilla, tulee todella olla riittävät varat ja resurssitarpeet käytettävissä. Hallituspuolueiden edustajat ovat huolissaan palvelujärjestelmän toimivuudesta, sillä samalla kun työttömyys kasvaa, ovat myös TE-toimistot joutuneet säästötoimenpiteiden kohteeksi. Syysistuntokauden alussa työministeri Ihalainen lupaa lisätä TE-toimistojen resursseja lisähenkilökunnan hankkimiseksi, jotta syntyneitä ruuhkia pysytään toimistoissa purkamaan.¹¹⁷

Nuorisotakuun useat toimet ovat suuntautumassa kuntien harteille, kuntien hoidettaviksi ja maksettaviksi. Edustajat, etenkin oppositiosta, kyselevätkin hallitukselta miten kuntien maksukyvyyn on nähty riittävän näiden toimenpiteiden toteuttamiseen, kun kuntien valtionosuuksia yhtäaikaisesti leikataan. Valtionosuusleikkauksien nähdään keskustan ja Perussuomalaisen edustajien

---

¹¹⁵ VP 2013. Ptk 47, s. 12. Lenita Toivakka, kok.

¹¹⁶ VP 2013. Ptk 83, s. 71. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

¹¹⁷ Ibid.

keskuudessa heikentävän nuorisotakuun toteuttamisen mahdollisuuksia, etenkin kun usean kunnan talous on jo muutenkin alavireisestä, eikä valtiolta ole tulossa kunnille erillisiä määrärahoja takuun toimeenpanemiseksi.

Keskusteltaessa eduskunnassa toukokuussa hallituksen esityksestä vuoden 2013 lisätalousarvioksi, ihmetystä herättää miksi nuorisotyöttömyyteen tai nuorisotakuuseen ei ole osoitettu lisämäärärahoja. Jopa hallituksen sisältä kristillisdemokraattien ja vihreiden edustajat kyselevät miksi lisäbudjetissa ei kiinnitetä huomiota akuutteihin asioihin, kuten nuorisotyöttömyyden korjaamiseen sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin. Edustaja Anni Sinnemäki vihreistä puheenvuorossaan esittää:

Arvoisa puhemies! Lopuksi kommenttina vain se, että itseäni hieman hämmästytti se, että työ- ja elinkeinoministeriöstä ei ole tehty esitystä tähän lisätalousarvioon nuorisotakuun toteuttamisen parantamiseksi. Nuorisotakuun oli tarkoitus tulla voimaan tämän vuoden alusta, ja me olemme kaikki nähneet niitä lukuja, missä tilanteessa tällä hetkellä ollaan. Takuun toteuttaminen on ollut kuukausi kuukaudelta tänä vuonna kauempana, ja minusta tuntuu hieman erikoiselta tässä akuutissa tilanteessa, jota talouden arvioitua huonompi kehitys on selvästi pahentanut, miksi tässä yhteydessä ei haettu lisäpanostusta lisätalousarvioon.¹¹⁸

Kansanedustajien oppositiosta on helppo yhtyä tähän ihmettelijöiden joukkoon ja kummastella, miksi ontuvaan nuorisotakuuseen ei ole haluttu suunnata lisää voimavaroja. Keskustan edustaja Kimmo Tiilikainen sanoo puolueensa esittävän, että hallitus antaisi jo juhannukseen mennessä eduskunnalle toisen lisäbudjetin, johon koottaisiin työllisyyden parantamiseen tähtäävä ”käytännönläheinen työkalupakki.”¹¹⁹ Näihin työkaluihin sisältyisi myös nuorisotakuuta koskevia lisätoimia.

Lisätalousarvion esitellyt valtiovarainministeri Jutta Urpilainen (sd) puolustautuu toteamalla, ettei lisärahaa kyseisiin toimiin ole suunnattu, sillä työ- ja elinkeinoministeriö eikä myöskään opetus- ja kulttuuriministeriö ole esittänyt tarvetta lisämäärärahoille vielä tässä vaiheessa vuotta. Ministeriöt ovat tahoillaan

---

¹¹⁸ VP 2013. Ptk 59, s. 27. Anni Sinnemäki, vihr.

¹¹⁹ VP 2013. Ptk 59, s. 22. Kimmo Tiilikainen, kesk.

katsoneet tämän hetkiseen budjettiin varattujen rahojen riittävän suunnitelmien mukaisiin toimiin. Ministeri Urpilainen pitää kuitenkin selvänä sitä, että mikäli työttömyys entisestään pahenee, tulee hän saamaan asianomaisilta ministeriöiltä pyyntöjä resurssien lisäämiseksi.¹²⁰

3.2 Kuntien sitouttaminen on vielä kesken

Nuorisotakuun toteuttamisessa ja toimenpiteiden saattamisessa käytäntöön ovat kunnat yksi keskeisimmistä toimijoista. Kunnilla on vastuu sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä, eikä nuorisotakuu toteudu ilman näitä. Kunnassa on myös nuorisolain (72/2006) mukaisesti oltava paikallisten viranomaisten yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Verkostossa tulee olla edustus opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta sekä työhallinnosta ja poliisihallinnosta. Verkostoon voi myös kuulua muita kunnan, valtion tai seurakunnan viranomaisia.¹²¹

Eduskuntakeskusteluissa nousee sekä hallituksen sisältä että opposition puolelta esiin huoli siitä, ovatko kunnat tarpeeksi tietoisia nuorisotakuun sisältämisestä toimenpiteistä ja kunnille kuuluvista vastuista takuun toteuttamisen suhteen sekä onko kuntia ohjeistettu asiasta riittävästi keskushallinnon ja ministeriöiden suunnalta. Asianomaisilta ministereiltä kysytään yhteydenpidosta kuntatoimijoiden suuntaan: onko informaatiota nuorisotakuun sisällöstä annettu riittävästi ja selkeä viesti siitä, mitä kunnilta odotetaan. Edustaja Jaana Pelkonen kysyy työministeri Ihalaiselta nk. ”paimenkirjeestä”, jota työ- ja elinkeinoministeri kyseisenä ajankohtana takuusta valmistelee kunnille lähetettäväksi.¹²²

Työministeri Ihalainen vastauspuheenvuorossaan ensin kehuu, kuinka useat kunnat ovat innostuneet tästä takuu -asiasta, sitoutuneet erittäin hyvin ja ryhtyneet laajapohjaisella yhteistyöllä jalkauttamaan nuorisotakuun työtä.

---

¹²⁰ VP 2013. Ptk 59, s. 7–8. Valtiovarainministeri Jutta Urpilainen, sd.

¹²¹ Työ- ja elinkeinoministeriö, Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 12.3.2013. http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ ja_paikallisille_toimijoille.pdf

¹²² VP 2013. Ptk 20, s. 9. Jaana Pelkonen, kok.

Ihalainen kuitenkin myöntää, että on myös kuntia, joissa ei ole tähän nuorisotakuuasiaan oikein vielä herätty.¹²³ Osaltaan tästä syystä sekä informaation lisäämiseksi ja vastuun selventämiseksi työ- ja elinkeinoministeriössä koostettiin maaliskuussa 2013 edustaja Pelkosenkin mainitsema ”paimenkirje” osoitettavaksi kunnille. ”Kirje nuorisotakuun alueelle ja paikallisille toimijoille” otsikoidulla kirjeellä tahdottiin ministerien ja ministeriöiden puolelta kannustaa alueellisia ja paikallisia toimijoita toteuttamaan nuorisotakuuta sekä painottaa miten tärkeää on, että alueelliset ja paikalliset toimijat jatkavat ja kehittävät toimivaa yhteistyötä nuorten parhaaksi hallinnonaloista ja kuntarajoista riippumatta. Kirje sisälsi muun muassa tietoa nuorisotakuulla tarjottavista palveluista sekä ohjeistusta palveluiden tarjoajille.¹²⁴

Kokoomuksen edustajat muistuttavat puheenvuoroissaan, että yksilön syrjäytymisestä aiheutuvat kustannukset päätyvät suurimmaksi osaksi kunnan maksettavaksi, joten ennemmin kuntien kannattaisi laittaa varoja ennaltaehkäisevään työhön, jota takuunkin kautta toteutetaan. Hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkunen (kok) kannustaakin kuntia toimimaan mahdollisimman ennaltaehkäisevästi ja niin, että kaikki nuoret ja lapset saisivat tukea riittävän ajoissa. ”Näin heitä voitaisiin kouluttaa ja valmentaa työelämän tehtäviin ja aikoinaan jokainen voisi sitten ansaita työllä oman toimeentulonsa ja näin kerryttää verotuloja kunnan kassaan.”, päättää Virkkunen puheenvuoronsa.

125

Kunnat saavat rahoitustilanteesta osakseen sympatioita opposition puolelta. Oppositio-puolueiden edustajien mielestä valtio ei ole osoittanut kunnille riittävää rahallista tukea nuorisotakuun toteutukseen. Kuntien rahoitusta, valtionosuuksia, ollaan jo muutenkin mittavasti vähentämässä, joten oppositiosta ihmetellään, miten kuntien odotetaan kykenevän selviämään niille osoitetuista lisätehtävistä ilman asianmukaista rahallista tukea. Keskustan edustaja Anne Kalmari muotoilee asian seuraavasti:

---

¹²³ VP 2013. Ptk 20, s. 9. Työministeri Lauri Ihalainen.

¹²⁴ Työ- ja elinkeinoministeriö, Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 12.3.2013. http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf

¹²⁵ VP 2013. Ptk 20, s. 10. Hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkunen, kok.

Nuorisotakuussa kaikille alle 25-vuotiaille työttömille ja alle kolmekymppisille vasta valmistuneille pitäisi taata kolmen kuukauden kuluessa töitä, koulutusta tai muita tukitoimia. Niin kuin soisin, että tämä onnistuu, niin ei onnistu näillä eväillä. Kunnille, joilta muutoinkin leikataan valtionosuuksia ja joille pistetään työttömyyden kustannuksia maksettavaksi, tuodaan nyt hurskas toive nuorisotakuun eteenpäin viemiseksi.¹²⁶

Myös Perussuomalaiset näkevät kuntien rahoituspuolen olevan tässä hankkeessa heikoissa kantimissa. He toteavat takuuhankkeen olevan kunnille uusi tehtävä, jolloin valtionosuudet pitäisi turvata sataprosenttisesti.¹²⁷

Tehtäessä kunnissa työtä nuorisotakuun tavoitteiden täyttymiseksi peräänkuuluttavat erityisesti sosialidemokraatit monialaisten työryhmien muodostamista paikallistasolle. Yhteistyömallin uskotaan luovan paremmat edellytykset onnistua nuorten auttamisessa sekä työryhmän kesken voidaan puoda nuorten ongelmatilanteita monialaisesti ja saada eri tahot toimimaan yhdessä laadittujen pelisääntöjen mukaisesti. Sosialidemokraattien puheissa toistuvat useasti ilmaisut ”paikallinen yhteistyö” ja ”yhteiskuntatakuun jalkauttamisen työryhmä”, joita kuntatasolla tarvitaan. Esimerkiksi opetusministeri Gustafsson haluaa korostaa eri tahojen yhteistoimintamallin tärkeyttä ja patistaa jokaista kuntaa omaksumaan tällaisen käytännön.¹²⁸

Eduskuntakeskusteluiden perusteella voidaan päätellä, että kaikki kunnat eivät ole vielä nuorisotakuun ensimmäisenä voimassaolovuotena ottaneet takuuta täysin hoitaakseen. Keskusteluissa tämän arvellaan johtuvan etenkin tiedon puutteesta vuoden alussa sekä resurssien niukkuudesta. Uskoa tilanteen parempaan kehityssuuntaan kuitenkin löytyy, hallituksen puolella luonnollisesti hieman enemmän kuin oppositiossa. Kuntien sitouttaminen ja sitoutuminen nuorisotakuun toimenpiteisiin nähdään olevan yksi avainkysymyksistä takuun toteutumiseksi eli toisin sanoen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja saattamiseksi työelämän pariin.

---

¹²⁶ VP 2013. Ptk 34, s. 52. Anne Kalmari, kesk.

¹²⁷ VP 2013. Ptk 34, s. 81. Lea Mäkipää, ps.

¹²⁸ VP 2013. Ptk 47, s. 13. Opetusministeri Jukka Gustafsson, sd.

3.3 Nuorten palveluprosessit on saatava sujuvammiksi

Suunniteltaessa nuorisotakuun toteuttamismallia tarkoituksena on ollut kiinnittää huomiota myös nuorten palveluiden yhteensovittamiseen ja palveluprosessien sujuvoittamiseen. Osana tähän kuuluvat myös palveluiden oikea-aikaisuus sekä eri toimialojen välisen tiedonkulun parantaminen. Edellä mainitut asiat kulminoituvat jo useaan kertaan esille nostettuun monialaiseen yhteistyöhön. Nuorille suunnatun järjestelmän kehittämistä on haluttu viedä nk. ”yhden luukun palvelut” suuntaan, mikä tarkoittaa sitä, että hakipa nuori apua mistä tahansa, nuori on ohjattava hänen tilanteeseensa parhaiten soveltuvaan palveluun riippumatta hallinnonalasta tai siitä, mistä hän on apua lähtenyt alun perin hakemaan.¹²⁹

Nuorten palveluiden yhteensovittaminen ja yhteistyön parantaminen nousevat myös eduskuntakeskusteluissa esille, näiden edistämisen puolesta esitetään puheenvuoroja sekä hallituksen että opposition puolelta. Nuorisopalveluissa tavoitteena olisi saada eri toimielimet keskustelemaan paremmin keskenään ja yhtenäistää käytäntöjään toisiaan tukeviksi. Kuten työministerikin esittää, parantamisen varaa tällä saralla vielä löytyy. ”Jotain tässä mättää meidän rakenteissa. Ne eivät pelitä toisiinsa, ne eivät palvele yhtä aikaa – niitä monitoimisia palveluita, joita nuoret tarvitsevat elämänsä vaiheissa.”, pohtii Ihalainen.¹³⁰

Etenkin vaikeasti työllistyvien nuorien kohdalla moniammatillisen työryhmän tarve koetaan merkittävänä, jotta näiden nuorten tilanteisiin löytyy toimiva ratkaisu. Tämän mahdollistamisen nähdään vaativan osaamista ja tekijöitä useammalta eri taholta. Kuten edustaja Merja Mäkisalo-Ropponen asian näkee:

Vaikeasti työllistyvien nuorten kohdalla nuoren asiat tulisi saada välittömästi moniammatillisen työryhmän pohdittavaksi mahdolliset hallinto-, kunta- ja organisaatorajat ylittäen. Jos pääsisimme todelliseen yhdessä tekemiseen, voisimme paremmin auttaa vaikeuksissa olevia nuoriamme. Valitettavasti edelleen

---

¹²⁹ Työ- ja elinkeinoministeriö, Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille 12.3.2013. http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf

¹³⁰ VP 2013, Ptk 57, s. 6. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

toimitaan liiaksi omissa poteroissa ja pomotellaan apua tarvitsevia henkilöitä paikasta toiseen.¹³¹

Oppositiossa tunnustetaan myös tarve palveluiden yhteensovittamiselle. Tässä huomautetaan hallitukselle olevan vielä parantamisen varaa, kuten edustaja Aila Paloniemen puheenvuorosta käy ilmi:

Arvoisa puhemies! Niin hyvä kuin ajatus nuorisotakuusta onkin, palvelujärjestelmämme, myös nuorten palvelut, ovat edelleenkin hajallaan. Ne eivät vedä nuoria yhteiskuntaan, vaan pikemminkin sysäävät heidät siitä ulos.¹³²

Konkreettisia ratkaisuehdotuksia näihin ongelmiin ei eduskunnan keskusteluissa esitetä, lähinnä puheenvuoroissa esitetään vaatimuksia palveluiden resurssien turvaamisesta. Edellä ollut edustaja Mäkisalo-Ropposen lainattu puheenvuoro on pidetty vuoden lopussa joulukuussa, mikä kielii siitä että tilanteeseen ei ole vielä vuoden 2013 aikana syntynyt suuria parannuksia kansanedustajien silmissä. Samankaltaisia puheenvuoroja nuorten palvelukokonaisuuden yhtenäistämistä esitetään muistakin puolueista, sekä hallituksen että opposition puolelta.

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat yhtenä tärkeänä toimijana nuorisotakuuta toteutettaessa. TE-palveluiden pariin hakeutuvalle nuorelle tulisi tämän yksilöllinen tilanne huomioiden löytää toimiva ratkaisu työllistämisen edistämiseksi. Alkuvuodesta 2013 usean puolueen kansanedustajat esittävät huolestuneita puheenvuoroja TE-toimistojen rahallisista resursseista ja henkilöstön riittävästä määrästä. Takuun yhtenä lupauksena kun on, että nuorelle tulee järjestää aika tapaamiselle palveluneuvojan luo kahden viikon sisällä siitä, kun nuori on hakeutunut TE-toimiston asiakkaaksi. Yleisen talous- ja työllisyystilanteen huonontuessa TE-toimistoihin on syntynyt ruuhkaa ja jonoja, jotka hidastavat nuorten avun saantia. Tähän hallituksen vaaditaan sekä sen sisäpuolelta että oppositiosta puuttuvan tilanteen parantamiseksi.

---

¹³¹ VP 2013, Ptk 134, s. 106. Merja Mäkisalo-Ropponen, sd.

¹³² VP 2013, Ptk 83, s. 75. Aila Paloniemi, kesk.

Edustaja Katja Taimela (sd) avaa puheenvuorossaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemystä TE-toimistojen tarvitsemista resursseista, jotta suunnitellut palvelut nuorille pystytään toteuttamaan:

Nuorisotakuun toteuttaminen edellyttää TE-toimistoilta mittavaa panostusta nuorten palveluihin. Nuoret tarvitsevat osaavaa henkilökohtaista keskusteluapua ura- ja työllisyysuunnitelmia tehdessään, ja osa nuorista tarvitsee pitkäänkin kestävästä monialaista ohjausta ja useita tapaamisia oman työllistymiseen johtavan polun löytämiseksi. TE-toimistot ovat saaneet nuorisotakuun toteuttamiseksi erillisen 60 henkilötyövuoden lisäresurssin. Valiokuntatyössämme painotimme kuitenkin, että työttömyyden kasvaessa TE-toimistojen henkilöstön koulutusta ja henkilöstöresursseja on tarvittaessa pystyttävä myöskin lisäämään.¹³³

Nuorisotakuun toimeenpanon kanssa samanaikaisesti on ollut käynnissä TE-toimistojen rakenneuudistus, jonka myötä toimistoihin on muodostettu kolme erilaista palvelulinjaa. Nämä linjat ovat nopeasti työllistettävien linja, koulutuksen linja sekä tuetun työllistämisen linja.¹³⁴ Tämä uudistus on edellyttänyt lisätyötä TE-toimistojen henkilökunnalta sekä järjestelmän saaminen jouhevaksi on vaatinut aikaa ja sopeutumista. Työministeri Ihalainen sanoo olevansa tietoinen TE-hallinnon tilanteen haastavuudesta ja onkin luvannut loppuvuodesta vielä uudelleen, toiseen kertaan nostaa henkilöstön määrää toimistoissa, jotta jonoja saadaan purettua. Ministeri kommentoi asiaa seuraavasti:

Se konsepti (*palvelulinjojen uudistus*) on sinänsä hyvä, mutta totta kai meillä on haasteita siinä, miten pystymme henkilökohtaista palvelua TE-toimistoissa paremmin suorittamaan tulevaisuudessa. Me tiedostamme tämän. Olemme lisänneet ja olen tehnyt päätökset: 200 henkilötyövuotta loppuvuodeksi tulee lisää TE-toimistoihin purkamaan näitä ruuhkia, auttamaan käsipareja työttömien avuksi. Se on aika iso määrä.¹³⁵

Jo aiemmin hallituspuolueidenkin sisältä on esitetty pohdintaa siitä, pystytäänkö nuoria auttamaan TE-palveluissa parhaalla mahdollisella tavalla ja saavatko he riittävästi henkilökohtaista palvelua. Esimerkiksi vihreiden edustaja Outi Alanko-

---

¹³³ VP 2013. Ptk 68, s. 62. Katja Taimela, sd.

¹³⁴ VP 2013. Ptk 93, s. 8. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

¹³⁵ Ibid.

Kahiluoto nostaa puheenvuorossaan huolensa esille kertomalla työministerille kuulleensa useita huolestuttavia viestejä TE-toimistoista siitä, ettei siellä ole pystytty tekemään räätälöityä työtä työttömien, etenkin nuorten, kohtaamisessa siinä määrin kuin pitäisi. Näin edustaja Alanko-Kahiluodolle on herännyt epäily siitä, onko TE-toimistojen uudistaminen menossa oikeaan suuntaan.¹³⁶

TE-toimistojen tilanteesta ja resursoinnista käytettävistä puheenvuoroista voidaan huomioida, että sosialidemokraattien edustajat tuovat aiheita selkeästi eniten esille verrattuna muihin puolueisiin. Sdp:n edustajat ilmaisevat puheenvuoroissaan huolensa toimistojen riittävästä henkilöstön määrästä ja he vaativat toimintamäärärahojen turvaamista. Sosialidemokraattien edustajat haluavat tällä tavalla ehkä turvata asian pysymisen hallituksen agendalla sekä sen, että siihen kiinnitetään huomiota tulevaisuuden talousarvioissa ja muissa budjetointipäätöksissä. Sdp haluaa puolueen periaatteita mukaillen huolehtia siitä, että yhteiskunnan vastuulla oleva julkisten palveluiden saatavuus säilyy.¹³⁷

Kasvava työtaakka TE-toimistoissa työttömyyden lisääntyessä sekä vaatimusten yksilöllisestä palveluneuvonnasta tiukentuessa, herättää huolta kansanedustajissa puoluekantaan katsomatta. Työministerille esitetään läpi vuoden kysymyksiä koskien TE-palveluiden tukalaa tilannetta.

---

¹³⁶ VP 2013. Ptk 47, s. 14. Outi Alanko-Kahiluoto, vihr.

¹³⁷ Sosialidemokratian periaatteet 1999. Suomen Sosialidemokraattisen puolueen virallinen internetsivusto (luettu 15.3.2016). <http://www.sdp.fi/fi/component/content/article/62-sdp/tutustu/arvot/politiikan-a-oe/4169-sosialidemokratian-periaatteet>

4. Vaarantavatko hallituksen säästöt koulutustakuun?

Nuorisotakuuseen sisältyy koulutustakuu, jolla taataan jokaiselle peruskoulunsa päättävälle koulupaikka toiselta asteelta, joko lukiosta tai ammatillisen koulutuksen puolelta. Peruskoulusta eteenpäin siirtyminen on pulmakohta koulujärjestelmässä etenkin niille nuorille, joilla on erityisiä sopeutumis- ja/tai oppimisvaikeuksia. Peruskoulun jälkeinen kouluttamattomuus on arvioitu yhdeksi syrjäytymiskehityksen indikaattoriksi ja siten koulutuksesta tippumisen estäminen on samalla syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisyä.¹³⁸ Koulutusta pidetään kansanedustajien keskuudessa polkuna työelämään ja liian varhaisen koulutuksen piiristä ulosjäämisen uskotaan huomattavasti lisäävän riskiä nuoren ajautumista syrjään.

Koulutuspolitiikassa on kysymys arvojen valinnasta ja vallankäytöstä, mutta myös toimintalinjojen vetämisestä ja käytännön keinoista kasvatus- ja koulutusongelmien ratkaisemiseksi. Koulutuspolitiikka tehtäessä joudutaan yhteen sovittamaan eri eturyhmien kasvatuspäämääriä ja tavoitteita.¹³⁹ Tämä luku keskittyy eduskunnan koulutuspoliittiseen keskusteluun peruskoulun jälkeisen koulutuksen muodoista, painottuen erityisesti ammattikoulun ja ammattikorkeakoulun opetuksen järjestämiseen.

Täysistunnoissa opetusalaista keskusteltaessa kansanedustajia puhuttavat eniten koulutukseen kohdistuvat säästöt sekä ammattikorkeakouluverkoston uudistaminen. Huomio kiinnittyy etenkin seuraaviin asioihin: valtiontalouden tasapainottaminen, taloudellisten sopeutuksien jälkeinen koulutuspaikkojen alueellinen jakautuminen, ikäluokkien pienentyminen, opetuksen laadun takaaminen sekä koulutusresurssien järkevä kohdentaminen. Näiden yhteydessä oppositiosta kyseenalaistetaan pystytäänkö lupaus koulutustakuusta pitämään mittavien säästöpainneiden alla sekä kouluverkkoa ja -paikkoja karsittaessa.

---

¹³⁸ Jahnukainen 2001, 308.

¹³⁹ Lehtisalo & Raivola 1999, 26.

4.1 Koulutusleikkaukset ovat oppositiosta ristiriidassa takuun kanssa

Tämä kunnianhimoinen tavoite yhteiskuntatakuusta, arvoisa pääministeri, ei tule toteutumaan, jos koulutuspaikkoja leikataan sillä tavalla kuin nyt suunnittelette.¹⁴⁰

Annika Saarikko, kesk.

Koulutustakuu on hyvin merkittävä osa nuorisotakuuta ja sillä pyritään pitämään kaikki nuoret koulutuksen parissa, etenkin siirtymävaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle. Kataisen hallitus on säästölinjasta johtuen kuitenkin suunnitellut ja jo toteuttanut leikkauksia myös koulutuksen puolella ja nämä säästötoimet synnyttävät kiivasta keskustelua eduskunnan täysistunnoissa. Keskusteluihin koulutusleikkauksista osallistuvat aktiivisimmin hallituksesta kokoomus ja Sdp sekä oppositiopuolueet keskusta ja Perussuomalaiset. Oppositiossa nuorisotakuun koetaan murentuvan rajujen koulutusleikkauksien myötä ja esimerkiksi keskustan edustaja Inkeri Kerola toteaa kouluverkon karsinnan vesittävän nuorisotakuun tavoitteita ja lisäävän työttömyysriskiä.¹⁴¹ Myöskään Perussuomalaisten mielestä koulutuksesta ei tulisi leikata, sillä se luo edellytyksiä kasvulle sekä suunnitellut leikkaukset heikentävät koulutuksellista tasa-arvoa ja nuorisotakuun mahdollisuuksia onnistua.

Hallituspuolueet, etenkin eniten äänessä olevat kokoomus ja Sdp, perustelevat koulutuksen rahoitukseen tehtäviä vähennyksiä ensisijaisesti taloudellisilla realiteeteilla sekä ikäluokkien pienentymisellä ja lisäksi koulutuksen laadun varmistamisella. Alkuvuoden puheenvuorossaan opetusministeri Jukka Gustafsson vastaa keskustan edustajan Kimmo Tiilikaisen esittämään suulliseen kysymykseen koulutukseen kohdistuvista leikkauksista. Puheenvuoronsa alussa Gustafsson yhtyy edustaja Tiilikaisen huoleen ja on samaa mieltä siitä, että nuorilla pitää olla koulutuspaikat. ”Me haluamme hallituksena turvata myöskin osana tätä nuorisotakuuta koko ikäluokalle koulutuspaikan ammatillisessa koulutuksessa, lukiossa.” toteaa Gustafsson ja jatkaa, että taloudellisista syistä johtuen on kuitenkin jouduttu säästötoimenpiteisiin myös koulutuksen puolella sekä arvioimaan uudelleen koulutuspaikkojen kohdentumista.¹⁴²

---

¹⁴⁰ VP 2013. Ptk 6, s. 36. Annika Saarikko, kesk.

¹⁴¹ VP 2013. Ptk 132, s. 62. Inkeri Kerola, kesk.

¹⁴² VP 2013. Ptk 4, s. 8. Opetusministeri Jukka Gustafsson, sd.

Pääministeripuolue kokoomus perustelee koulutusleikkauksia ja paikkavähennyksiä pitkälti talouden heikolla tilanteella ja heidän puheenvuoroistaan huokuu ikään kuin vaihtoehdottomuus sopeutustoimien edessä. Puolue puolustautuu opposition syytöksiin sanomalla, että muiden hallinnon alojen tavoin myös koulutuspuolella on tehtävä valtiontalouden tasapainottamisen vaatimia toimenpiteitä, jotka kaikki eivät valitettavasti ole mieluisia eivätkä helppoja.¹⁴³ Karsittava on siis myös koulutuksesta, jotta maan talous pystytään pitämään kestävällä pohjalla.

Toinen kokoomusedustajien perustelu leikkauksille on se, ettei koulutuksen laadusta tule tinkiä ja silloin on tehtävä rakenteellista uudistamista ja keskittämistä. Toisin sanoen, jotta rahaa riittää opetuksen laadukkaaseen toteuttamiseen, on opetusyksiköiden määrää karsittava. Edustaja Sofia Vikmanin käyttämästä puheenvuorosta tulee hyvin esille kokoomuksen näkemys pakon edessä tehtävistä koulutusleikkauksista sekä reagointi opposition syytöksiin:

Keskustan vaihtoehdot eivät ole uskottavia, kun valtiontalouden tilanne on vakava. Varat on silloin käytettävä laadukkaaseen opetuksen sisällön turvaamiseen. Kokoomus on valmis säästämään seinistä ja panostamaan opetuksen laatuun, keskusta taas ei.¹⁴⁴

Puolueista kokoomuksen edustajien puheenvuoroista on huomattavissa vaikutteita uusliberalistisesta tehokkuus- ja markkina-ajattelusta koskien myös koulutusjärjestelmää. Tutkija Mikko Aro puhuu näennäisen vaihtoehdottomuuden ajasta, jolloin vaihtoehtoja sosiaaliturvan leikkaamiselle ja markkinoiden vallan lisäämiselle ei nähdä.¹⁴⁵

Koulutuspuoleen tehtävät leikkaukset tuntuvat kirpaisevan Sdp:n edustajia hallituskumppani kokoomusta enemmän ja puolueen riveistä kuuluu muutamia vastahakoisia puheenvuoroja suunniteltuihin vähennyksiin liittyen. Tämä käy ilmi

---

¹⁴³ VP 2013. Ptk 112, s.19. Timo Heinonen, kok.

¹⁴⁴ VP 2013. Ptk 133, s. 121. Sofia Vikman, kok.

¹⁴⁵ Aro 2001, 243.

esimerkiksi edustaja Merja Mäkisalo-Ropponen kommentoinnista sivistysvaliokunnan mietintöön (SiVM 7/2013):

Ymmärrän erittäin hyvin valtiontalouden tasapainottamisen tarpeen, mutta toivon, että tämänkaltaiset toimenpiteet eivät jatkossa enää toistuisi. Olen täysin samaa mieltä valiokunnan mietinnössään esittämän huolen kanssa siitä, että nämä valtionosuuksien leikkaukset voivat vaikeuttaa opetus- ja kulttuuritoimen laadukasta toteutusta. Kertaluontoisena toimenpiteenä näistä varmasti selvittää, näin tahdon uskoa, mutta jatkuessaan tämänkaltaiset opetus- ja kulttuuritoimeen kohdistuvat säästöt varmasti vaikeuttavat tavoitettamme nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä.¹⁴⁶

Sosialidemokraatit käyttävät kokoomuksen tavoin laatu-näkökulmaa perusteluna kouluverkon tiivistämiselle. Sdp:n mukaan on haluttu välttää se, että itse toiminnasta eli opetuksesta ja oppimiseen tarvittavista toiminnoista täytyisi nipistää. Edustaja Suna Kylmälinen (sd) pitää tärkeänä periaatteena sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan säästöt kohdistuvat erityisesti seinin eivätkä toimintaan tai opetukseen. Tämän periaatteen hän toivoisi tulevan hyväksytyksi myös oppositiossa.¹⁴⁷

Hallitusta päinvastaisesti talouden tilanteen nähdään joissakin opposition käyttämissä puheenvuoroissa olevan syy juuri sille, miksi koulutukseen ei tulisi tehdä heikennyksiä. Esimerkiksi edustaja Esko Kivirannan (kesk) mukaan taloudellisesti epävarmoina aikoina tulisi koulutukseen ja osaamiseen ohjata ennemminkin lisää resursseja, eikä kuten hallitus tekee, leikata sivistyssektorilta.¹⁴⁸ Tässä täytyy tosin huomioda se, että opposition retoriikassa valtion kassasta voidaan käyttää euroja hallitusvastuussa olevia puolueita laveammin, sillä opposition edustajille puhe rahoituksen lisäämisestä ei maksa mitään.

Perussuomalaisten puheenvuoroista nousee esille muita puolueita useammin huoli etenkin toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen

---

¹⁴⁶ VP 2013. Ptk 112, s. 16. Merja Mäkisalo-Ropponen, sd.

¹⁴⁷ VP 2013. Ptk 127, s. 59. Suna Kylmälinen, sd.

¹⁴⁸ VP 2013. Ptk 68, s.81. Esko Kiviranta, kesk.

resurssien leikkauksista ja näiden aloituspaikkojen vähenemisestä. Ammattikorkeakouluihin suuntautuvia leikkauksia kuvataan ankariksi ja muistutetaan näiden yksiköiden tekevän merkittävää ja ansiokasta työtä maakuntien osaaminen ja erityistarpeet huomioiden.¹⁴⁹ Puolueelle vaikuttaa olevan tärkeää nostaa esille juuri ammatillisen koulutuksen roolia ja merkitystä osana suomalaista koulutusjärjestelmää.

4.2 Ajaako laatu ohi alueellisen saatavuuden?

4.2.1 Oppositio syyttää hallitusta koulutuksen keskittämisestä

Kansanedustajien käyttäessä puheenvuoroja koulutuksen resursseista ja leikkauksista, oppositiossa suurena epäoikeudenmukaisuutena nähdään etenkin koulutuspaikkojen leikkauksien kohdentuminen sekä opetusyksiköiden alueellinen jakautuminen mahdollisten lakkauttamisten jälkeen. Tämä tuntuu hiertävän oppositiopuolueista etenkin keskustaa, joka kokee hallituksen harjoittavan ”negatiivista aluepolitiikkaa”¹⁵⁰ Oppositioapuolueet syyttävät hallitusta koulupaikkojen keskittämisestä ruuhka-Suomeen Etelä- ja Länsi-Suomen alueille, välittämättä tasokkaan koulutuksen saatavuudesta koko maan laajuisesti. Puolueista esitetään hallitukselle myös kysymyksiä nuorisotakuun toteutumista maakuntien nuorten kohdalla leikkauksien jälkeen.

Koulutuksesta leikataan ihan oikeasti – ymmärrän taloudellisen tilanteen – mutta samalla tehdään selkeästi myös koulutuksen keskittämistä, ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomi tulevat kärsimään siinä. Tälläkään hetkellä me emme pysty kouluttamaan kaikkia niitä nuoria, mitä siellä tarvitaan. Tämä johtaa kyllä myös koulutukselliseen epätasa-arvoon, ja tässä suhteessa ei voi muuta kuin paheksua tätä hallituksen linjaa.¹⁵¹

Markku Rossi, kesk.

---

¹⁴⁹ VP 2013. Ptk 112, s. 17. Pirkko Mattila, ps.

¹⁵⁰ VP 2013. Ptk 45, s. 7. Seppo Kääriäinen, kesk.

¹⁵¹ VP 2013. Ptk 133, s. 93. Markku Rossi, kesk.

Keskusta ennustaa kouluverkon karsimisen johtavan tilanteeseen, jossa koulumatkat toisella asteella pitenevät ja maakuntien nuoret voivat jopa joutua lähtemään koulutuksen perässä kasvukeskuksiin. Koulutuspaikkojen leikkaamisen koetaan puolueessa vaarantavan alueellisesti tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien saatavuuden, kuten käy edellä olevasta edustaja Rossinkin puheenvuorosta ilmi. Keskustan mielestä hallituksen keskittäessä koulutuspaikkoja pääkaupunkiseudulle, kiihdyttää se samalla maan sisäistä muuttoliikettä maakunnista etelään ja heikentää maakuntien elinvoimaisuutta.

Perussuomalaiset puhuvat myös koulutuksen alueellisesti tasapuolisen järjestämisen puolesta ja pitävät tätä ensiarvoisen tärkeänä suomalaisen osaamisen ja sivistyksen näkökulmasta. Edustaja Ritva Elomaa esittää huolensa siitä, että monesti koulutuksesta karsittaessa kohdentuvat vaikutukset tietyille rajatuille alueille, usein harvempaan asutulle seudulle.¹⁵² Puolueessa leikkausten koetaan eriarvoistavan alueita ja pohditaan onko hallitus miettinyt päätöksiensä seurauksia:

Hallituksen leikkauksista johtuen lukuisten nuorten koti- tai lähikunnassa sijaitseva lukio tai ammattikoulu tullaan lopettamaan. Vain kaupungeilla tulee olemaan mahdollisuus ylläpitää toisen asteen koulutusta, kun pienemmät kunnat joutuvat lakkauttamaan oppilaitoksiaan. Tämä ei tue sitä tavoitetta, että koko maa pysyisi asuttuna ja elinkelpoisena. Pitkällä tähtäimellä väestö tulee keskittymään kaupunkiseuduille.¹⁵³

Hallituksesta torjutaan opposition väitteet koulutuksen keskittämisestä sekä alueiden asettamisesta epätasa-arvoiseen asemaan. Aloituspaiikkojen karsimisen ja niiden alueellisen jakautumisen hallitus sanoo perustuvan ikäluokkien pientymiselle. Opetusministeri Gustafsson perustelee koulupaikkojen jakoa sillä, että koulupaikat suhteutetaan nuorisoiäluokkien pientymiseen ja pitkälti tästä lähtökohdasta toteutetaan paikkavähennyksiä.¹⁵⁴ Hallitus haluaa myös sanojensa mukaan parantaa koulupaikkojen kohtaantoa, eli ohjata uusia aloituspaiikkoja sinne missä nuoria on eniten ja paine lisäpaikoille suurin.

---

¹⁵² VP 2013. Ptk 133, s. 120. Ritva Elomaa, ps.

¹⁵³ VP 2013. Ptk 127, s. 88. Juho Eerola, ps.

¹⁵⁴ VP 2013. Ptk 45, s. 10. Opetusministeri Jukka Gustafsson, sd.

Pääministeri Katainen vakuuttaa oppositiolle hallituksen suhtautumisen alueelliseen tasa-arvoon olevan ”ihan samanlainen kuin kenellä hyvänsä suomalaisella”. Katainen antaa tukensa opetusministeri Gustafssonille ja toteaa tämän puhuvan totta sanoessaan nuorten lukumäärän vähenevän kaikkialla Suomessa ja että meillä on paikkakuntia, joissa se määrä vähenee enemmän kuin toisaalla. ”Sen takia, jotta meillä rahaa riittää koulutuksen laatuun, on pakko tehdä myös rakenteellista uudistamista”, päättää Katainen puheenvuoronsa.¹⁵⁵ Muissakin kokoomuksen edustajien käyttämissä puheenvuoroissa korostetaan opetuksen laatua ja sen turvaamista tilanteessa, jossa taloudellisia resursseja joudutaan vähentämään.

Keskusteltaessa koulutusleikkauksista ja koulupaikkojen alueellisesta jakaantumisesta linjajako muodostuu selkeästi hallituksen ja opposition välille. Hallituspuolueet perustelevat koulupaikkojen uudelleenjakoa ikäluokkien pientymisellä ja kokevat ruuhka-Suomen tarvitsevan väestöpaineen takia lisäyksiä koulupaikkoihin. Hallituksen edustajien mielestä on luonnollista, että siellä missä ikäluokat vähenevät, vähennetään myös koulutuspaikkoja. Koulutusta järjestettäessä tulee myös ottaa huomioon alueen elinkeinorakenne ja työvoimatarpeet.

Oppositiossa taas hallituksen koetaan koulutuspaikkajakaossa suosivan pääkaupunkiseutua ja kasvukeskuksia. Koulutuspaikkojen vähennyksien syrjemmillä seuduilla uskotaan keskustan ja Perussuomalaisten keskuudessa johtavan pahimmillaan alueiden näivettymiseen nuorison joutuessa lähtemään kotiseuduiltaan koulutuksen perässä kasvukeskuksiin. Keskusteluissa oppositiopuolueet puolustavat vahvasti maakuntien asemaa koulutuksen järjestäjinä sekä tämän merkitystä alueiden kehittymiselle. Tämä selittyy pitkälti sillä, että oppositiossa ovat edustettuina vahvimmin alueellista tasa-arvoa ajavat puolueet keskusta sekä Perussuomalaiset.

Hallituksella ja oppositiolla on keskenään hyvinkin eriävät näkemykset siitä, kuinka paljon ikäluokat missäkin päin ovat vähenemässä. Keskustan mielestä

---

¹⁵⁵ VP 2013. Ptk 45, s. 8. Pääministeri Jyrki Katainen, kok.

ikäluokkien pieneneminen ei selitä näin rajuja aloituspaikkojen leikkauksia, eikä etenkin niiden alueellista jakautumista. Puolueen edustajat käyttävät useita voimakkaita puheenvuoroja, joissa sanovat hallituksen harjoittavan keskittämispolitiikkaa sekä olevan piittaamaton tasapainoista koulutusjärjestelmää sekä alueellista tasa-arvoa kohtaan. Keskusta on huolissaan maakuntien tulevaisuudesta, mikäli koulujen määrä niissä tulevaisuudessa vähenee. Tässä asiassa keskustan edustajilla on hyvin yhtenäinen linja, heidän puheenvuoronsa ovat samantapaisia ja samoille argumenteille perustuvia. Aluepolitiikan painottaminen koulutuksen järjestämisessä onkin ollut ominaista keskustapuolueelle jo koulujärjestelmän syntymisestä lähtien. Argumentointi Suomen eri osien tasapuolisesta kehittämisestä sekä koulutusmahdollisuuksien alueellisen tasoittamisen puolesta on ollut keskustan keino puolustaa haja-asutusalueita sekä estää maakuntien näivettyminen.¹⁵⁶

Keskusteluissa useiden kansanedustajien kanta koulutuspaikkojen alueellisen jakaantumiseen on yhdistettävissä edustajan omaan taustaan, kotipaikkaan ja vaalipiiriin. Puheenvuoroissaan edustajat antavat esimerkkejä siitä minkälainen tilanne koulutuspaikkojen suhteen tulee heidän kotipaikkakunnillaan olemaan, mikäli suunnitellut leikkaukset ja uudelleenjaot sellaisinaan toteutetaan. Hallituspuolueista esimerkiksi sosialidemokraattien edustaja Merja Kuusisto on Uudenmaan kansanedustajana erittäin tyytyväinen siihen, että hallitus osoitti lisää opiskelupaikkoja Uudenmaan alueelle. Hän kiittelee hallitusta sanoen:

Mutta Uudenmaan kansanedustajana olen erittäin tyytyväinen, että hallitus osoitti lisää opiskelupaikkoja Uudenmaan alueelle. Meillä on kaikista eniten oppilaita, mutta meillä on aina prosentuaalisesti ollut kaikista vähiten niitä opiskelupaikkoja. Onneksi tätä tilannetta on nyt jonkun verran pystytty korjaamaan, vaikka on taloudellisesti vaikea tilanne.¹⁵⁷

Vastakkaiseksi esimerkiksi voidaan nostaa Lapin vaalipiiristä kotoisin oleva Perussuomalaisten Hanna Mäntylä. Edustaja Mäntylä kommentoi vaalipiirinsä kohtaloa seuraavasti:

---

¹⁵⁶ Ahonen 2003, 134; Jalava, Simola & Varjo 2012, 71.

¹⁵⁷ VP 2013. Ptk 87, s. 24. Merja Kuusisto, sd.

Koulutuspaikkoja leikataan niin ikään. Ihmettelenkin, miten hallitus aikoo nuorisotakuuta Lapissa jatkossa toteuttaa, jos ensin meiltä yksi kerrallaan lähtevät työ- ja koulutuspaikat.¹⁵⁸

Puheissaan sekä Kuusisto että Mäntylä viittaavat henkilökohtaiseen taustaansa ja käyttävät ilmaisuja ”meillä on” ja ”meiltä lähtevät”, joilla he identifioivat itsensä vahvasti osaksi omia vaalipiirejensä. Koulutuspaikkojen jaossa kansanedustajille oman kotipaikan ja vaalipiirin tilanteen huomioiminen ovat asioita, jotka vaikuttavat vahvasti edustajien kantoihin ja mielipiteenilmaisuun täysistuntokeskusteluissa.

4.2.2 Esimerkkinä ammattikorkeakoulu-uudistus

Alkuvuonna helmikuun täysistunnossa pidetään lähetekeskustelu hallituksen esityksestä laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 9/2013).¹⁵⁹ Hallituspuolueiden edustajat avaavat lakiuudistuksen sisältöä kertomalla, että hallitusohjelman mukaisesti nyt toimeenpannaan ammattikorkeakoulu-uudistus kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan rakenteellinen uudistus, jonka myötä rahoitusperusteita muutetaan, sekä lisätään oppilaitosten autonomiaa tutkintojen kehittämisessä. Tähän liittyy myös kaikkia ammattikorkeakouluja koskeva toimilupakierros, jota varten ammattikorkeakoulut laativat hakemukset, joissa määrittävät toimintansa ytimen ja opetusalan kärkeen. Uudistuksen toisessa vaiheessa ammattikorkeakoulujen rahoituksen on tarkoitus siirtyä kokonaan valtiolle.¹⁶⁰

Korkeakoulutuksen kehittämisen lähtökohdaksi linjattiin Suomessa 1960-luvulla opiskelumahdollisuuksien lisääminen ennen muuta perustamalla uusia korkeakouluja. Samalla korkeakoulutus kytkettiin entistä vahvemmin osaksi hyvinvointivaltion rakentamiselle tyypillistä tasa-arvoideologiaa. Tuona aikana, jolloin elettiin korkeakoulutuksen noususuhdannetta, ylimmän opetuksen

---

¹⁵⁸ VP 2013. Ptk 83, s. 55. Hanna Mäntylä, ps.

¹⁵⁹ HE 9/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

¹⁶⁰ Esim. VP 2013. Ptk 10, s. 16. Ilkka Kantola, sd.

laajentaminen tähtäsi opiskelumahdollisuuksien parantamiseen erityisesti Suomen reuna-alueilla. Korkeakoulukentän haluttiin maalaisliito-keskustapuolueen ¹⁶¹ pääministeriaikana levittyvän tasapuolisesti ympäri maata.¹⁶²

Lakialoitteesta käytävä keskustelu kuvastaa hyvin puolueiden välillä käytävää kädenvääntöä kouluverkon rakentumisesta ja koulutuksen prioriteeteista. Vaikka keskustelu käydään tässä tapauksessa ammattiin johtavasta koreakoulutuksesta, antavat kansanedustajien puheenvuorot ja lausutut mielipiteet ammattikorkeakoulu-uudistuksesta mielestäni hyviä esimerkkejä siitä, miten puolueiden edustajat näkevät suomalaisen koulutusjärjestelmän ja määrittelevät sen tärkeimpiä ominaisuuksia. Jatkona edeltäville alaluvulle aihe nivoutuu myös nuorisotakuuseen ja sen sisältämään koulutustakuuseen ikään kuin konkreettisenä ilmentymänä puolueiden joissain määrin eriävistä tavoitteista koulutuksen järjestämisen suhteen. Uudistus vaikuttaa myös koulupaikkojen määrään ja alueelliseen jakaantumiseen, joita käsiteltiin edeltävässä luvussa. Lähetekeskustelussa oppositiosta myös haastetaan hallitusta kärkihankkeen vaarantumisesta kysymällä:

Miten on nuorisotakuun laita, kun nuorten tutkintoon johtavaa koulutusta karsitaan ja tilalle ei kyetä rakentamaan riittävästi korvaavia kouluttautumispolkuja?¹⁶³

Tässä luvussa tehdään ammattikorkeakoulu-uudistuksesta käytävän keskustelun kautta havaintoja siitä, mitkä ovat puolueiden ja kansanedustajien näkemysten mukaan suomalaisen korkeakoulutuksen tärkeitä tunnusmerkkejä.

Oppositio puolueiden, keskustan ja Perussuomalaisten, edustajat ovat epäluuloisia hallitukseen antamaa esitystä kohtaan, eivätkä he suhtaudu uudistuksen sisältöön myönteisesti. Keskustan riveistä ilmaistaan toiveissa olleen, että opetusministeri ja hallitus olisivat tuoneet aidosti tasavertaisen ja tasa-arvoisen esityksen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välille. Nyt ammattikorkeakoulut joutuvat

---

¹⁶¹ Puolueen nimenmuutos tapahtui vuonna 1965.

¹⁶² Nevala & Rinne 2012, 206–207.

¹⁶³ VP 2013. Ptk 10, s. 30. Ritva Elomaa, ps.

hakemaan toimintansa jatkamiseksi lupaa ministeriöltä ja mahdollinen lupa annetaan vain määrääjäksi.¹⁶⁴ Useat keskustan edustajat ovat selvästi tuhtuneita hallituksen esityksestä ja uskovat uudistuksen johtavan kouluverkon karsimiseen. Esimerkiksi edustaja Anu Vehviläinen kommentoi asiaa seuraavasti:

Arvoisa puhemies! Kataisen hallituksen politiikka ammattikorkeakouluja kohtaan on tähän mennessä ollut, että aloituspaikkoja on leikattu ja rahoitusta on leikattu. Nyt olemme sen edessä, että ryhdytään lakkauttamaan ja yhdistämään ammattikorkeakouluja tämän lain turvin. Sehän sanotaan täällä aivan suoraan, että tarkoitus on tiivistää ja yhdistää ja tehdä isompia kokonaisuuksia, ja se tehdään tämän toimilupamenettelyn kautta. --- Mikä on Kataisen hallituksen lukumäärätavoite ammattikorkeakouluille? Paljonko te olette siellä ministeriryhmässä linjanneet? Montako saisi olla?¹⁶⁵

Samassa rintamassa keskustan kanssa ovat Perussuomalaisten edustajat. Heidänkin mielestä tästä lakiehdotuksesta ”paistaa se, että tarkoitus on vähentää ammattikorkeakoulujen määrää”.¹⁶⁶ Perussuomalaiset haluavat myös tuoda korostaa sitä, että ammattikorkeakouluilla on yhteiskunnassa eri tehtävä kuin tiedekorkeakouluilla eli yliopistoilla, eikä näitä tehtäviä tulisi sekoittaa – molempia tarvitaan myös jatkossa.

Hallituspuoleista yritetään rauhoitella opposition edustajia muistuttamalla hallitusohjelmaan tehdystä kirjauksesta, jonka mukaan jokaisessa maakunnassa toimii yksi tai useampi korkeakoulu. Opetusministeri Jukka Gustafsson (sd) on vakuuttunut, että toteutettavan toimilupakierroksen jälkeenkin hallitusohjelman tavoite toteutuu ja jatkaa puheenvuoroaan sanoen:

Ei minulla opetusministerinä ole mitään asetettua määrällistä tavoitetta, että ammattikorkeakouluja pitää vähentää se ja se määrä. Tämä on luova yhteistyöprosessi. Itse asiassa sen päätarkoitus on nostaa toiminnan tasoa ja laatua tämän toimilupakierroksen kautta.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ VP 2013. Ptk 10, s. 14. Tuomo Puumala, kesk.

¹⁶⁵ VP 2013. Ptk 10, s. 16. Anu Vehviläinen, kesk.

¹⁶⁶ VP 2013. Ptk 10, s. 15. Lauri Heikkilä, ps.

¹⁶⁷ VP 2013. Ptk 10, s. 18. Opetusministeri Jukka Gustafsson, sd.

Sosialidemokraattien edustaja Tytti Tuppurainen pohjustaa uudistusta kertaamalla historiaa sanoen ammattikorkeakoulujen perustamisen taustalla alun alkaen vaikuttaneen vahvasti aluepolitiikka. Ensimmäiset ammattikorkeakoulut perustettiin paikkakunnille, joilla ei ollut omaa yliopistoa. Enää aluepolitiikka ei kuitenkaan yksin riitä ammattikorkeakoulujen toiminnan perusteeksi, vaan niitä pitää arvioida korkeakoulupoliittisin perustein, jolloin toiminnan laadun ja vaikuttavuuden tulee olla kohdillaan.¹⁶⁸

Hallituspuolueiden keskuudessa ammattikorkeakoulu-uudistus on nähty tarpeelliseksi, jotta koulujen ja niiden opetuksen tehokkuus, laatu ja vaikuttavuus pystytään turvaamaan ja tarvittaessa nostamaan tavoitellulle tasolle. Kyseisten ominaisuuksien puolesta puhuvat etenkin päähallituspuolueet kokoomus ja Sdp. Näitä arvoja puolueista kannatetaan toteutettavan myös muulla koulutus kentällä, kuten edustaja Raija Vahasalon (kok) puheenvuorosta käy ilmi:

Arvoisa puhemies! Tämä ammattikorkeakoululaki on laki, jota on kauan odotettu ja kaivattu kentällä. Meidän koko koulutusjärjestelmämme pitää tuottaa laadukkaita, tehokkaita ja vaikuttavuutta edistäviä koulutuspalveluja.¹⁶⁹

Muista hallituspuoleista kristillisdemokraatit ja Rkp ovat hyvin samoilla linjoilla uudistuksen tarpeellisuudesta, sisällöstä sekä kantavista ajatuksista kokoomuksen ja sosialidemokraattien kanssa. Vasemmistopuolue ja vihreät käyttävät keskustelussa vähemmän puheenvuoroja, eikä niistä pysty selkeästi päättelemään miten vahvasti puolueet seisovat hallituksen esityksen takana.

Kristillisdemokraattien riveistä halutaan kiinnittää huomiota koulutuksen ja yhteiskunnan tarpeiden kohtaamiseen, jota heidän ryhmässään pidetään yhtenä erityisen kriittisenä tekijänä suomalaisen koulutusjärjestelmän kehittämisessä. Aikaisempina vuosina on liiaksi ohjattu ammattikorkeakoulujen kehittämistä kysynnän eli koulutukseen hakeutuvien nuorten mukaan. Tämä on johtanut koulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaan, jossa valmistuvalle nuorelle ei löydykään töitä opiskelemaltansa alalta. Näin ollen tulevissa toimilupaprosessissa tuleekin huomioida se, että tarjottu koulutus vastaa

---

¹⁶⁸ VP 2013. Ptk 10, s. 20. Tytti Tuppurainen, sd.

¹⁶⁹ VP 2013. Ptk 10, s. 33. Raija Vahasalo, kok.

yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin, työttömäksi kouluttaminen on saatava loppumaan. Tämän takia on myös hyvä, että uudessa rahoitusjärjestelmässä painopistettä siirretään vetovoimasta vaikuttavuuden, laadun, työllistävyyden ja tutkimuksen ja tuotekehityksen suuntaa, kuten edustaja Sauli Ahvenjärvi (kd) asian toteaa.¹⁷⁰

Hallituksen toteuttamassa ammattikorkeakoulupolitiikassa vuoden 2013 aikana voidaan todeta toimittavan 2000-luvulla koulutusmarkkinoiden laajenemisen ja uuden liberaalimman toimintakulttuurin myötä rakennettujen kansallisten ja kansainvälisten laatujärjestelmien asettamissa puitteissa, jossa osin yritysmaailmasta lainattujen menetelmien avulla pyritään luomaan kriteerit jatkuvaan yksiköiden toiminnan arvioimiseen ja kehittämiseen. Uuden toimintakulttuurin arvioinnin periaatteessa keskeisinä käsitteinä ovat vaikuttavuus, tehokkuus ja taloudellisuus – juuri ne käsitteet, jotka toistuvat kokoomuslaisten ja sosialidemokraattien puheissa heidän perustellessaan ammattikorkeakoulujärjestelmän uudistamistarvetta. Uusliberalistisen ajan arviointijärjestelmän ja ajatusmaailman voidaan nähdä juontavan juurensa osaksi myös Suomeen 1980- ja 1990-luvuilla rantautuneesta uuden hallintotavan, nk. julkisjohtamisen mallista (New Public Management), jossa julkisen puolen arviointi- ja toimintamalleja haetaan yksityiseltä sektorilta.¹⁷¹

Aatteellensa tyypillisesti keskustapuolue lähestyy ammattikorkeakoulu-uudistusta aluevaikutusten lähtökohdista ja keskustelussa käytetyt perustelut ja argumentit ovat hyvin samantapaisia kuin ne, joita käsiteltiin edeltävässä luvussa. Keskustan edustajat pitävät korkeakoulujen sijaintia alueille merkittävänä tekijänä, ja mikäli uudistuksen kautta tavoitellaan isompia, keskitettyjä kokonaisuuksia, voi se koitua maakuntien tappioksi. Keskustan ryhmästä tahdotaan myös muistuttaa hallitusta siitä, että laatua vaikuttavuutta ja rakenteellisia uudistuksia ei saada aikaan, jos säästöt ja leikkaukset sekä aloituspaikoista että resursseista ovat liian rajut.¹⁷²

Hallitus- ja oppositiopuolueiden väliltä löytyy siis selviä eroja siinä, miten ne asioita priorisoivat ammattikorkeakoulu-uudistuksesta puhuttaessa.

---

¹⁷⁰ VP 2013. Ptk 10, s. 30. Sauli Ahvenjärvi, kd.

¹⁷¹ Jalava, Simola & Varjo 2012, 94–96, 99. Ks. myös. Ahonen 2003, 167.

¹⁷² VP 2013. Ptk 10, s. 26. Aila Paloniemi, kesk.

Hallituspuolueet, etenkin kokoomus, Sdp, kristillisdemokraatit sekä Rkp, haluavat toteuttaa uudistusta painottaen koulutuksen ja opetuksen laatu- sekä tehokkuusnäkökulmaa. Aika on ajanut sen edelle, että enää voitaisiin korkeakoulun olemassaoloa tai sijaintia perustella ensisijaisesti aluepolitiikalla. Keskusteluista ei kuitenkaan käy ilmi minkälaisin mittarein laatua voidaan arvioida, mutta tehokkuuden nähdään puolueissa pohjautuvan pitkälti siihen, missä määrin opiskelijoita valmistuu koulusta tavoiteajassa.

Keskusta ja Perussuomalaiset haluavat asettaa hallitusta enemmän painoarvoa sille, mikä merkitys korkeakouluilla on alueellisesti. He näkevät paikallisen korkeakoulun tuottavan osaamista ja työntekijöitä alueiden tarpeisiin niiden mahdolliset erityisluonteet huomioiden. Rakenneuudistuksia voidaan myös tarvittaessa toteuttaa, mutta uudistusten liikkeellepanevan voiman pitäisi tulla ennemmin paikalliselta tasolta, kuin ylhäältä päin keskushallinnosta. Tässä asiakysymyksessä muodostuu siis selkeä linjajako hallitus- ja oppositiopuolueiden välille.

4.3 Koulutuksen tasa-arvon monta merkitystä

Eduskunnassa keskusteltaessa nuorisotakuun sisältämästä koulutustakuusta ja siihen liittyen hallituksen suunnittelemista opetuspuolen leikkauksista ja kulupaikkojen alueellisesta jakautumisesta, nousee kansanedustajien puheenvuoroissa ja osana heidän perustelujaan esille koulutuksen tasa-arvon turvaaminen. Mielenkiintoista keskusteluissa on, että tätä tasa-arvo -perustelua käyttävät useamman eri puolueen edustajat, vaikka heidän näkemyksensä käsitteen sisällöstä ovat joiltakin osin hyvinkin eroavaisia. Tässä luvussa tarkastelen miten eri puolueet määrittelevät koulutuksen tasa-arvoa osana nuoriso- ja koulutustakuusta käytävää keskustelua. Lisäksi peilaan puolueiden näkemyksiä koulutuksen tasa-arvokysymyksestä niiden aikaisempiin tulkintoihin.

Tasa-arvon käsite on jo pitkälle koulutuspolitiikan historiassa ollut kiistanalainen. 1960- ja 1970-lukujen koulutus uudistuksissa lähtökohtana oli opinkäynnin edellytysten ja seurausten sekä ensisijassa yhteiskunnalliseksi tulkittujen erojen

tasoittaminen. 1980-luvulla keskustelun etualalle nousivat vanhat ja uudet näkemykset, joissa tasa-arvo merkitsi kunkin yksilön oikeutta toteuttaa erilaiset mahdollisuutensa, jotka palautettiin pitkälti yksilöllisiin kykyihin. Edellisten vuosikymmenten koulutuspolitiikan keskiössä ollut tasa-arvo sai antaa tilaa valinnanvapauden, yksilöllisyyden ja kilpailun korostuksille. 1990-luvulla etenkin työnantajapuoli piti tasa-arvon käsitteen sisältävän jokaisen oppilaan oikeuden saada lahjojaan vastaavaa opetusta. Tultaessa 2000-luvulle koulutuspoliittisen konsensuksen oloissa siirryttiin sosialidemokraattisesta, talonpoikaisesta ja sosiaaliliberaalisesta tasa-arvon korostuksesta erinomaisuutta tavoittelevan markkinaliberalistisen koulutuspolitiikan suuntaan.¹⁷³

Opetusministerin paikkaa pitävän Sdp:n näkemys koulutuksen tasa-arvoista perustuu tarkasteltavissa keskusteluissa lasten ja nuorten yhtäläiselle mahdollisuudelle koulutukseen. Puolueessa ollaan huolissaan opiskelijoiden välisten oppimiserojen kasvusta, ja opetusministeri Krista Kiurun sanojen mukaan "...tarvitaan koulutuksellisen tasa-arvon elementtejä, jotta me pystymme näitä eroja kaventamaan, jotta jokaisen potentiaali tulisi käytettyä."¹⁷⁴ Tasa-arvoa lähestytään puolueessa oppimistulosten kautta, eikä koulutuksellisen tasa-arvon nähdä toteutuvan mikäli oppilaiden väliset erot tuloksissa ovat suuria. Myöskin koulujen väliseen eriytymiskehitykseen tulee puolueen mielestä kiinnittää huomiota.

Sosialidemokraattien käyttämissä puheenvuoroissa on kaikuja vanhasta 1970-luvulla vallinneesta tulkinnasta, jonka mukaan koulutuksen tasa-arvo edellytti oppimistulosten yhtenäisyyttä. Tämä näkemys menetti suosiotaan 1990-luvulle tultaessa, mutta kuvastaa sosialidemokraattien tasa-arvon tavoitteita aiempien koulu-uudistusten yhteydessä. Ominaista sosiaalisen liberalismin mukaiselle tasa-arvon hankkeelle ovat olleet yksilöiden mahdollisuuksia tasoittavat toimenpiteet.¹⁷⁵ Tarkasteltavissa keskusteluissa puhuessaan koulutuksellisesta tasa-arvosta opetusministeri Kiuru toteaa, "että jokaisella lapsella on yhtäläinen mahdollisuus ja yhtäläinen mahdollisuus myöskin löytää oma tiensä."¹⁷⁶

---

¹⁷³ Kettunen, Jalava, Simola & Varjo 2012, 47–48; Silvennoinen, Kivinen & Ahola 2002, 65.

¹⁷⁴ VP 2013. Ptk 113, s. 17. Opetusministeri Krista Kiuru, sd.

¹⁷⁵ Ahonen 2003, 187, 205.

¹⁷⁶ VP 2013. Ptk 113, s. 17. Opetusministeri Krista Kiuru, sd.

Kokoomuksen edustajien pitämissä puheenvuoroissa ei koulutuksen tasa-arvon käsitettä nosteta esille yhtä aktiivisesti, kuin mitä Sdp:n tai keskustan puheenvuoroissa. Muutamat kokoomuksenkin edustajat kuitenkin puhuvat tasa-arvon merkityksestä ja liittävät sen osaksi myös lahjakkaiden oikeuksiin saada tukea koulutuspolullaan. Sivistysvaliokunnan puheenjohtajana toimiva edustaja Raija Vahasalo osallistuu tulevaisuusvaliokunnan julkaiseman raportin ”*Uusi oppiminen*” pohjalta käytävään keskusteluun peruskoulun kehittämisestä toteamalla seuraavaa:

Täällä on paljon puhuttu tasa-arvosta, ja mielestäni tasa-arvo on sellainen, joka lähtee yksilöllisyyden tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Me ymmärrämme tasa-arvoa myöskin sillä tavalla, että kannustamme niitä oppilaita, joilla on vaikeuksia oppimisessa, erityisen runsaasti, ja siinä Suomi on vahva, ja niin sen pitää jatkossakin olla. Mutta entä sitten se toinen pää? Lahjakkaillekin pitää suoda mahdollisuudet kehittyä omista lähtökohdista käsin. Se on heidän oikeutensa. Muuten heistä tulee helposti alisuorittajia.¹⁷⁷

Tämänkaltainen kannanotto sopii hyvin yhteen Suomeen 1980-luvun loppupuolella rantautuneeseen oikeistoliberalistisiin ajatuksiin koulutuspolitiikasta, joiden mukana myös koulutuksen tasa-arvon pyrkimys tulkittiin uudelleen. Suuntaukselle tasa-arvon käsite ei merkinnyt universaalina sivistyksen jakamista yhdenvertaisuuden merkeissä vaan jokaisen opiskelijan oikeutta saada edellytystensä ja odotustensa mukaista koulutusta. Suomalaisen koulukeskustelun kiistoja tarkastellen Sirkka Ahosen mukaan kokoomus puolueena nojasi monissa koulutuspolitiikan kysymyksissä 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta oikeistoliberalismin aatteisiin.¹⁷⁸ Keskusteluissa koulutuksen järjestämisestä on oikeistoliberalismin aatteen henki läsnä kokoomusedustajien käyttämissä puheenvuoroissa.

Oppositiosta hyökätään vahvasti hallituksen suunnittelemaa koulutukseen kohdistuvia leikkauksia vastaan ja huolta kannetaan etenkin uudistusten jälkeisten koulutuspaikkojen alueellisesta jakaantumisesta. Keskustan edustajat käyttävät

---

¹⁷⁷ VP 2013. Ptk 113, s. 33. Raija Vahasalo, kok.

¹⁷⁸ Ahonen 2003, 174, 198. Ks. myös Kettunen, Jalava, Simola & Varjo 2012, 48–49.

useissa puheenvuoroissaan tasa-arvo –perustelua ja heidän näkemyksensä koulutuksen tasa-arvosta rakentuu pitkälti alueiden tasa-arvon ja mahdollisuuksien pohjalle. Näin ollen koulutusleikkauksien kohdentumista etenkin Pohjois- ja Itä-Suomen alueille pidetään epäoikeudenmukaisena politiikkana, jota ei voida uskottavasti selittää pelkästään ikäluokkien pientymisellä. Keskusteluissa keskusta lähestyy tasa-arvon merkitystä puhumalla useaan otteeseen alueiden eriarvoistumisesta. Tämä näkyy esimerkiksi edustaja Antti Rantakankaan puheenvuorossa:

Itse kannan huolta siitä, miten tämä eriarvoistumiskehitys myöskin alueellisessa mielessä tulee vaikuttamaan Suomen menestykseen, ja pidän tärkeänä, että me kantaisimme huolta tasapainoisesta aluekehityksestä. Tässä koulutus ja osaaminen ovat parasta aluepolitiikkaa, niin kuin on ollut historiassakin.¹⁷⁹

Keskusta kokee hallituksen koulutuspolitiikan lisäävän näin eriarvoisuutta sekä rapauttavan alueiden tasa-arvoa sen karsiessa kouluverkkoa etenkin syrjemmiltä seuduilta. Tämä nähdään puolueessa myös ristiriitaiseksi nuorisotakuun kanssa ja uskotaan vesittävän takuun tavoitteita siitä, että kaikilla oppilailla olisi koulutuspaikka.¹⁸⁰

Keskustan tulkinta koulutuksen tasa-arvosta ja sen edustajien keskusteluissa käyttämät argumentit ovat selkeää jatkumoa keskustapuolueen aikaisemmille linjauksille koulutuspoliittisessa keskusteluissa. Keskustan edeltäjällä Maalaisliitolla oli pitkä sosiaaliliberaalinen perinne, joka velvoitti huolenpitoon alueellisesta tasa-arvosta.¹⁸¹

Perussuomalaiset ovat samoilla linjoilla keskustan kanssa ja esittävät, että nuorisotakuun toteuttamiseen liittyviin koulutuspaikkoihin tulee panostaa tasapuolisesti eri puolilla maata. Heillekin koulutusverkon karsiminen erityisesti maakunnista näyttäytyy eriarvoisuutta lisäävänä tekijänä, eikä koulutuspaikkojen leikkauksien nähdä olevan linjassa nuorisotakuun tavoitteiden kanssa.

---

¹⁷⁹ VP 2013. Ptk 113, s. 20–21. Antti Rantakangas, kesk.

¹⁸⁰ VP 2013. Ptk 125, s. 11. Tuomo Puumala, kesk.

¹⁸¹ Ahonen 2003, 201; Kettunen, Jalava, Simola & Varjo 2012, 71.

Koulutuksen tasapuolinen järjestäminen olisi ensiarvoisen tärkeää suomalaisen osaamisen ja sivistyksen näkökulmasta, toteaa edustaja Ritva Elomaa.¹⁸²

Hallituksen esittämien leikkauksien nähdään Perussuomalaisissa johtavan eriarvoistuvaan koulutuspolitiikkaan myös siitä näkökulmasta, että riskinä on hyvätuloisten paremmat mahdollisuudet hankkia koulutusta ja sivistystä. Tämä puolestaan johtaisi opiskelijoiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kyseenalaiseksi, ja jopa vaarantaisi sen.¹⁸³ Näin puolue haluaa puolustaa tasa-arvoisia opiskelumahdollisuuksia lapsen tai nuoren perheen varallisuudesta riippumatta.

4.5 Oppivelvollisuuden pidentäminen jakaa hallitusta

Syksyn istuntokaudella eduskunnassa käydään useampia keskusteluja liittyen oppivelvollisuuden pidentämiseen vuodella eteenpäin. Ehdotus uudistukseksi on tullut Sdp:n eduskuntaryhmältä ja opetusministeri Krista Kiurulta. Taustalla oppivelvollisuuden pidentämiselle on sosialidemokraattien mukaan tarkoitus nuorten pitämisestä kiinni koulutuksen parissa ja näin samalla ehkäistä syrjäytymistä. Hankkeella tähdätään myös nuorisotakuun tavoitteiden täyttymisen edistämiseen.

Uudistus on ollut erityisesti sosialidemokraattien tavoite jo pidemmän aikaa ja puolue pitää rakennepakettiin sisältyvää ehdotusta oppivelvollisuusiän nostamista erittäin hyvänä asiana. Puolueen taustamuistiossa uskotaan vuoden pidennyksen luovan ohjaavan ja valmistavan jakson, joka puuttuisi nimenomaan niiden nuorten ongelmiin, jotka eivät muuten jatkaisiin opintojaan. Toiselle asteelle siirtymisen kynnyks madaltuisi ja uudistus edistäisi myös nuorisotakuun toteutumista. Sdp:n mukaan kriittisiä tahoja uudistusta kohtaan ovat pääasiassa olleet oikeistopuolueiden edustajat.¹⁸⁴

---

¹⁸² VP 2013. Ptk 133, s. 120. Ritva Elomaa, ps.

¹⁸³ VP 2013. Ptk 112, s. 21. Laila Koskela, ps.

¹⁸⁴ Suomen Sosialidemokraattisen puolueen taustamuistio 22.8.2013 (luettu 8.2.2016).
<http://www.sdp.fi/fi/taustat/muistiot/6892-oppivelvollisuuden-pidentaminen>

Tässä luvussa käyn läpi keskustelua ja kansanedustajien kannanottoja oppivelvollisuuden pidentämiseen. Uudistuksen alullepanijaa Sdp:tä tukee hankkeessa vahvasti Vasemmistoliitto. Hankkeesta hyvin eriävällä kannalla on toinen päähallituspuolue kokoomus, ja johtavien hallituspuolueiden välille syntyykin asiasta erimielisyyksiä ja kiivasta ajatustenvaihtoa. Etenkin keskustelua herättää se, tulisiko oppivelvollisuusiän pidentämisen koskea koko ikäluokkaa. Oppitiosta keskusta on epäileväinen sen suhteen onnistuuko hanke toteuttamaan sille esitettyä tarkoitusta ja kysyy mistä tähän löytyvät rahalliset panostukset. Perussuomalaisten keskuudessa näkemykset ovat jakautuneet, osa suhtautuu oppivelvollisuuden pidentämiseen varovaisen positiivisesti ja osa taas uskoo tähän suunnitelluille rahoille löytyvän parempiakin käyttötarkoituksia.

Idea oppivelvollisuusiän pidentämisen sisällyttämisestä osaksi syyskauden alussa esiteltävää hallituksen rakennepakettia on lähtöisin sosialidemokraateilta. Sdp:n edustajat ovat mielissään tavoitteensa täyttymisestä ja pitävät sitä syrjäytymistä ehkäisevänä tekona, kuten edustaja Jouni Backman lausuu:

Sosiaalidemokraattien pitkäaikainen tavoite oppivelvollisuusiän pidentämisestä toteutuu nyt. Peruskoulun ja toisen asteen välissä on kuilu, jonne useat tuhannet nuoret putoavat. Koko ikäluokkaa koskevalla pidennetyllä oppivelvollisuudella on tärkeä rooli sekä syrjäytymisen ehkäisyssä että työurien pidentymisessä.¹⁸⁵

Hanketta sosialidemokraatit perustelevat sillä, että sen avulla estetään 15-vuotiaita nuoria jäämästä tyhjän päälle ja tämä yksi lisävuosi antaa nuorelle mahdollisuuden miettiä tulevaisuuttaan ja saada lisää työelämävalmiuksia.¹⁸⁶ Näin myös pystytään auttamaan nuoria yli kriittisen nivelvaiheen eli siirtymään peruskoulusta toiselle asteelle. Oppivelvollisuusiän päästään Sdp:n edustajien mukaan kiinni ”tähän ydinongelmaan”, joka on koulutuksen ja opiskelujen keskeyttäminen.¹⁸⁷

Lisävuosi ei sosialidemokraattien mukaan tarkoittaisi yhtä vuotta lisää tavallisessa peruskoulussa, mutta hieman epäselväksi kuitenkin jää, mitä tuo lisävuoden

---

¹⁸⁵ VP 2013. Ptk 127, s. 12. Jouni Backman, sd.

¹⁸⁶ VP 2013. Ptk 85, s. 104. Merja Mäkisalo-Ropponen, sd.

¹⁸⁷ VP 2013. Ptk 127, s. 32. Jukka Gustafsson, sd.

sisältö konkreettisesti heidän mielestään olisi. Tämän lisävuoden tarkoitusta kuvataan Sdp:n edustajien puheenvuoroissa esimerkiksi sillan luomiseksi koulun ja työelämän välille, edustaja Tuula Peltonen esittää asian seuraavasti:

Mutta kysymys ei suinkaan ole siinä mielessä perusopetuksen jatkamisesta yhdellä vuodella, vaan se on myös nimenomaan näitä nuoria varten, joilla ei ole selvää oppimisväylätietä vielä selkiytynyt omassa tulevaisuudessa toisella asteella, niin että ei oikeastaan puhuta siinä mielessä perusopetuksen jatkosta.¹⁸⁸

Hankkeen hinnan on opetus- ja kulttuuriministeriössä arvioitu olevan ensimmäisenä vuonna noin 12,5 miljoonaa euroa, jonka jälkeen vuosittainen lisäkustannus asettuisi lähelle 30 miljoonaa euroa.¹⁸⁹ Sosialidemokraatit eivät pidä tätä pidemmällä tähtäimellä kalliina uudistuksena, etenkin jos se suhteutetaan siihen minkä suuruisia kustannuksia saattaa aiheutua, mikäli nuori tippuu pois koulutuksesta ja samalla mahdollisesti muusta arkielämästä. Opetusministeri Kiuru toteaaakin tämän olevan ”loistava tarjous”, sillä saataessa kaikki nuoret toiselle astelle pitenee samalla heidän työuransa useilla vuosilla.¹⁹⁰ Yhtenä perusteena Sdp:n puolelta oppivelvollisuuden nostamiselle pidetään myös sitä, että tällä hetkellä Suomen oppivelvollisuus on Euroopan toiseksi lyhyin.¹⁹¹

Hallituskumppani kokoomus on oppivelvollisuusiän nostamisesta hyvin eri linjoilla vasemmistopuolueiden kanssa. Kokoomuksen edustajien mielestä oikea tapa pureutua koulupudokkaiden ja keskeyttäneiden ongelmaan ei ole oppivelvollisuusiän pidentäminen koko ikäluokkaa koskevaksi. Resursseja tulisi puolueen edustajien mukaan suunnata enemmän yksilölliseen tukeen eli tehdä kohdennettuja toimenpiteitä niiden nuorien kohdalla, jotka jäävät peruskoulun jälkeen tyhjän päälle, ilman toisen asteen koulupaikkaa. Esimerkiksi edustaja Sofia Vikman toteaa huolestuneena, että nyt ollaan monimutkaista asiaa ratkaisemassa yksinkertaisella keinolla ja jatkaa:

---

¹⁸⁸ VP 2013. Ptk 112, s. 21. Tuula Peltonen, sd.

¹⁸⁹ Suomen Sosialidemokraattisen puolueen taustamuistio 22.8.2013 (luettu 8.2.2016).

<http://www.sdp.fi/fi/taustat/muistiot/6892-oppivelvollisuuden-pidentaminen>

¹⁹⁰ VP 2013. Ptk 112, s. 27. Opetusministeri Krista Kiuru, sd.

¹⁹¹ VP 2013. Ptk 127, s. 73. Tuula Peltonen, sd.

Mennään säädöksen taakse piiloon ja kuvitellaan monimutkaisen kysymyksen ratkeavan sillä ainoastaan. Todellisuudessa tarvitaan monimuotoisia ratkaisuja ja panostuksia yksilölliseen tukeen ja toimivien työelämäväylien löytämiseen. Syrjäytymistä ei voi estää lailla, vaan jokaista nuorta on aidosti kohdeltava yksilönä.¹⁹²

Kokoomuksesta myös arvostellaan hankeen aiheuttamia lisämenoja tilanteessa, jossa valtion kuluja tulisi karsia. Mikäli tällaisiin resurssipanostuksiin kuitenkin lasketaan olevan varaa, tulisi ne kokoomuksen edustajien mielestä suunnata nimenomaan yksilölliseen tukeen ja kohdella nuoria tapauskohtaisesti.¹⁹³

Silmiinpistävää on kuinka eriävillä kannoilla hallituspuolueet kokoomus ja Sdp ovat hallituksen rakennepakettiin sisällytetystä asiasta. Ensimmäisissä oppivelvollisuuden pidentämisestä käytävissä keskusteluissa vaikuttaa molempien puolueiden edustajien keskuudessa olevan epätietoisuutta sen suhteen, mitä kirjauksen sisällöstä ollaan sovittu. Kokoomuksen edustajia on esimerkiksi siinä uskossa, että oppivelvollisuusiän pidentäminen koskee ainoastaan ilman seuraavaa koulutuspaikkaa jääviä.¹⁹⁴ Tähän kommentoiden samassa keskustelussa sosialidemokraattien edustaja Johanna Ojala-Niemelä ihmettelee: ”kuulostaa kyllä siltä, että ikään kuin olisimme eri hallituksessa.”¹⁹⁵

Sosialidemokraattien mielestä kokoomuksen kannattamat täsmätoimet eivät ole toimiva ratkaisu asiaan. Esimerkiksi opetusministeri Kiuru sanoo itsekin olleensa pitkään täsmätoimien kannattaja, mutta nyt hänen mukaansa pitää myöntää, että täsmätoimet eivät yksistään toimi.¹⁹⁶ Puolueesta nostetaan myös esille, että uudistuksen koskiessa koko ikäluokkaa, antaa se välineet puuttua toisen asteen opintojen keskeyttämiseen. Mikäli velvollisuus rajattaisiin vain niihin, jotka eivät muuten löydä paikkaansa toiselta asteelta, ei sen puitteissa voitaisi keskeyttämisiin puuttua.

---

¹⁹² VP 2013. Ptk 87, s. 36. Sofia Vikman, kok.

¹⁹³ Esim. VP 2013. Ptk 121, s. 22. Timo Heinonen, kok.

¹⁹⁴ Esim. VP 2013. Ptk 133, s. 132. Timo Heinonen, kok.

¹⁹⁵ VP 2013. Ptk 133, s. 143. Johanna Ojala-Niemelä, sd.

¹⁹⁶ VP 2013. Ptk 125, s. 10. Opetusministeri Krista Kiuru.

Edustaja Sanni Grahn-Laasosen (kok) seuraava puheenvuoro tiivistää hyvin kokoomuksen päinvastaisen näkemyksen asiaan:

Olen täysin samaa mieltä siitä, että tehokkaampaa, jos ajatellaan syrjäytymisvaarassa olevia, olisi kohdentaa tarkasti räätälöityjä toimia juuri niihin alle 4 000 nuoreen, jotka eivät ole hakeutuneet tai päässeet lainkaan jatko-opintoihin peruskoulun jälkeen. Eli kyllä tämä syrjäytymisen ehkäisy on sellaista tästätoimien hakemista, että jos me hukkaamme ne käytettävät vähät määrärahat koko ikäluokkaan, niin silloin ne tuloksetkaan eivät kovin vaikuttavia välttämättä ole.¹⁹⁷

Oppositioista keskustusta on asiassa lähellä kokoomuksen kantaa. Heidän kritiikkinsä hankkeelle perustuu taloudellisiin syihin sekä siihen, etteivät keskustan edustajat usko mekaanisen oppivelvollisuuden venyttämisen katkaisevan syrjäytymistä vaan kokoomuksen tavoin, he kannattavat ennemmin nuorille suunnattua räätälöityä tukea. Puolueessa ei olla vakuuttuneita siitä, että hankkeella saadaan aikaan odotettuja tuloksia. Perustellessaan kohdennettujen toimenpiteiden ensisijaisuutta keskustan edustajat nojaavat myös asiantuntijoiden esittämiin näkemyksiin asiasta.¹⁹⁸

Suurta ihmetystä keskustan riveissä aiheuttaa myös se, että mistä tälle hankkeelle löydettäisiin tarvittavat rahat, kun koulutuspuoleen on juuri suunniteltu tehtäväksi mittavia leikkauksia valtiontalouden heikon tilanteen vuoksi. Esimerkiksi edustaja Inkeri Kerola kysyy:

Kun siihen tietty rahasumma on varattu, niin kysymys kuuluu, myös mistä tämä oppivelvollisuuden pidentämisen rahoitus aiotaan ottaa, säästetäänkö vielä lisää koulutuksen sisältä.¹⁹⁹

Muitakin puolueen edustajia mietityttää, että jos tällaisia rahoja olisi käytettävissä, niin nämä eurot voitaisiin käyttää paljon tehokkaamminkin ja koulutussektorin sisältä löytyisi muutakin parannettavaa.

---

¹⁹⁷ VP 2013. Ptk 133, s. 139. Sanni Grahn-Laasonen, kok.

¹⁹⁸ VP 2013. Ptk 112, s. 28. Simo Rundgren, kesk.

¹⁹⁹ VP 2013. Ptk 112, s. 24. Inkeri Kerola, kesk.

Keskusta oppositiopuolueena saa myös herkullisen tilaisuuden arvostella hallituksen sisäistä yhteistyötä tilanteessa, jossa kahdella päähallituspuolueella on toisistaan hyvinkin eroavat näkemykset rakennepakettiin tehdystä kirjauksesta. Simo Rundgren (kesk) lyö kiilaa hallituspuolueiden väliin ja napauttaa hallitusta sanoen:

Tässä vasemman ja oikean välillä kokee hieman kiusalliseksi tämän olemisen, kun kuitenkin maassa pitäisi olla hallitus, joka johtaa esimerkiksi koulutuspolitiikkaa ja oikeasti tietää, mitä on tekemässä, ja nyt tässä syntyy sellainen tunne, että ei oikein tiedä. Toiset soutavat tuota koulutusvenettä ja toiset huopaavat, ja se voi ollakin koko tämän koulutustilanteemme suuri ongelma, että hallituksella ei ole selkeää näkemystä siitä, mihinkä ne rajalliset resurssit on kaikkein viisainta ja tehokkainta suunnata.²⁰⁰

Toisesta oppositiopuolueesta Perussuomalaisista löytyy sekä hankkeen vastustajia että sen kannattajia ja esimerkiksi edustaja Kauko Tuuppainen toteaa ”oppivelvollisuuden nostamisen 17 vuoteen olevan sekä hyvä että huono asia”. Hyvää hän sanoo olevan sen, että tämä on mahdollisuus niille nuorille, jotka eivät ensi yrittämällä pääse toisen asteen koulutukseen, ja huonoa puolestaan sen, että kaikki nämä nuoret eivät jaksakaan keskittyä aktiiviseen opiskeluun.²⁰¹

E erityisen kiinnostuneita juuri Perussuomalaisten edustajat ovat siitä, mitä tuo oppivelvollisuuden pidentämisen mukanaan tuoma lisävuosi koulua pitäisi sisältää. Edustaja Ritva Elomaa pitämä puheenvuoroa kuvaa hyvin puolueen epäilyksiä hanketta kohtaan:

Jos tämä oppivelvollisuus tulee siihen pisteeseen, että lisätään tämä yksi vuosi lisää, niin miten olette ajatelleet tämän vuoden oppisisällön? Se porukka, joka sen lisävuoden sitten kävisi, varmaan ei haluaisi pelkästään sitä teoriaa, joten sisällön pitäisi olla sellainen, joka kiinnostaa ja innostaa oppilasta enemmän.²⁰²

Kriittisesti oppivelvollisuusiän nostamista kohtaan suhtautuva Perussuomalaisten edustaja Ari Jalonen pohtii onko tulkittavissa niin, että nuorisotakuun

---

²⁰⁰ VP 2013. Ptk 133, s. 144. Simo Rundgren, kesk.

²⁰¹ VP 2013. Ptk 127, s. 62–63. Kauko Tuuppainen, ps.

²⁰² VP 2013. Ptk 125, s. 10. Ritva Elomaa, ps.

kompastellessa tämä on yksi keino, jolla hoidetaan nuorisotakuuta ja saadaan tilastot näyttämään paremmilta.²⁰³

Kuten sanottu, tukee Vasemmistoliitto sosialidemokraatteja tässä hankkeessa ja pitää sitä kannatettavana. ”Oppivelvollisuuden pidentäminen 17 vuoteen puolestaan tukee nuorisotakuun tavoitetta ja estää nuorten syrjäyttämistä yhteiskunnasta.”, toteaa esimerkiksi vasemmiston Annika Lapintie.²⁰⁴ Kristillisdemokraatit eivät taas näe tarvetta oppivelvollisuusiän nostamiselle ja käyttäisivät resurssit ennemmin kokoomuksen ja keskustan tavoin, kohdennettuihin toimiin nuorien kohdalla, jotka uhkaavat jäädä ulkopuolelle.²⁰⁵ Muista puoleista asiaan ei keskusteluissa oteta juuri kantaa.

Tunnusomaista oppivelvollisuusiän pidentämisestä käydylle keskustelulle on, että vasemmistopuolueet ovat vahvasti sillä kannalla, että uudistuksen tulisi koskea koko ikäluokkaa, eikä vain valikoidusti tiettyä osaa. Puolueiden edustajien mielestä nuoria tulee kohdella yhdenmukaisella tavalla. He uskovat lisäpanostuksen vähentävän koulupudokkaiden määrää ja pitävän nuoret vanhemmin kiinni koulutuksen parissa.

Puolueet oikealla, kokoomus sekä keskusta, kokevat oppivelvollisuusiän nostamisen koko ikäluokkaa koskevaksi olevan huonoa rahankäyttöä. Ennemminkin toimien tulisi olla yksilöityjä ja kohdennettuja, jolloin ne suuntautuisivat tehokkaasti sinne, missä apua eniten tarvitaan. Perussuomalaisten edustajat ovat kannassaan kahden vaiheilla, toisaalta he uskovat oppivelvollisuuden pidentämisen kohentavan nuorten asemaa, mutta osa edustajista epäilee noston olevan tilastojen siivoamista, jolla ongelmaa siirretään vuodella eteenpäin.

Elokuussa vuonna 2014 uutisoitiin, että Sdp:n ajama oppivelvollisuusiän pidentäminen kaatui, eikä uudistus siis tullut voimaan suunnitellun mukaisesti. Budjettiriihessä hallitus oli päätenyt ratkaisuun, jonka mukaan oppivelvollisuuden pidentäminen vuodella ei koske koko ikäluokkaa, vaan valikoitua osaa siitä. Tästä

---

²⁰³ VP 2013. Ptk 127, s. 81. Ari Jalonen, ps.

²⁰⁴ VP 2013. Ptk 76, s. 13. Annika Lapintie, vas.

²⁰⁵ VP 2013. Ptk 127, s. 21. Peter Östman, kd.

valikoivastakaan pidennyksestä ei tehty juridisesti sitovaa. Aamulehden nettiuutisessa (28.8.2014) kirjoitettiin, että oppivelvollisuuden pidentämisen palautuminen uuteen valmisteluun tarkoittaa Sdp:n ja kokoomuksen välillä olevan koulutuspoliittisen kitkan säilymistä.²⁰⁶

---

²⁰⁶ Aamulehti 28.8.2013 (luettu 8.2.2016)

<http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194923870612/artikkeli/budjettiriihessa+ratkaisu+oppivelvollisuuden+pidennys+koskee+ilman+opiskelupaikkaa+jaavia.html>

5. Nuoret nopeasti kiinni työelämään

Keskeiseksi tavoitteeksi nuorisotakuulle on asetettu nuorten työllistymisen edistäminen sekä heidän nopeampi siirtyminen työelämään. Vaikeassa taloustilanteessa uusia työpaikkoja syntyy kuitenkin hitaasti ja siksi hallituksesta takuun vastuuministerit ovat yrittäneet pohtia keinoja, joilla voitaisiin edistää nuorten mahdollisuuksia työnhaussa. Täysistuntojen keskusteluissa käsitellään etenkin seuraavia toimenpiteitä, joilla nuorisotakuun kautta yritetään tukea nuorten työllistymistä: nuorille tarjottavat TE-toimistojen työllisyyspalvelut, palkkatukimalli eli Sanssi-kortti sekä oppisopimuskoulutus.

Työvoiman kysyntään vaikuttavia yleisiä tekijöitä ovat talouden suhdannekehitys, teknologian edistyminen ja yritysten taloudellisessa ympäristössä tapahtuvat muutokset. Perinteisesti Suomen suhdannekuvaan ovat vaikuttaneet säännölliset ja muita maita syvemmät suhdannevaihtelut. Tämä on heijastunut myös työllisyyteen ja määritellyt pitkälti työpolitiikan tehtävät.²⁰⁷ Talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti juuri nuorten asemaan työmarkkinoilla: epävarmoina aikoina yritykset reagoivat suhdannemuutoksiin ensimmäisenä vähentämällä rekrytointeja sekä jättämällä määräaikaiset työsuhteet uusimatta. Suhdannetilanteen myönteisessä kehityksessä nuorten työvoiman kysyntä taas kasvaa nopeasti. Yrittäjien silmissä nuorien voidaan sanoa olevan joustavaa työvoimaa.²⁰⁸

Nuorisotakuun tullessa voimaan vuoden 2013 alussa, Suomen talous oli vielä alavireistä talouden taantumien jäljiltä, joka maata kohtasi vuonna 2009. Vaikka taantumavaiheessa työttömyys ei räjähtänytkään kasvuun 1990-luvun alun laman kaltaisesti, silti työvoimapolitiikkaa kohtasi suuret haasteet tuhansien työttömien työllistämisessä. Kuten Ulla Hämäläisen tutkimuksen tuloksissa korostuu, nuorten koulutuksesta työelämään siirtyminen ei ole vain nuorten omissa käsissä – kun taloudessa ja työmarkkinoilla menee yleisesti hyvin, myös nuorilla työmarkkinoille tulijoilla on valoisat työnäkymät.²⁰⁹

---

²⁰⁷ Koistinen 2014, 104–106.

²⁰⁸ Hämäläinen 2002, 84–85.

²⁰⁹ Hämäläinen 2002, 87.

Keskusteltaessa työurien pidentämisestä usein puhutaan lähinnä työvuosien pidentämisestä loppupäästä ja vähemmälle huomiolle jäävät potentiaaliset työvuodet uran alkupuolella. Eduskunnassa puhuttaessa nuorten nopeammasta siirtymisestä opiskelujen pariin, pääministeri Katainen mainitsee, että meillä menee nuorten välivuosissa monta arvokasta työvuotta hukkaan: ”Ne vuodet siellä nuorten päässä ovat aivan yhtä arvokkaita kuin sitten loppupään vuodet.”²¹⁰ Yli puoluerajojen useiden kansanedustajien mielestä nuoret tulisikin saada nykyistä nopeammin koulutuksen kautta osaksi työelämää.

5.1 ”Yksikin työllisyyspäätös nuorten osalta on yhteiskuntateko” – Työministeri Ihalainen vetoaa työnantajia osallistumaan talkoisiin

Nuorisotakuun toimenpiteillä on haluttu parantaa nuorten mahdollisuuksia työllistyä ja alentaa samalla työnantajien kynnyistä palkata uusia, nuoria työntekijöitä. Osana tätä tavoitetta työllistämisen edellytyksiä parannetaan vaalikauden aikana toteutettavalla tuntuvalle yhteisöveron alennuksella, jonka odotetaan kannustavan yrityksiä investoimaan sekä työllistämään uusia työntekijöitä. Sosialidemokraattien puolelta todetaan yhteisöveron alennuksen jälkeen pallon olevan suomalaisilla yrityksillä ja elinkeinoelämällä. Valtio on tehnyt oman aloitteensa ja nyt on työnantajien vuoro tehdä päätöksiä yhteiskunnan rakentamiseksi, tällä Sdp:n edustajat tarkoittavat uusien työpaikkojen lisäämistä sekä nykyisistä kiinnipitämistä.²¹¹ Sdp:n edustajat peräänkuuluttavat useissa puheenvuoroissa työnantajapuolen vastuuta osallistua omalta osaltaan työllisyyslukujen nostamiseen.

Osana työllisyyden parantamista merkittävänä tavoitteena on toimeettomien nuorten saaminen osaksi työmarkkinoita. Useat nuoret kaipaavat ensikosketusta työelämään esimerkiksi työharjoittelun kautta, sillä ilman työkokemusta on hankala myöhemmin saada ensimmäistä työpaikkaa. Vastavalmistuneet opiskelijat taas etsivät ensimmäistä oman alansa työpaikkaa, joka voi haastavassa taloustilanteessa olla kiven alla.

---

²¹⁰ VP 2013. Ptk 8, s. 5. Pääministeri Jyrki Katainen, kok.

²¹¹ VP 2013. Ptk 36, s. 44. Katja Taimela, sd.

Eduskuntakeskusteluissa työministeri Ihalainen tuo esille eri keinoja, joilla nuoren pääsemistä kiinni työnsyrjään pyritään helpottamaan. Ministeri sanoo parhaillaan pohdittavan esimerkiksi tapoja oppisopimuskoulutusmallin kehittämiseksi sekä suunniteltavan ammatilliseen koulutukseen pilottia 2+1-mallista, jossa ensimmäiset kaksi vuotta olisi opetusta kouluympäristössä ja viimeinen kolmas vuosi koulutuksesta suoritettaisiin oppisopimuksella työpaikalla. Lisäksi tarjolla on Sanssi-kortti, jolla työnantajaa tuetaan uuden työntekijän palkkakustannuksissa. Työministeri korostaa, että rahoitusta näihin toimenpiteisiin kyllä riittää. ”Nyt on kysymys siitä, lähtevätkö yritykset työllistämään niillä porkkanoilla, joita me tarjoamme, ja nämä porkkanat eivät lopu.”, painottaa Ihalainen.²¹²

Työministeri Ihalainen toimii luonnollisesti johtavana puhujana välittäessään viestiä eduskuntasalin ulkopuolelle yritysmaailmaan, jonka ministeri toivoo nyt omalta osaltaan toimivan aktiivisesti nuorten työllistämiseksi. Vahvaa tukea viestilleen ministeri saa omiensa joukosta, esimerkiksi edustaja Merja Kuusisto pohtii puheenvuorossaan olisiko hallituksen mahdollista mieltä jotain kampanjaa, jolla kunnat, valtio ja yritykset saataisiin mukaan ja ottamaan vastuuta siitä, että nuoret pääsisivät työharjoitteluun, minkä jälkeen heillä olisi paremmat mahdollisuudet saada työpaikka. Edustaja Kuusisto lopettaa puheenvuoronsa seuraavaan:

Lauri Ihalainen on todella todennut sen hyvin, että jos ei ole työkokemusta, niin on äärettömän vaikea saada sitä ensimmäistä työpaikkaa. Minä toivon, että tämä olisi yrityksillekin semmoinen suuri haaste, kun valtio on kumminkin vaikeina aikoina myös tukenut yrityksiä, jos he ottaisivat kopin siitä, että hekin huolehtisivat tästä yhteiskuntatakuusta omalta osaltaan ja palkkaisivat niitä nuoria sinne työharjoitteluun.²¹³

Toinen hallituspuolue kokoomus sanoo yritysten työllistämishalukkuuden perustuvan työmarkkinoiden toimintaan ja vaihtuvaan markkinatalouden tilaan. Puolueen eduskuntaryhmästä edustaja Eero Lehti puheenvuorossaan muistuttaa, että yrityksen täytyy tuottaa voittoa, eli työpanoksen pitää tuottaa vastaava tulo

---

²¹² VP 2013. Ptk 47, s. 12–13. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²¹³ VP 2013. Ptk 87, s. 35. Merja Kuusisto, sd.

yritykselle, jotta se olisi järkevää ja kannattavaa toimintaa. ”Työnantaja, jos se on yksityisen sektorin yritys, ei voi toimia kovin paljon, ei ainakaan pysyvästi, sosiaalisesti työnantajana.”²¹⁴

Kokoomuksenkin parissa toivotaan, että yritykset tarjoaisivat uusia työpaikkoja nuorille, mutta nähdään yritysten palkkausvalmiuden olevan kiinteässä yhteydessä talouden tilaan ja suhdanteisiin. Puolueen edustajat myös nostavat esille sen suuren riskin, jonka yritys ottaa palkatessaan uutta työvoimaa. Heidän mielestään Suomessa tulisikin tehdä enemmän toimenpiteitä uusien työntekijöiden palkkaamiskynnyksen madaltamiseksi.

Nuorisotakuun toimien resursoinnista keskusteltaessa muutamat kokoomuksen edustajat väläyttelevät samalla tarvetta työmarkkinoiden rakenteiden todelliseen uudistamiseen. Edustaja Heikki Autto on sanoo olevansa yhtä mieltä siitä, että suhdanne- ja työllisyyskehityksen niin vaatiessa hallituksella on oltava valmiutta lisätä nuorisotakuun toteuttamiseen suunnattuja voimavaroja. Autto jatkaa puheenvuoroaan kuitenkin seuraavasti:

Aivan varmasti näin, mutta kyllä tiettyssä pisteessä täytyy sitten alkaa myös miettiä sitä, että työmarkkinoilla tarvitaan todellista rakenteiden uudistamista, koska pelkästään uutta rahaa tähän järjestelmään kaatamalla emme pysty saamaan työmarkkinoita sellaiseen kuntoon, että nuoret pääsevät pois tästä työttömyyden ja syrjäytymisen kierteestä, johon valitettavasti tällä hetkellä liian korkealle nostettu työllistämisen kynnys heitä ajaa.²¹⁵

Tämä kielii kokoomusedustajan hieman epäilevästä suhtautumisesta työvoimapolitiikan keinojen toimivuuteen ja edustaja Autto tuntuu olevan halukas, muutaman muun kokoomuslaisen tapaan, uudistamaan työmarkkinoita sekä työsopimuslainsäädäntöä työllistämisen ja työllistymisen helpottamiseksi.

Hallituksen sisälle näyttää Sdp:n ja kokoomuksen välille muodostuneen jakolinjan suhteen, missä määrin elinkeinoelämän voidaan edellyttää tulevan tiukassa taloudellisessa tilanteessa vastaan ja edesauttaa nuorten työllistymistä. Tämä

---

²¹⁴ VP 2013. Ptk 59, s. 35. Eero Lehti, kok.

²¹⁵ VP 2013. Ptk 68, s. 85. Heikki Autto, kok.

jakaantuminen noudattelee talouspolitiikan perinteistä vasemmisto—oikeisto – jakoa, jossa vasemmistopuolueet ovat tuoneet esille tarvetta säännellä sekä ohjata markkinoita ja oikeistopuolueet taas korostaneet markkinoiden vapauden, yrittäjyyden ja taloudellisten kannustimien merkitystä.²¹⁶

Muut puolueet eivät puheenvuoroissaan Sdp:n tavoin haasta yrityksiä ja elinkeinoelämää osallistumaan talkoisiin nuorten työllistämisen edistämiseksi. Hieman yllättävänä voidaankin ehkä pitää sitä, ettei edes toisen vasemmistopuoleen, Vasemmistoliiton, riveistä kuulu kyseisissä keskusteluissa äänekkäämpiä kannanottoja, joissa elinkeinoelämältä edellytettäisiin vastavuoroisuutta valtion tekemille päätöksille työllisyyden nostamiseksi.

5.2 Oppisopimuskoulutus varteenotettava vaihtoehto

5.2.1 Oppisopimusjärjestelmä vaatii uudistamista

Läpi puoluekentän oppisopimuskoulutusta pidetään erittäin hyvänä vaihtoehtona kouluttautua ammattiin, sillä joillekin käytännön koulutus sopii teorian opiskelua paremmin sekä siinä nuori pääsee jo opiskeluvaiheessa työelämän pariin. Parhaimmillaan oppisopimuksella opiskeleva nuori saa valmistuttuaan jatkaa työuraansa ammattilaisena samassa työpaikassa. Oppisopimuskoulutuksen nähdään kaikissa eduskuntaryhmissä olevan kuitenkin vaativa koulutusmuoto sekä opiskelijalle että oppisopimuspaikan tarjoavalle työnantajalle. Eduskunnassa käydään asian tiimoilta keskustelua siitä, miten nykyiseen oppisopimuskoulutusmalliin saataisiin lisää joustavuutta ja millä tavoin sen houkuttelevuutta voitaisiin lisätä sekä opintopolkuaan pohtivan nuoren että mahdollista oppisopimuspaikkaa tarjoavan työnantajan silmissä.

Oppisopimuskoulutus puhuttaa kansanedustajia useissa täysistuntojen keskusteluissa. Eduskuntapuolueiden kesken vaikuttaa vallitsevan yhteinen näkemys siitä, että oppisopimuskoulutus voi olla toimiva ratkaisu niiden nuorien

---

²¹⁶ Paloheimo 2006, 224–225.

kohdalla, joille teoriapainotteinen opiskelu ei sovi. Keskustapuolueen Mauri Pekkarisen mukaan tosiasia on, että peruskoulusta valmistuu paljon sellaisia nuoria, jotka vaativat ja tarvitsevat ikään kuin käytännön elämänläheistä koulutusta, joka vie siihen ensimmäiseen työpaikkaan kiinni.²¹⁷ Pääministeri Katainen kutsuu oppisopimuskoulutusta alikäytetyksi resurssiksi – nyt pitää etsiä ratkaisuja, joilla voidaan kannustaa yrityksiä ottamaan nuoria koulutettavaksi. Pääministeri pitää oppisopimusta erinomaisena, samalla kuitenkin myös vaativana, kouluttautumisen muotona nuorelle.²¹⁸

Hallituksen sisällä on pohdittu oppisopimuskoulutuksen uudistamista ja laajentamista, ja tämä kehitystyö on myös mukana nuorisotakuussa. Oppisopimusmallin laajentamisella tarkoitetaan nk. 2+1 mallia, jossa ammatillisessa koulutuksessa tutkinnosta kaksi vuotta opiskeltaisiin koulussa ja kolmas suoritettaisiin oppisopimuksena työpaikalla. Tässä mallissa kolmas vuosi oppisopimuksella pohjautuisi tavallisen oppisopimuskoulutus-suhteen mukaisesti työehtosopimukseen. Opetusministeri Jukka Gustafsson (sd) kuvailee 2+1-mallia erittäin tärkeänä ja arvokkaana askeleena oppisopimuskoulutuksen laajentamisessa.²¹⁹

Ehdotettua järjestelyä pidetään positiivisena muutoksena myös muissa puolueissa. Uudistamista oppisopimuskoulutuksen malliin tarvitaan siksi, että nykyinen järjestely on useiden puolueiden, etenkin kokoomuksen ja keskustan, mielestä liian kuormittava yritysten ja työnantajan kannalta, jolloin kiinnostus oppisopimuksen tekemiseen on työnantajien puolella vähäistä. Tätä helpottaakseen hallitus on jo tehnyt yhden muutoksen: jatkossa oppisopimuskoulutukseen voidaan sisällyttää ennakkojakso, joka nimensä mukaisesti tapahtuu ennen varsinaisen oppisopimuksen allekirjoittamista. Tarkoituksena on, että tämän ennakkojakson aikana nuorella on mahdollisuus tutustua työpaikkaan ja työnantajalla nuoreen ilman kumpaakaan osapuolta velvoittavaa työsopimussuhdetta.

---

²¹⁷ VP 2013. Ptk 47, s. 19. Mauri Pekkarinen, kesk.

²¹⁸ VP 2013. Ptk 6, s. 37. Pääministeri Jyrki Katainen, kok.

²¹⁹ VP 2013. Ptk 28, s. 9. Opetusministeri Jukka Gustafsson, sd.

5.2.2 Porvaripuolueet ajavat koulutussuhdetta

Kokoomuksen edustajan Outi Mäkelän sanojen mukaan hallitus ansaitsee kiitokset hyvästä työstä nuorisotakuun parissa ja erityisesti tehtyjen oppisopimuspäätösten osalta. ”Tämä ennakkopaketti ja 2+1-malli tuovat lisää joustavuutta, jota oppisopimukseen on tarvittu.”²²⁰ Puolueesta halutaan kuitenkin painottaa, että työtä oppisopimuskoulutuksen kehittämisen parissa on jatkettava ja pohdittava miten nuoria ja yrityksiä kannustetaan osallistumaan vielä aktiivisemmin oppisopimusmalliin. Yrittäjähenkisten kokoomuslaisten mielestä syy siihen miksi oppisopimuspaikkoja ei ole tällä hetkellä tarpeeksi on siinä, että se on hyvin kallis järjestelmä työnantajalle sekä työnantaja on myös se taho, joka kantaa sen riskin oppisopimussuhteen toimivuudesta.²²¹ Kokoomuksesta ehdotetaan oppisopimuksen tilalle tai sen rinnalle uutta nuorille rajattua koulutussuhdetta. Edustaja Sofia Vikman avaa koulutussuhteen sisältöä seuraavasti:

Kokoomuksessa olemme esittäneet, että nykyisen oppisopimuskoulutuksen rinnalle tai tilalle luodaan nuorille rajattu koulutustyösuhde, jonka palkka voi olla alempi kuin nykyisessä oppisopimustoiminnassa ja jossa opiskelijalla olisi edelleen oikeus opintorahaan ja muihin sosiaalisiin etuuksiin. Esityksellä raivattaisiin esteitä nuorten koulutuksen ja työllistymisen tieltä. Opiskelijalle ei kuulukaan maksaa ammattimiehen palkkaa. Koulutustyösuhdemallissa nuorelle maksettava palkka kasvaisi sitä myötä kun hänen osaamisensa karttuisi. Kysynkin, miten ministeri nuorisotakuun hengessä suhtautuu koulutustyösuhdemalliin.²²²

Oppisopimuskoulutuksen muuttamista koulutussuhteen suuntaan kannattavat myös keskustan edustajat. Yrittäjiltä on puolueelle välittynyt viesti siitä, että he olisivat mielellään työllistämässä ja opettamassa nuoria, mutta työsuhteen kaltainen oppisopimussuhde on heille liian raskas ja velvoittava sekä myös kustannuksiltaan liian korkea.²²³ Edustaja Anu Vehviläinen kommentoi asiaa sanomalla:

---

²²⁰ VP 2013. Ptk 34, s. 73. Outi Mäkelä, kok.

²²¹ VP 2013. Ptk 133, s. 139. Jukka Kopra, kok.

²²² VP 2013. Ptk 134, s. 94. Sofia Vikman, kok.

²²³ VP 2013. Ptk 79, s. 30–31. Elsi Katainen, kesk.

Ensinnäkin totean tähän oppisopimuskoulutukseen, että en usko, että se tulee vetovoimaiseksi nuorille ennen kuin sitä muutetaan sillä tavalla, että se ei ole työsuhde, kuten tällä hetkellä, vaan siitä tulisi koulutusuhde, kuten Suomen Yrittäjät on esittänyt.²²⁴

Porvaripuolueet kokevat siis oppisopimuskoulutuksen nykyisellään liian raskaaksi ja kalliiksi yrityksille, mikä jarruttaa työnantajia ottamasta nuoria koulutettavaksi ja työn pariin oppisopimussuhteella. Oppisopimuskoulutuksessa aloittavan nuoren työpainos ei myöskään ole vielä verrattavissa ammattilaiseen, jolloin alkuvaiheen palkkaus voisi puolueiden edustajien mielestä olla nykyistä matalampi. Edellä esitetyt kokoomuksen ja keskustan näkemykset oppisopimuskoulutuksen uudistamisesta tuovat esille puolueiden yrittäjähenkisyyttä. Tutkija Rauli Mickelssonin toteaa suomalaisia yrittäjäpuolueita puolueiden periaateohjelmien mukaan olevan kokoomus, keskusta ja Perussuomalaiset. Ne puhuvat ohjelmissaan painokkaasti yrittäjyyden ja yrittäjyysasenteen puolesta, mikä tulee myös ilmi, etenkin kokoomuksen ja keskustan kohdalla, puhuttaessa eduskunnassa oppisopimuskoulutuksen vaatimasta muodonmuutoksesta sekä yleensäkin työelämän vaatimista uudistuksista.²²⁵

Osa Perussuomalaisten edustajista olisi myös valmis muuttamaan työsuopimusperusteisen oppisopimusmallin koulutusuhdeksi, koska siinä esimerkiksi edustaja Mika Niikon mukaan koituisi yrityksille vähemmän byrokratiaa ja kustannuksia.²²⁶ Muutamat Perussuomalaisten edustajat puolustavat kuitenkin oppisopimuksella olevien oikeutta nykyisen tasoiseen palkkaukseen, eivätkä halua lähteä pienentämään työstä maksettavaa korvausta.²²⁷

Vasemmistopuolueissa suhtautuminen kokoomuksen ehdottamaan koulutusuhdemalliin on torjuva. Kielteinen kanta johtuu etenkin malliin sisältyvästä oppisopimuksella työssä olevien palkkaukseen liittyvästä ehdotuksesta, jonka mukaan oppisopimusopiskelijalle voitaisiin maksaa nykyistä

---

²²⁴ VP 2013. Ptk 133, s. 101. Anu Vehviläinen, kesk.

²²⁵ Mickelsson 2006, 245.

²²⁶ VP 2013. Ptk 119, s. 30. Mika Niikko, ps.

²²⁷ Esim. VP 2013. Ptk 133, s. 102. Maria Tolppanen, ps.

pienempää palkkaa. Työministeri Ihalainen muistuttaa, että oppisopimussuhteessa olevalle henkilölle on jo työehtosopimuksissa määritelty alimpia palkkaryhmiä alemmat palkat. TES sisältää jo erikseen oppisopimuspalkkausmäärittelyt, jotka ovat pienempiä kuin yleiset palkkaratkaisut. Ministerin mielestä järjestely on hyvä näin, sillä työpanos koulutuksen alkupäässä ei ole niin suuri.²²⁸ Eduskunnassa oikea laita pitää tätä silti liian kalliina järjestelynä yrityksille, kuten edustaja Eero Lehti (kok) toteaa:

Tämä TES:in mukainen palkkauksen poikkeama on yleensä oppisopimus, mutta se on pääsääntöisesti 90 prosenttia TES:in minimipalkasta ja työnantajalta se edellyttää aikamoista panostusta, useimmiten jonkun ihmisen ryhtymistä kouluttajaksi ja ajankäyttöä oppilaan ohjaamiseen. Tämän johdosta oppisopimukset ovat jääneet aika pitkälti kuolleeksi kirjaimeksi.²²⁹

Hallituspuolueiden kesken vaikuttaa olevan eriäviä näkemyksiä siitä, mihin oppisopimuksella opiskelevan ja samalla työtä tekevän nuoren palkkaus tulisi perustua. Kokoomus ja keskusta määrittelisivät palkan nuoren työpanoksen yritykselle tuottavan tulon mukaan, mutta samalla opiskelijalle taattaisiin oikeus opintososiaalisiin tukiin. Puolueet vasemmalla, sosialidemokraatit ja Vasemmistoliitto, haluavat pitää kiinni työehtosopimukseen perustuvasta oppisopimuksesta, kuten opetusministeri Kiuru (sd) asian ilmaisee:

Silti tullaan siihen perusjuttuun, että me olemme päättäneet, että se on työ sopimusperusteista niin kuin ammattiyhdistysliike ja työnantajat ovat kättä puristaneet, näin se on.²³⁰

Työministeri Ihalainen muistuttaa nuoren palkanmaksuun liittyen myös valtion tarjoamista rahallisista tuista, joita myös nuoren oppisopimuskoulutukseen ottava yritys on oikeutettu saamaan. Työnantaja saa 800 euroa kuukaudessa oppisopimussuhteen alkupäässä, samalla nuori, joka tulee oppisopimuskoulutukseen saa mukanaan 700 euron kuukausittaisen Sanssi-raham koko oppisopimuskoulutuksen ajalle eli se tekee yhteensä 1 500 euroa

---

²²⁸ VP 2013. Ptk 134, s. 99. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²²⁹ VP 2013. Ptk 59, s. 35–36. Eero Lehti, kok.

²³⁰ VP 2013. Ptk 133, s. 104. Opetusministeri Krista Kiuru, sd.

kuukaudessa oppisopimusjakson alkupäässä tukea työnantajalle.²³¹ Sosialidemokraattien mielestä nämä palkkatukimallit korvaavat jo merkittävän osan työnantajalle aiheutuvista oppisopimussuhteen kustannuksista, jolloin ei ole perusteltua lähteä vähentämään opiskelijalle maksettavan palkan määrää.

Yrityksiin kohdistuvien velvoitteiden Sdp:n edustajat kokevat keventyvän sillä, että oppisopimuskoulutuksessa otetaan käyttöön edellä mainittu ennakkopakso. Tämä vähentää jo oppisopimussuhteen solmimiseen liittyviä paineita yrityksiltä, kun työnantaja voi ennakkopakson aikana tutustua opiskelijaan ja arvioida tämän soveltuvuutta työpaikalle ilman työehtosopimuksen velvoitteita. Ministeri Kiurun edellinen lainattu puheenvuoro jatkuukin seuraavasti:

Mutta samassa on totta, että tulee ennakkopakso, jossa ajatus on siinä, että nuori voi, ennen kuin lähtee tähän vaativaan oppisopimuskoulutukseen, vähän haistella tunnelmia, sopiiko vai eikö itselle, ja myöskin työnantajalla on tämä sama mahdollisuus. Siinä on hyvässä yhteisymmärryksessä toimittu niin tällä sopimus pohjaisen yhteiskunnan kulttuurilla, että tämä tutustumisjakso on ei-työsopimus pohjainen.²³²

5.2.3 Saksan mallista esimerkkiä

Eduskuntapuolueista kokoomus, Perussuomalaiset ja keskusta ovat halukkaita ottamaan esimerkkiä oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen Saksan ja Sveitsin suunnalta. Näissä maissa oppisopimuskoulutus on Suomea huomattavasti suositumpi ja käytetympi opiskelun muoto. Saksan malli lähestyy edellä käsitellyn, ehdotetun koulutussuhteen tapaista järjestelyä: se keventäisi työnantajan vastuuta oppisuhteessa ja vähentäisi oikeistopuolueiden mukaan byrokratiaa. Saksassa malli myös helpottaa nuorten sijoittumista työelämään.²³³ Esimerkiksi Perussuomalaisten edustaja Osmo Kokko suuntaa oppisopimuskoulutuksen kehittämisessä katsettaan Suomen ulkopuolelle Saksan suuntaan:

---

²³¹ VP 2013. Ptk 83, s. 83. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²³² VP 2013. Ptk 133, s. 104. Opetusministeri Krista Kiuru, sd.

²³³ Esim. VP 2013. Ptk 79, s. 30–31. Elsi Katainen, kesk.

Tämä oppisopimus, se on täsmäkoulutusta, ja näkisin että siinä varmasti kannattaisi ottaa Suomen rajojen ulkopuoleltakin mallia. Saksassahan se on erittäin toimiva. Kannattaisiko siellä käydä ja katsoa, mitä meidän järjestelmässämme olisi korjaamista?²³⁴

Vasemmistopuolueet suhtautuvat Saksan tai Sveitsin mallin kopioimisesta Suomeen puolestaan epäileväisesti. Työministeri Ihalainen myöntää, että Saksassa ja Sveitsissä toisen asteen koulutusta toteutetaan paljolti oppisopimuskoulutus pohjaisena, mutta siinä on Suomeen verrattuna erona se, että työnantaja rahoittaa työpaikalla toteutettavan koulutuksen kokonaan. Teoriaosan koulutuksesta maksaa yhteiskunta. Ministeri toteaa toisen asteen koulutusjärjestelmän koko kuvan olevan näissä maissa Suomea erilainen, Suomessa oppisopimuskoulutus on lähinnä täydentävä koulutusmuoto.²³⁵ Myös Vasemmistoliitosta edustaja Silvia Modig sanoo, ettei Sveitsin mallia ja koulutusta voi verrata Suomeen millään tavalla, sillä siellä 75 prosenttia nuorista koulutetaan oppisopimuskoulutuksen kautta, joten lähtökohdat ovat jo hyvin erilaiset. ”Ne ovat aivan epämitallisia verrattuna toisiinsa”, toteaa Modig. Hänen mielestään hyviä ideoita tulee totta kai hakea kaikkialta sieltä, mistä niitä löytyy.²³⁶

Saksan mallissa sosialidemokraatteja ja vasemmistoa mietityttää myös maahan muodostuneet työmarkkinat. Saksassa työllisyys on korkeampi, mutta kääntöpuolena maahan on syntynyt ns. minijob-työtä eli siellä ollaan tilanteessa, jossa työssäkäyvien köyhyys on melko suurta ja työministeri Ihalaisen mukaan tämä johtaa työmarkkinoiden polarisoitumiseen. Haasteita löytyy siis myös Saksan mallista.²³⁷

Kokoomuksesta asiaa lähestytään hieman eri näkökulmasta. Puolueen edustajien joukosta nousee esille näkemyksiä, joiden mukaan työpanoksen ja palkan oikea suhde määräytyy työmarkkinoilla, ja tämän tulisi näkyä myös oppisopimuskoulutuksessa olevan nuoren palkkamäärän perusteissa. Kansanedustaja Kimmo Sasi muotoilee asian seuraavasti:

---

²³⁴ VP 2013. Ptk 87, s. 28. Osmo Kokko, ps.

²³⁵ VP 2013. Ptk 79, s. 31. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²³⁶ VP 2013. Ptk 119, s. 34. Silvia Modig, vas.

²³⁷ VP 2013. Ptk 61, s. 10. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

--- nuori pitäisi laittaa oppisopimuskoulutukseen ja sen koulutuksen hinnan pitäisi työnantajalle olla sen suuruinen, kuin mikä se hyöty siitä saadusta työpanoksesta on. Silloin näitä paikkoja kaiken kaikkiaan syntyy, ihminen saa hyvää koulutusta ja vakituisen työpaikan. Saksalaistyyppinen malli olisi tässä suhteessa erittäin hyvä, Saksassa työttömyys on erittäin alhainen. Eli palkka tuottavuuden mukaan.²³⁸

5.2.4 Mestari—kisälli -malli Perussuomalaisen suosiossa

Yksi variaatio oppisopimuskoulutuksesta on nk. mestari—kisälli -malli, joka on suosiossa erityisesti Perussuomalaisen keskuudessa. Kyseisessä mallissa kokenut alansa ammattilainen ottaa nuoren henkilökohtaiseen opetussuhteeseen, kouluttaa ja perehdyttää tämän niin pitkälle, että nuori on valmis toimimaan työssä itsenäisenä ammattilaisena. Perussuomalaiset vaativat hallitusta ottamaan tämänkin koulutusmuodon huomioon oppisopimuksesta keskusteltaessa, kuten ilmenee edustaja Anne Louhelaisen puheenvuorosta:

Arvoisa puhemies! Täällä sekä hallitus että oppositio ovat huolissaan taloustilanteesta, työllisyydestä ja nuorista. Olisin halunnut tuoda jälleen esille mestari—kisälli-mallin, josta Päijät-Hämeessä on saatu hyviä kokemuksia muun muassa rakennusalalla. Siinä jo syrjäytyneille nuorille ja ammattinsa osaaville osatyökykyisille on löydetty yhteinen sävel yhdessä paikallisten yritysten kanssa. Nuoret ovat työllistyneet kesken projektin osissa tapauksissa. Malli on yksilöllisempi ja siksi hieman kalliimpi kuin oppisopimus mutta lopputulema koko yhteiskuntaa palveleva. --- Olisinkin hallitukselta aikonut kysyä, millä keinoin he aikovat saada työmarkkinaosapuolet mukaan talkoisiin tässä mestari—kisälli-mallin hyödyntämisessä.²³⁹

Perussuomalaiset toivovat, että mestari—kisälli -malliin perehdyttäisiin paremmin ja että siitä voitaisiin käynnistää kokeiluna pilottihanke. Ylipäätään puolue olisi sanojensa mukaan valmis panostamaan oppisopimuskoulutuksen tarjonnan lisäämiseen enemmän euroja, kuin mitä hallitus on tällä hetkellä tälle

---

²³⁸ VP 2013. Ptk 34, s. 83. Kimmo Sasi, kok.

²³⁹ VP 2013. Ptk 68, s. 33–34. Anne Louhelainen, ps.

koulutusmuodolle luvannut.²⁴⁰ Oppisopimuskoulutuksen ja sen eri muotojen suosio puolueen edustajien keskuudessa voi osaksi selittyä sillä, että se soveltuu hyvin esimerkiksi rakennusalan ja hoito- ja hoivapalveluiden, kuten lähihoitajan, suuntautuvien koulutusmuodoksi. Kyseisten alojen ammattikuntien keskuudessa Perussuomalaiset on ollut suosittu puolue, esimerkiksi vuoden 2011 eduskuntavaaleissa Perussuomalaiset olivat suurin puolue ammattikoulun käyneiden äänestäjien parissa.²⁴¹

5.3 Byrokratiaa purettava

Nuorisotakuuta pidetään läpi puoluekentän kannatettavana hankkeena ja aikomuksia hyvinä, mutta takuun käytännönpuolen toimivuudessa nähdään vielä haasteita. Yhtenä epäkohtana edustajat eri puolueista nostavat esille liiallisen byrokratian ja sääntelyn, jotka vaikeuttavat joidenkin takuun toimien toteutumista. Erityisesti palkkatukimallin ja oppisopimuskoulutuksen kohdalla byrokratia tuntuu hankaloittavan ja hidastavan toimien käyttöönottoa ja näin alentavan sekä nuorien mutta etenkin yritysten kiinnostusta niitä kohtaan. Kimmo Sasi kokoomuksen eduskuntaryhmästä kiteyttää asian seuraavasti:

Pari sanaa myöskin nuorisotakuusta. Haluan vain sanoa lyhyesti sen, että nuorisotakuu on hyvä asia, mutta valitettavasti olemme siinä tilanteessa, että siitä on tehty byrokraattinen luomus, joka ei kauhean hyvin toimi. Meidän vähitellen pitäisi miettiä sitä, millä tavalla pidetään huolta siitä, että aidosti nuorisotakuu saadaan toimimaan.²⁴²

Byrokratian ja sääntelyn luomat haasteet tunnistetaan kaikissa eduskuntapuolueissa ja kansanedustajien mielestä järjestelmää tulee kehittää suuntaan, joka helpottaa esimerkiksi palkkatuen hakemisesta työnantajalle koituvaa työtä. Prosesseja tulisi myös nopeuttaa, ettei työnantajan tarvitse odottaa useita viikkoja päätöstä palkkatuen myöntämisestä. Eduskunnan täysistunnossa keskustan Juha Sipilä kertoo käyneensä keskustelua yrittäjän kanssa, jolla on

---

²⁴⁰ Esim. VP 2013. Ptk 68, s. 67. Arja Juvonen, ps.

²⁴¹ Mickelsson 2015, 334.

²⁴² VP 2013. Ptk 119, s. 38–39. Kimmo Sasi, kok.

tuhansia työntekijöitä. Yrittäjä oli sanonut kokeilleensa, miten nuorisotakuu toimii käytännössä. Tämä kertoi, että byrokratiaa ei voinut hoitaa sähköisesti ja päätös kesti yli neljä viikkoa. Ei yrittäjä jouda odottamaan työllistämiseen liittyviä päätöksiä viikkokausia, Sipilä toteaa ja jatkaa, että yrittäjä tyrmäsi järjestelmän täysin. ”Minkä ihmeen takia teemme selvistä asioista niin vaikeita ja nuoret kärsivät?”, Sipilä kysyy.²⁴³

Hallituksen puolesta työministeri Ihalainen myöntää, että nuorisotakuun toteuttamiseen käytännössä liittyy haasteita ja niistä yksi on tämä liiallinen byrokratia, jota kyllä tahdotaan purkaa. Ministeri Ihalainen vakuuttaa, että asioiden yksinkertaistamiseksi tehdään koko ajan töitä ja mietitään toimintatapoja, jolla nuorisotakuun toimia voidaan jouhevoittaa. Hänkin tunnistaa palkkatuen hakemiseen liittyvät ongelmat, mutta sanoo, että näiden ratkaisemiseksi on tehty jo paljon ja työtä edelleen jatketaan.

Se byrokratia lienee sitä, että monet yrittäjät kokevat nämä palkkatukimuodot, joita Sanssi-rahakin on, vaikeiksi toteuttaa. Ja tässäkin suhteessa on tehty erittäin paljon: karsittu sitä byrokratiaa, siirretty viranomaisten tehtäväksi. Ei tarvitse enää panna yhtään liitettä, sinä voit tehdä netissä sen hakemuksen. On yritetty helpottaa yritykselle ottaa käyttöön myös Sanssi-rahaa ja erinäisiä palkkatukia, mutta edelleen koetetaan tehostaa näitä toimia.²⁴⁴

Palkkatuen hakuprosessin nopeuttamisen yhtenä avaintekijänä pidetään sitä, että palvelut ja vaadittavat hakukaavakkeet ovat saatavilla internetissä ja asian voisi hoitaa alusta loppuun sähköisesti.²⁴⁵ Kuten työministeri puheenvuorossaan kertoi, nuorisotakuuseen liittyviä toimintoja pyritään digitalisoimaan ja mahdollistamaan sujuva asiointi sähköisessä ympäristössä.

Myös oppisopimuskoulutukseen kansanedustajat havaitsivat liittyvän vastaavia hankaluuksia. Koulutussuhteen solmimiseen liittyvä byrokratia aiheuttaa työnantajille ylimääräistä työtaakkaa, ja näin ollen yritykset eivät ole yhtä halukkaita lähtemään koulutusmalliin mukaan, kuin mitä ne mahdollisesti ilman

---

²⁴³ VP 2013. Ptk 68, s. 11. Juha Sipilä, kesk.

²⁴⁴ VP 2013. Ptk 83, s. 77. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²⁴⁵ Esim. VP 2013. Ptk 68, s. 75. Satu Haapanen, vihr.

aikaa vievää paperien pyörittelyä olisivat. Kuten edellisessä kappaleessa todettiin, pidetään oppisopimuskoulutusta eduskuntaryhmissä laajasti hyvänä kouluttautumisen muotona, eikä silloin haluta vähentää sen houkuttelevuutta liian raskaalla byrokratiassa. Tarvittaessa neuvontaa tulee myös olla tarjolla viranomaisten puolelta.

6. Päästäänkö nuorisotakuun päämäärään?

Pitkin tarkastelun kohteena olevaa vuotta 2013 kansanedustajat eduskuntakeskusteluissa arvioivat nuorisotakuun etenemistä ja sen toimien vaikuttavuudesta saatuja tietoja. Vaikka nuorisotakuu on käsiteltävänä ajanjaksona ollut voimassa vasta lyhyen ajan, viittaavat kansanedustajat, etenkin edustajat oppositiosta, useasti nuorisotyöttömyyden tilastollisiin lukuihin ja niiden perusteella arvioivat nuorisotakuun onnistumista.

Kuten aiemmin todettu, kaikki eduskuntapuolueet tukevat hanketta ja sen päämääriä sekä asettavat tässä onnistumisen tärkeysjärjestyksessä korkealle. Samalla eduskunnassa käydään kuitenkin kiivastakin keskustelua ja mielipiteidenvaihtoa sen suhteen ovatko hallituksen valitsemat keinot parhaat ja tuetaanko niiden toteutumista rahallisesti sekä ohjeistuksella riittävästi. Puolueet ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että nuorisotakuun toteutuminen on yksi hallituksen tärkeimpiä päämääriä.

6.1 Hallitus myöntää työn olevan kesken – ”Sataprosenttisen tuloksen saaminen ei ehkä ole mahdollista”

Kaikki eduskuntapuolueet kokevat nuorisotakuun erittäin tärkeäksi hankkeeksi, jossa on syytä onnistua. Jokaisesta puolueesta todetaan hankkeessa olevan vielä tekemistä ja parannettavaa, jotta sen toimilla saadaan aikaan vaikuttavia tuloksia nuorten syrjäytymisen ja työttömyyden ehkäisemisessä. Hallituspuoleista uskotaan takuun suunnan olevan oikea ja resurssien kohdallaan, mutta myönnetään myös kehittämistarpeet. Pääministeri Katainen sanoo nuorten tilanteen olevan monitahoinen asia, jota ei yhtenä vuonna ratkaista. Pääministeri on kuitenkin todella iloinen siitä, että hallituksella on erittäin vahva sitoutuminen tähän asiaan ja nuoria ei nyt päästetä tippumaan yhteiskunnan ulkopuolelle. Tilanteen ollessa hyvin haasteellinen, etsitään koko ajan hallituksen parissa keinoja, joilla suuntaa muutetaan parempaan.²⁴⁶

---

²⁴⁶ VP 2013. Ptk 47, s. 15. Pääministeri Jyrki Katainen, kok.

Hallituspuoleista tuodaan esille Suomen talouden yleinen tilanne, joka vaikuttaa ja nykyisellään vaikeuttaa nuorisotakuun toteutumista ja sen tavoitteisiin pääsemistä. Takuun vastuuministeri Lauri Ihalainen tahtoo kuitenkin korostaa, että vaikka tässä taloudellisessa tilanteessa irtisanomisilmoituksia tulee tiuhaan tahtiin, mikä tekee nuoren ensimmäisen työpaikan saamisesta vaativan tehtävän, niin periksi ei silti saa antaa, sillä tämä on tärkeä asia, jossa pitää onnistua. Työministeri Ihalainen myöntää kortistossa olevien nuorten määrän valitettavasti lisääntyneen edeltävästä vuodesta.²⁴⁷ Ihalainen pitää puheenvuorossaan kuitenkin myönteisenä asiana sitä, että nuorten työttömyys on kestoltaan lyhyempää kuin mitä työttömyys keskimäärin on. Keskimääräinen työttömyyden kesto Suomessa on 40 viikkoa, mutta nuorten kohdalla se on 10 viikkoa. Ihalaisen mielestä haastavan taloustilanteen ei saa antaa lannistaa vaan työtä on päämäärätietoisesti jatkettava – nuorten tilanteen kohentamiseksi on suunniteltu ja toteutettu useita keinoja, joihin eri tahot, kuten kunnat, työnantajat ja järjestöt, pitää nyt saada sitoutumaan. Puheenvuoroissaan Ihalainen mainitsee useaan kertaan ”talkoot” ja ”talkoohengen”, joita nyt tarvitaan hankkeen maaliin viemiseksi: ”Meillä on hyvä alku, hyvä henki ja hyvä yhteistyö. Nyt tehdään talkoilla töitä.”²⁴⁸

Nuorten yhteiskuntakuuta pidetään myös kokoomuksen eduskuntaryhmässä yhtenä hallituksen keskeisimmistä hankkeista, koska sillä pidetään huolta siitä, ettei yksikään nuori ajautuisi syrjään. Joissakin puheenvuoroissa kokoomuksen kansanedustajat kuitenkin kyseenalaistavat sen, onko nuorisotakuun toteutumiseksi tehty riittävästi ja esimerkiksi edustaja Arto Satonen esittää, että vaikka useat keinot, joita nuorisotakuussa on käytetty ovat hyviä, ne eivät tässä tilanteessa riitä ja Satonen toivoo rohkeampien askelien ottamista tässä suhteessa.²⁴⁹ Timo Heinonen kokoomuksesta haluaa välittää työministeri Ihalaiselle takuun tilasta seuraavan viestin:

---

²⁴⁷ VP 2013. Ptk 47, s. 12. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²⁴⁸ Esim. VP 2013. Ptk 57, s. 3. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²⁴⁹ VP 2013. Ptk 59, s. 39. Arto Satonen, kok.

Työministerille nuorisotakuusta: Takuu on lupaus minun mielestäni, ja kyllä rehellisyyden nimissä tietysti on myönnettävä, että sitä lupausta ei ainakaan vielä ole pystytty pitämään siinä mittakaavassa kuin se on annettu.²⁵⁰

Takuun toimien tehokkuutta tulisi kokoomusedustajien mielestä arvioida ja kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että nuorille aidosti tarjotaan työ- tai koulutuspaikkaa. Pelkkä työllistymissuunnitelman laatiminen ei ole riittävää, sillä se on hallinnollinen toimenpide, silloin on lisäksi pidettävä huolta siitä, että nuorille todellakin järjestetään työtä, koulutusta tai muuta vastaavaa toimintaa, kuten edustaja Kimmo Sasi asian toteaa.²⁵¹ Kokoomuksessa halutaan siis korostaa toimien vaikuttavuutta sekä aktivoida ja osaltaan myös velvoittaa nuoria osallistumaan toimenpiteisiin, jottei TE-toimistossa laadittava työllistymissuunnitelma jää ainoastaan kuolleiksi kirjaimiksi.

Toisessa päähallituspuolueessa, sosialidemokraateissa, on kokoomuksen tapaan huomattu nuorisotakuussa olevan ”pieniä valuvikoja”.²⁵² Takuun toimien uskotaan kuitenkin vievän kohti asetettua päämäärää ja toimien olevan oikeansuuntaisia, kunhan näihin pieniin vikoihin saadaan tehtyä korjauksia sekä levitettyä tietoa ja hyviä käytänteitä nuorisotakuusta ympäri Suomen kuntia. Vasemmistoliitosta ollaan ilahtuneita tavasta, jolla hallitus on muistanut nuorten työllisyyttä, nuorisotakuuta kuvataan erinomaiseksi asiaksi ja sillä uskotaan saavan aikaiseksi hyvää.²⁵³

Vihreät ja kristillisdemokraatit pitävät nuorten syrjäytymisen ehkäisyä yhtenä tärkeimmistä hallituskauden tavoitteista, mutta molemmat puolueet kokevat hankkeen olevan vielä melko kaukana päämäärästään. Vihreistä sanotaan nuorisotakuun olevan ”äärimmäisen tärkeä hanke”, ja sillä on saatu paljon hyvää aikaan, mutta haasteitakin vielä löytyy.²⁵⁴ Talouden heikko kehitys nostetaan esiin kristillisdemokraateista, ja tämä on valitettavasti vähentänyt yritysten halukkuutta palkata uusia työntekijöitä, mikä vaikeuttaa erityisesti nuorten työnhakua. Leena Rauhalan (kd) mielestä syrjäytyminen ja siitä aiheutuvat kustannukset on saatava

---

²⁵⁰ VP 2013. Ptk 83, s. 79. Timo Heinonen, kok.

²⁵¹ VP 2013. Ptk 132, s. 9. Kimmo Sasi, kok.

²⁵² VP 2013. Ptk 113, s. 45. Saara Karhu, sd.

²⁵³ VP 2013. Ptk 34, s. 34–35. Elsi Tiainen, vas.

²⁵⁴ VP 2013. Ptk 83, s. 73. Jani Toivola, vihr.

hallintaan, ja ”nuorisotakuun toteutumiseksi on tehtävä kaikki mahdollinen”.²⁵⁵ Myös Rkp on tyytyväinen hallituksen panostuksista nuoriin ja nuorisotakuuseen, vaikka valtion taloudellinen onkin hankala.²⁵⁶

Oppositiosta hallituksen kärkihankeen periaatteita pidetään hyvinä ja sille annetaan sekä keskustan että Perussuomalaisten suunnalta tukea. Oppositiopuolueet haluavat kuitenkin ilmaista huolensa takuun toteutumisesta, koska se ei toimi niin kuin sen pitäisi, eikä vielä ole läheskään saavutettu niitä lupauksia, joita takuulla on annettu. Nuorisotakuuta pidetään Perussuomalaisten keskuudessa loistavana ajatuksena ja ideana, mutta sen toteutumiseen kaikkien nuorten kohdalla tämänhetkisinä keinoilla ja resursseilla ei uskota.²⁵⁷ Keskustan eduskuntaryhmästä allekirjoitetaan se, että kaikilla nuorilla tulee olla koulutus- tai työpaikka, mutta ihmetellään kovasti niitä käytännön tekoja ja toimia, joita hallitus toteuttaa nuorisotakuun ollessa voimassa. Koulutusleikkausten, kuntien valtionosuuksien vähennyksien ja riittämättömien resurssien koetaan olevan ristiriidassa takuun tavoitteiden kanssa.²⁵⁸ Opposition kritiikkiin, perusteluihin ja parannusehdotuksiin pureudutaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

6.2 Nuorisotyöttömyyden kasvu antaa oppositiolle aihetta kritiikkiin

Hallituksen koulutuspoliittisena kärkitavoitteena on ollut nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen. Nuorisotakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle on luvattu tarjota työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Tavoite on hyvä, mutta toteutus ontuu. Heinäkuisten tilastotietojen mukaan työttöminä työnhakijoina oli noin 47 000 alle 25-vuotiasta nuorta. Nuorisotyöttömien määrä oli noin 7 000 suurempi kuin vuotta aiemmin. Kolmen kuukauden takuu-aika on ylittynyt useammalla kuin joka neljännellä nuorella. Johtopäätös on selkeä: vuoden alusta voimaan tullut nuorisotakuu ei ole toiminut.²⁵⁹

Esko Kiviranta /kesk.

---

²⁵⁵ VP 2013. Ptk 133, s. 117. Leena Rauhala, kd.

²⁵⁶ VP 2013. Ptk 34, s. 14. Mats Nylund, r.

²⁵⁷ VP 2013. Ptk 4, s. 9. Ritva Elomaa, ps.

²⁵⁸ Esim. VP 2013. Ptk 125, s. 11. Tuomo Puumala, kesk.

²⁵⁹ VP 2013. Ptk 86, s. 47. Esko Kiviranta, kesk.

Hankkeen arvostelu hallituspuolueiden ulkopuolelta oppositiosta tiivistyy viestiin, jonka mukaan sinällään kannatettava nuorisotakuu on hallituksen käsissä epäonnistumassa, eikä takuu tule näillä eväillä pääsemään tavoitteisiinsa. Opposition mielestä tulokset nuorisotakuun tiimoilta ovat olleet vaatimattomia ja argumentoinnissaan edustajat nojaavat etenkin tilastoihin ja nuorten työttömyyslukuihin, jotka ovat menossa huonompaan suuntaan: edelliseen vuoteen verrattuna nuorisotyöttömyys on kasvanut vuoden 2013 aikana. Keskustan ryhmästä hallituksen toimia arvostelee esimerkiksi edustaja Kimmo Tiilikainen toteamalla, että nuorten työllisyyden parantamiseen ja alkupäästä työllisyyden pidentämiseen tähdännyt nuorisotakuu on epäonnistunut ja laitettava uusiksi.²⁶⁰

Koulutusta pidetään yhtenä tärkeimpänä keinona nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Keskustan riveistä ihmetelläänkin että hallituksen tehtyä hallitusohjelmassaan aloite nuorisotakuusta, jolla on tarkoitus vähentää nuorten syrjäytymistä, niin silti hallitus lähes ensitöikseen vähensi opiskelupaikkoja, etenkin Itä- ja Pohjois-Suomesta eli alueilta, jolla työttömyys on jo ennalta maan keskiarvoa korkeammalla. Keskustan edustajat kummastelevat, miten tämänkaltaisilla poliittisilla ratkaisuilla hallitus edistää nuorisotakuun toteutumista.²⁶¹

Perussuomalaisista esitetään myös kritiikkiä siitä, ettei nuorisotakuu ole tuottanut sitä vaikutusta, mitä siltä on odotettu. Keinot, jotka ovat käytössä eivät puoleen mukaan ole riittäviä ja tilastotkin sen osoittavat, että hallituksen antamat lupaukset on petetty. Pisimmälle menevät arvostelijat puolueesta syyttävät hallitusta työttömyystilastojen siivoamisesta nuorisotakuu-ohjelmalla eli tilanteesta, jossa nuoria työttömyyskortistosta ohjataan pätkätöihin, työkokeiluihin ja teholtaan kyseenalaiseen koulutukseen. Samalla vaaditaan hallitusta ketomaan, mikä on sen vastaus yhä uudelleen työttömiksi joutuville ja todellista työllistymistä odottaville nuorille.²⁶² Myös keskustapuolueesta edustaja Inkeri Kerola nimittää ”kulissikoulutukseksi” hallituksen linjaa ja sen useita

---

²⁶⁰ VP 2013. Ptk 104, s. 10. Kimmo Tiilikainen, kesk.

²⁶¹ VP 2013. Ptk 34, s. 88–89. Ari Torniainen, kesk.

²⁶² VP 2013. Ptk 57, s. 4. Jari Lindström, ps.

työllisyyskursseja, jotka eivät johda mihinkään.²⁶³ Työministeri Ihalainen vastaa opposition puolelta tuleviin syytöksiin sanomalla hänestä nämä kokemukset kuitenkin vahvistavat nuoren työllistymisedellytyksiä ja ohjaavat kohti sitä ensimmäistä työpaikkaa.²⁶⁴

Täysistuntokeskusteluissa oppositiopuolueista esitetään usein viimeisimpiä nuorten työttömyystilastoja sekä -lukuja, jotka eivät ole kovin mairittelevia nuorisotakuun ja hallituksen tavoitteisiin nähden. Näiden tilastotietojen edessä hallituksen on vaikea puolustautua ja vakuuttaa kansanedustajia hallituspuolueiden ulkopuolella siitä, että nuorisotakuun toimenpiteet ovat vaikuttavia ja suunta oikea. Hallitus joutuu myöntämään, että tilanne ei ole edistynyt toivotun mukaisesti ja tämä antaa oppositioedustajille lähtökohdat harjoittaa iskevää oppositioretoriikkaa. Oppositiosta katsotaan hallituksen toimien epäonnistuneen, kuten edustaja Mauri Pekkarisen puheenvuorosta voi huomata:

Arvoisa puhemies! Kerron ihan elävän esimerkin. Vuosi sitten Keski-Suomessa oli aika paljon nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä. Tänään heitä on 39 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. En epäile, etteikö teillä, erityisesti ministeri Ihalainen, ministeri Gustafsson, ole hyvä tahto kehittää järjestelyjä, joilla tähän kipeään ongelmaan saataisiin korjausta. Me puhuimme keskustan eduskuntaryhmän suunnalta ja monet muutkin, että se tuote, jolla te markkinoitte, että tämä saadaan hoidettua, ei ole vielä valmis eikä kunnossa. Nyt te myönnätte, että niin on, se ei ole kunnossa. Mitä uutta te tämän ”tuotteen” parantamiseksi nyt tarjoatte, jotta nämä numerot, eivät kulje tuohon suuntaan kuin mistä äsken kertamani todella surkea esimerkki kertoo?²⁶⁵

Opposition edustajat piikittelevät puheenvuoroissaan hallituspuolueista etenkin Sdp:ta. Keskustasta muistellaan, että Sdp asetti ennen viime vaaleja tavoitteekseen 100 000 uutta työpaikkaa Suomeen sekä samalla puolueen nimennen etenkin nuorisotyöttömyyden ja sen nujertamisen mahdollisen tulevan hallitustyöskentelyn kynnyskysymykseksi. Tilastot kuitenkin osoittavat, että kehitys on vuonna 2013 ollut aivan päinvastaista.²⁶⁶ Nuorisotakuun vaikeuksia

---

²⁶³ VP 2013. Ptk 4, s. 9. Inkeri Kerola, kesk.

²⁶⁴ VP 2013. Ptk 57, s. 4. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²⁶⁵ VP 2013. Ptk 57, s. 5–6. Mauri Pekkarinen, kesk.

²⁶⁶ VP 2013. Ptk 110, s. 24. Mauri Pekkarinen, kesk.

voidaankin pitää arvotappiona varsinkin juuri sosialidemokraateille, sillä heidän edustajansa toimivat takuun vastuuministereinä työministerin sekä opetus- ja kulttuuriministerin tehtävissä ja nuorisotakuun voi sanoa eduskuntakeskusteluidenkin perusteella profiloituneen etenkin juuri Sdp:n ajamaksi hankkeeksi.

Nuorisotakuun ei eduskunnassa nähdä toteuttaneen tehtävänsä vielä vuoden 2013 aikana ja oppositiopuolueiden edustajien puheenvuoroissa tuodaan useasti esille, että suunta on ennemminkin ollut huonompaan. Hallituksen tekemät toimenpiteet ovat opposition mielestä olleet kaavamaisia ja nyt tarvittaisiinkin enemmän rohkeita ratkaisuja ja painopistettä nuorisotakuussa tulisi siirtää räätälöityihin toimenpiteisiin. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää erilaisiin nivelvaiheisiin koulutuksessa ja riittävään opinto-ohjaukseen, samalla koulutuksen saatavuus, laadukas opetus ja nuorten yhdenvertaisuus on turvattava koko maassa.²⁶⁷ Nuoria ei enää saa juoksentaa työllisyyskurssilta toiselle, vaan heille tulee löytää aitoja työpaikkoja tempputyöllistämisen sijaan. Hallitusta ohjeistetaan opposition puolelta, että nyt kaivataan uskallusta etsiä uusia lähestymistapoja.

6.3 Nuorisotakuun ansiot

Hallituspuolueet joutuvat jo faktojen ja tilastojen pohjalta myöntämään, ettei nuorisotakuu ole tehonnut nuorisotyöttömyyteen odotusten mukaisella tavalla. Nuorisotakuun arvostelijoille puolueiden edustajat perustelevat hidasta kehitystä etenkin talouden haastavalla tilanteella, joka ei ole otollinen uusien työntekijöiden palkkaukseen. Hallituksen edustajat pyytävät kritisoijia pohtimaan, mikä nuorten tilanne saattaisi olla ilman nuorisotakuuta, todennäköisesti se olisi vielä heikompi. Nuorisotakuun onnistumista tai epäonnistumista tulee hallituksen mielestä peilata sen hetkiseen suhdanne- ja työtilanteeseen. Opetusministeri Krista Kiurun mukaan nimenomaan tässä tilanteessa tarvitaan nuoriso- ja koulutustakuuta, koska näillä hallitus haluaa taata jokaiselle nuorelle paikan ja avustaa nuoria löytämään oman tiensä.²⁶⁸ Nuorisotakuun alun vaikeuksista huolimatta hallitus on

---

²⁶⁷ VP 2013. Ptk 133, s. 129. Esko Kiviranta, kesk.

²⁶⁸ VP 2013. Ptk 87, s. 31. Opetusministeri Krista Kiuru, sd.

sosialidemokraattien mukaan sitoutunut jatkamaan työtä sen parissa ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn olevan yhä hallituksen keskeisimpiä tavoitteita. Tämä näkyy esimerkiksi edustaja Merja Mäkisalo-Ropposen puheenvuorossa:

Hallitus on ottanut nuorten syrjäytymisen ehkäisyn ja nuorisotakuun toteuttamisen vakavasti. Valitettavasti taloudellinen tilanne maassamme on heikentynyt niin paljon, ettei näilläkään toimenpiteillä ole saatu nuorten tilannetta korjattua asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Olemme kuitenkin pystyneet tekemään oikeansuuntaisia päätöksiä. Ilman nuorisotakuuta nuorten työttömyys olisi tällä hetkellä paljon huolestuttavampi.²⁶⁹

Kokoomuksen eduskuntaryhmästä panostaminen nuorisotakuuseen ja takuun kehitystyön jatkaminen kertovat siitä, että hallitus on ottanut nuorten syrjäytymisen ehkäisyn tosissaan. Kokoomuslaiset yhtyvät Sdp:n edustajien lausumaan siitä, että arvosteltaessa takuuta sillä annetuista lupauksista nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi, täytyy asiaa peilata siihen, mikä tilanne saattaisi ilman nuorisotakuuta ja siihen liittyviä toimenpiteitä olla. Näin ollen hallitusta tulee kiittää nuorisotakuusta.²⁷⁰

Työministeri Ihalainen haluaa tuoda esille niitä edistysaskelia ja parannuksia, joita nuorisotakuun toimenpidekokonaisuudella on saatu aikaan. Loppuvuodesta ministeri esittää, että 80 prosentille nuorista on kolmen kuukauden sisällä heidän tultua nuorisotakuun toimien pariin saatu työ-, koulutuspaikka tai muu toimenpide. Edelleenkin 20 prosenttia valuu yli asetetun kolme kuukauden tavoitteen, mutta paljon on jo saatu aikaan.²⁷¹ Ihalainen on jo aikaisemmin halunnut korostaa myös sitä, että nuoren hakeutuessa työttömyyskortistoon, tälle nuorisotakuuohjelman mukaisesti tehdään kahden viikon sisällä työllistymissuunnitelma. Eli polkua nuorelle takaisin koulu- tai työelämän pariin ryhdytään rakentamaan heti, eikä suinkaan odoteta puhuttua kolmen kuukauden rajaa ennen toimiin ryhtymistä.²⁷² Edustaja Tarja Filatov myös puolustaa nuorisotakuuta sanomalla puheenvuorossaan, että vaikka nuorisotakuun toimivuutta on kritisoitu tilanteessa, jossa nuorten työttömyys nousee, on hyvä

---

²⁶⁹ VP 2013. Ptk 119, s. 33. Merja Mäkisalo-Ropponen, sd.

²⁷⁰ VP 2013. Ptk 133, s. 132. Timo Heinonen, kok.

²⁷¹ VP 2013. Ptk 134, s. 83. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

²⁷² VP 2013. Ptk 47, s. 14. Työministeri Lauri Ihalainen, sd.

katsoa työttömyyden kestolukuja. Nuo luvut esittävät sen, että nuorisotakuu toimii niin kuin sen työhallinnon puolella pitääkin toimia, eli se estää pitkittyneen työttömyyden.²⁷³ Tällä edustaja Filatov viittaa edellä esille tulleeseen nuorten työttömyyden keston, joka ministeri Ihalaisen esittämän mukaan on tutkittu olevan keskimääräistä työttömyyden kestoa huomattavasti lyhytaikaisempaa.

Nuorisotakuun tavoitteiden todetaan hallituksen puolelta olevan hyvin kunnianhimoisia, eikä niissä odotetakaan onnistuvan yhden vuoden aikana, vaan todellisten vaikutusten uskotaan tulevan esille vasta pidemmällä aikavälillä. Hallituspuolueet tuntuvat pitävän nuorten tilanteen huomioimista nuorisotakuulla myös periaatteellisena ja aatteellisena valintana. Takuun viitataan olevan esimerkiksi oikeudenmukaisuusteko, jolla puututaan myös eriarvoistumiskehitykseen.²⁷⁴ Nuorten hyvinvoinnin todetaan olevan yksi keskeinen kysymys Suomen tulevaisuuden näkökulmasta. Edustaja Antti Lindtman (sd) kuvaa puheenvuorossaan, minkälaisia välillisiä vaikutuksia tämän ongelman ratkaisemisella tai ratkaisemisetä jäämisellä voi olla ja liittää sen samalla osaksi suurempaa kokonaisuutta:

Nuorten työttömyys on sen kokoluokan ongelma, joka on osaltaan ratkaisemassa tätä suhdannetilannetta, mutta ennen kaikkea tämän hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta. Jos yksi 25-vuotias nuori menetetään työstä ja koulutuksesta, saatamme menettää 40 vuotta työuraa, työtunteja. Se on 20-kertainen merkitys. Yhden nuoren pelastaminen vastaa sitä, jos 20 ikääntynyttä työntekijää jatkaa pidempään, mikä tietysti sekin on toivottava tavoite.²⁷⁵

Vasemmistoliitosta kiitellään onnistuneena osana nuorisotakuuseen kuuluvaa etsivää nuorisotyötä. Joka vuosi etsivä nuorisotyö saavuttaa isomman määrän nuoria, kuin edellisenä vuotena, eivätkä nämä nousut tilastoissa ole mitään pieniä, sanoo edustaja Silvia Modig.²⁷⁶ Eli olemassa on keino, jolla syrjään ajautuvista nuorista saadaan kiinni. Etsivä nuorisotyö kuuluu nuorisoasioista vastaavan kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen toimintakenttään ja hän tuo joulukuun puheenvuorossaan esille, kuinka etsivää nuorisotyötä tai nuorten

---

²⁷³ VP 2013. Ptk 134, s. 112. Tarja Filatov, sd.

²⁷⁴ VP 2013. Ptk 68, s. 86. Anneli Kiljunen, sd.

²⁷⁵ VP 2013. Ptk 61, s. 11. Antti Lindtman, sd.

²⁷⁶ VP 2013. Ptk 119, s. 34. Silvia Modig, vas.

työpajatoimintaa on jo 297 kunnassa, eli enää on ainoastaan 7 kuntaa, joissa ei ole kumpaakaan ja puolestaan molempia kyseisiä toimenpiteitä löytyy 246 kunnasta.²⁷⁷

Vuoden sisällä takuun voimaantulosta hallituksella ei ole siis esittänyt tilastoja tai tutkimustuloksia, jotka antaisivat nuorisotakuun vaikuttavuudesta kovinkaan vakuuttavaa kuvaa. Takuun ansiona hallituspuolueista pidetään kuitenkin sitä, että se osoittaa hallituksen tarttuneen tähän vaativaan haasteeseen: hallitus panostaa siihen mittavia resursseja sekä pyrkii kehittämään toimintamalleja ja levittämään hyviä käytäntöjä. Työn nuorten sosiaalisten ongelmien ja työttömyyden parissa todetaan vaativan pitkäjänteistä toimintaa, joka toisin sanoen vaatii enemmän aikaa ennen kuin isompaa muutosta voidaan huomata. Etenkin hallituspuolueet vasemmalla uskovat nuorisotakuun toimien olevan oikeansuuntaisia ja niiden avulla kuljettavan kohti päämäärää. Oikeammalla olevat puolueet ovat vahvasti nuorisotakuun tavoitteenasetannan takana, mutta toivovat merkittävämpiä uudistuksia yhteiskuntajärjestelmän rakenteisiin, esimerkiksi työmarkkinasopimukseen, jotta muutos olisi nopeampaa.

---

²⁷⁷ VP 2013. Ptk 133, s. 91. Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki, vas.

7. Johtopäätökset

Tutkimukseni tarkastelee Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan kirjattua nuorten yhteiskuntatakuu -hanketta, tunnetummin nuorisotakuuta, vuoden 2013 eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoja primäärilähteenä käyttäen. Tarkoituksena oli selvittää, mitä teemoja kansanedustajat eduskunnassa käsitelivät puhuessaan nuorisotakuusta, sekä tutkia oliko aiheista löydettävissä eriäviä näkemyksiä puolueiden välillä. Tämän lisäksi halusin selvittää oliko asiakysymyksissä keskusteluiden perusteella löydettävissä jakolinjoja esimerkiksi hallitus—oppositio tai vasemmisto—oikeisto -asetelmassa. Näiden kysymyksen ohella pyrin myös tekemään tulkintoja siitä, miten kansanedustajien kannat olivat linjassa puolueiden aikaisempien näkemyksien suhteen.

Suurimpia teemoja, jotka hallitsivat nuorisotakuun ympärillä käytävää keskustelua olivat takuun rahalliset resurssit, nuorten palveluprosessien sujuvoittaminen, koulutukseen kohdistuvat leikkaukset sekä nuorten nopeampi siirtyminen työelämään. Eduskuntakeskusteluissa useammassa aiheessa kansanedustajilla oli keskenään eriäviä näkemyksiä ja näin puolueiden välille syntyi jakolinjoja. Selvästi eniten puheenvuoroja nuorisotakuusta ja sille läheisistä aiheista käyttivät hallituspuolueista suurimmat eli kokoomus ja Sdp, ja näiden jälkeen oppositiopuolueet keskusta ja Perussuomalaiset. Seuraavaksi aktiivisimpia keskusteluun osallistujia olivat Vasemmistoliiton ja kristillisdemokraattien edustajat. Vähiten puheenvuoroja nuorisotakuusta käyttivät vihreät ja etenkin Rkp.

Hankkeena nuorisotakuu ja sen tavoitteet saivat vahvan tuen koko puoluerintamalta. Keskusteluissa myös oppositiopuolueet, keskusta ja Perussuomalaiset, pitivät hallitusohjelmaan tehtyä kirjausta nuorten yhteiskuntatakuusta tärkeänä panostuksena nuoriin. Nuorisotyöttömyyden vähentäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen tunnustettiin eduskunnassa laajasti olevan sen hetken tärkeimpiä päämääriä.

Eduskuntakeskusteluiden perusteella kansanedustajat määrittivät nuorten syrjäytymisen pitkälti koulutuksen ja työn ulkopuolella olemisen lähtökohdista.

Mikäli nuori ei ole mukana koulutuksessa tai osana työelämää oli hän kansanedustajien tulkinnan mukaan syrjässä tai vähintäänkin vaarassa ajautua yhteiskunnan ulkopuolelle. Kansanedustajat eivät siis juurikaan käsitelleet syrjäytymistä esimerkiksi sosiaalisten suhteiden tai muun aktiivisuuden kautta vaan juuri osallisuutena koulutukseen tai työelämään. Tämä vaikutti olevan edustajien tulkinta läpi puoluekentän ja nuorisotakuun ensisijaisena tavoitteena voikin keskusteluiden perusteella sanoa olevan polun rakentamisen nuorille koulutuksen kautta työelämään. Tätä tulkintaa tukevat myös pääasialliset indikaattorit, joilla takuun onnistumista keskusteluissa seurattiin eli nuorten työttömyysluvut tai työttömyyden kesto. Syrjäytymistä uskottiin kansanedustajien keskuudessa ehkäistävän parhaiten sillä, että nuoret pidetään kiinni koulutuksen ja työn parissa.

Valtion resurssien käyttö nuorten haastavan tilanteen ja ongelmien hoitoon sai tukea läpi puoluekentän. Oppositio kuitenkin kritisoi hallitusta useaan otteeseen siitä, että takuulle varatut määrärahat eivät riitä, mikäli tavoitteisiin todella halutaan päästä; nuorille luvataan enemmän, kuin mihin rahalliset panostukset tulevat riittämään. Huolta oppositiossa herätti myös kuntien mahdollisuus rahallisesti osallistua takuun käytännön toteutukseen, koska niille ei valtion puolelta myönnetty erillisiä määrärahoja takuun toimien toteuttamista varten.

Selkeä yksittäinen isompi teema, joka kulki mukana nuorisotakuu-keskusteluissa läpi vuoden oli hallituksen suunnittelemat koulutusleikkaukset ja niistä johtuva kouluverkon tiivistäminen, joista esimerkkinä oli ammattikorkeakoulu-uudistus. Oppositio koki näiden aikomuksien olevan vahvasti ristiriidassa nuorisotakuuseen sisältyvän koulutustakuun kanssa: miten samaan aikaan voidaan leikata koulutuksen resursseja ja vähentää koulupaikkoja, kun yhtenä hallituksen lupauksena on ollut koulupaikan takaaminen jokaiselle peruskoulunsa päättävälle, oppositiopuolueista ihmeteltiin.

Mainitun ammattikorkeakoulu-uudistuksen hallitus ja oppositio olisivat toteuttaneet erilaisista lähtökohdista. Hallituspuolueista etenkin kokoomukselle ja sosialidemokraateille tärkeää oli koulutuksen laadun takaaminen sekä koulupaikkojen painottaminen sinne, missä nuoria on eniten eli kasvukeskuksiin ja

niiden lähettyville. Näitä näkemyksiä tukivat harvemmissa puheenvuoroissaan myös vihreät ja kristillisdemokraatit. Koulutuspaikkojen maantieteellistä jakautumista alueellisen tasa-arvon ja maakuntien elinvoimaisuuden perusteluilla kannattivat vahvasti keskusta ja Perussuomalaiset. Näin jakolinja muodostui asiassa selkeästi hallitus—oppositio –asetelman mukaisesti. Puheenvuoroissaan kansanedustajat olivat hanakasti puolustamassa etenkin omien vaalipiiriensä etua koulupaikkojen jaossa. Koulutuksen järjestämisestä käytävää keskustelua sävytti myös puolueiden erilainen lähestyminen koulutuksen tasa-arvo –käsitykseen.

Nuorisotakuu-keskusteluista löytyi myös useampia asiakysymyksiä, jotka puolue-edustajien eriävien näkemyksien vuoksi jakoivat hallitusrintamaa. Kokoomus ja sosialidemokraatit olivat hyvin eri kannoilla puhuttaessa esimerkiksi nuorisotakuun mahdollisesta velvoittavuudesta. Kokoomuksen edustajat esittivät varsin tiukkoja mielipiteitä siitä, että tarjottaessa takuulla nuorelle ohjausta, opiskelu- tai työpaikkaa, niin tällä ei pitäisi enää sen jälkeen olla mahdollisuutta jäädä toimeettomana kotiin ja samalla vastaanottaa täysimääräistä sosiaaliturvaa. Kokoomuksesta edellytettiin liberalismien hengen mukaisesti yksilön omaa aktiivisuutta ja osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Näkemykselleen kokoomus sai tukea oppositiosta ja etenkin keskustalta. Nämä puolueet vaikuttivat olevan valmiita toteuttamaan nuorisotakuun kautta aktivoivaa työvoimapolitiikkaa, jossa olisi havaittavissa joitakin osallistavan sosiaaliturvan piirteitä sisältäen mahdollisia sanktioita.

Sosialidemokraatit uskoivat taas enemmänkin nuorten motivoimiseen: nuoria tulee kannustaa tarttumaan nuorisotakuun tarjoamiin mahdollisuuksiin ja näin saada heidät osallistumaan aktivointitoimiin. Sdp:n edustajat eivät puoltaneet velvoittavuuden sisältämistä nuorisotakuuseen ja samalla linjalla olivat Vasemmistoliiton edustajat. Puolueet vasemmalla eivät uskoneet nuorten joutenolon olevan tietoinen valintana tai sosiaalietuuksien hyväksikäytön olevan yleistä, vaan kyseessä olevan ennemminkin poikkeustapauksien, joiden perusteella ei tulisi leimata kaikkia koulu- ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria.

Oppivelvollisuuden pidentäminen oli toinen aihe, joka jakoi hallitusta kahteen eri leiriin. Sdp:n pitkäaikainen tavoite oppivelvollisuuden nostamisesta yhdellä

vuodella ei saanut kannatusta kokoomusedustajien parissa, jotka olisivat suunnanneet resurssit mieluummin täsmätoimiin syrjäytymisen estämiseksi. Myöskään keskustan edustajat eivät kokeneet oppivelvollisuuden pidentämisen olevan toimiva ratkaisu mahdollisten koulupudokkaiden tilanteeseen. Tässäkin asiassa asetelma oli vasemmisto—oikeisto -jaon mukainen. Sdp sai hankkeelleen tukea Vasemmistoliitosta, kun taas kohdennettuja toimia suosivat kokoomuksen ja keskustan tapaan kristillisdemokraatit ja Rkp. Perussuomalaiset olivat asiassa kahden vaiheilla, puolueen edustajat esittävät asiasta sekä myönteisiä että kielteisiä puheenvuoroja.

Yhtenä omana kokonaisuutenaan keskusteluista nousi esiin nuorten nopeampi siirtyminen työelämään ja uusien työpaikkojen luominen. Nuorten työllistymisessä ongelmakohdat määriteltiin hieman eri näkökulmista, perustuen pitkälti puolueiden sijoittumisesta vasemmisto—oikeisto -akselilla. Lähimpänä oikeistoa olevat ja yrittäjyyttä korostavat kokoomus ja keskusta lähestyivät nuorten työllistämistä enemmän työnantajan puolelta ja puhuivat paljon toimista työllistämiskynnyksen madaltamiseksi. Puolueiden edustajat toivoivat puheenvuoroissaan lisää joustavuutta työmarkkinoille esimerkiksi uusien työntekijöiden palkkaukseen ja halusivat, että yrittäjien tarpeet otettaisiin paremmin huomioon hallituksen toteuttamassa työpolitiikassa. He kaipasivat myös merkittävämpiä uudistuksia oppisopimuskoulutukseen tavalla, joka pienentäisi työnantajan riskiä oppisopimuskoulutussuhteessa. Ratkaisuksi tähän porvaripuolueet ajoivat oppisopimuskoulutuksen muuttamista koulutussuhde -mallin suuntaan ja halusivat ottaa oppisopimuskoulutuksen toteuttamiseen esimerkkiä Saksasta ja Sveitsistä.

Vasemmalla työmarkkinatilannetta taas tarkasteltiin enemmän työnhakijan ja -tekijän, tässä tapauksessa nuoren, kannalta. Vasemmistopuolueet kokivat yhteiskunnan tulleen elinkeinoelämää ja työnantajia jo vastaan esimerkiksi suunnitellulla yhteisöveron alennuksella. Nuorisotakuun keinovalikoimaan kuuluva Sanssi-kortti eli palkkatuki -malli oli myös kehitetty tukemaan työnantajia nuoren palkkakustannuksissa ja tämän tulisi etenkin Sdp:n mielestä kannustaa yrityksiä palkkamaan uusia nuoria työntekijöitä. Puolueet eivät olleet halukkaita neuvottelemaan mahdollisuudesta maksaa oppisopimusnuorille

pienempää palkkaa, kuin mitä työehtosopimukseen kirjattu oppisopimuksella tehtävästä työstä maksettava palkka sillä hetkellä oli.

Byrokratian koettiin läpi puoluekentän olevan nuorisotakuun toimia hidastavaa ja nykyisellään liian raskasta, ja tämä vaikuttaa myös osaltaan toimenpiteiden suosioon. Hallitus myönsi, että työtä byrokratian helpottamiseksi on vielä tehtävä ja parannuksia tähän parhaillaan myös tehdään esimerkiksi sähköistämällä toimintoja ja hakulomakkeita, jotta asiat voisi hoitaa sujuvasti internetissä.

Läpi vuoden eduskunnassa arvioitiin nuorisotakuun onnistumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta. Vaikka hankkeena nuorisotakuuta pidettiin myös oppositiopuolueissa hyvänä, koettiin sen epäonnistuvan hallituksen käsittelyssä. Kriitikkissään takuuta ja sen toimia kohtaan, nojasivat keskusta ja Perussuomalaiset argumentoinnissaan etenkin tilastollisiin tietoihin nuorisotyöttömyydestä, mikä oli takuusta huolimatta kasvanut vuoden 2013 aikana aikaisempaan vuoteen verrattuna.

Hallituspuolueet pitivät panostuksia nuorisotakuuseen osoituksena siitä, että hallitus on ottanut nuorten tukalan tilanteen tosissaan ja ryhtynyt toimiin. Vaikka takuun tulokset eivät sen ensimmäisenä voimassaolovuotena olleet vielä toivotun mukaisia, niin uskoivat hallituspuolueet, etenkin Sdp, toimenpiteiden olevan oikeansuuntaisia. Kyseessä todettiin myös olevan monimutkainen haaste, jota ei uskotukkaan voitettavan täysin yhden vuoden aikana, vaan toimien näkyvä vaikuttavuus vaatii pidemmän aikavälin työtä.

Vaikka hallitusrintama pysyi nuorisotakuun toimista mahdollisesti merkittävämmässä teemassa eli koulutuksessa melko yhtenäisenä, lukuun ottamatta oppivelvollisuusiän nostoa, sekä lisäksi hallituspuolueet korostivat yhteen ääneen nuorisotakuun välttämättömyyttä ja tarvetta puuttua nuorten ongelmiin, tuli edellä esitetyissä asioissa esille hallituspuolueiden eri aatteelliset lähtökohdat. Hallituspuolueiden näkemyserot tulivat esille etenkin puhuttaessa yksilön vastuusta, taloudellisista kannustimista ja vapaammista työmarkkinoista. Kuten Rauli Mickelsson kirjoittaa, kuvaa vasemmisto—oikeisto -jako edelleen melko hyvin puolueiden keskinäistä järjestystä etenkin puolueiden kannanotoissa

markkinatalouteen ja talouden poliittiseen sääntelyyn.²⁷⁸ Tämä piirre oli läsnä myös nuorisotakuu-keskusteluissa.

Kokoomus on omassa periaateohjelmassaan painottanut ”ihmisen vapautta ja vastuuta omasta toiminnastaan” sekä koulutuspolitiikassa korostanut ”jokaisen oikeutta kehittyä omista lähtökohdistaan tahtonsa mukaisesti”.²⁷⁹ Näitä aatteita mukailleen kokoomus toteutti politiikkansa myös nuorisotakuu-keskustelussa. Samalla keskusteluissa tuli hyvin esiin puolueen yrittäjämyönteisyys, kun esimerkiksi työnantajan riskiä uusien työntekijöiden palkkaamiseksi toivottiin pienennettävän.

Sosialidemokraattien perinteenä on taas ollut puolustaa yksilöiden yhteisvastuuta toisistaan ja yhteisöstään. ”Korkea sivistystaso ja osaaminen, joiden perustana ovat tasavertaiset koulutusmahdollisuudet.” on puolestaan ollut Sdp:n kanta koulutuspolitiikan toteuttamiseen.²⁸⁰ Koulutuskeskusteluissa yllättävää olikin, kuinka vahvasti sosialidemokraatit olivat ammattikorkeakouluverkon tiivistämisen kannalla ja painottivat koulutuksen laadullista merkitystä. Työllistämiskeskusteluissa sosialidemokraatit olivat perinteisellä linjallaan puolustaessaan työntekijän eli nuoren asemaa sekä oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan oikeutta nykyisen tasoiseen palkkaan. Elinkeinoelämältä edellytettiin vastavuoroisuutta hallituksen tekemiä veroalennuksia kohtaan ja vaadittiin yrityksiä antamaan oma panoksensa nuorten työmarkkina-aseman parantamiseksi.

Oppositiopuolue keskusta on ajan saatossa muuttunut agraaripuolueesta yleispuolueeksi, mutta puolueelle on edelleen luonteenomaista puhua ”alueellisesta tasa-arvosta”, joka on käsitteenä toistunut myös puolueen periaate- ja vaaliohjelmissa vuosikymmenet.²⁸¹ Keskusteluissa koulutuspaikkojen jakaantumisesta puolueen rooli Suomen ”maaseudun”; reuna- ja haja-

---

²⁷⁸ Mickelsson 2006, 233.

²⁷⁹ Kokoomuksen periaateohjelma 2006. Kansallisen Kokoomuksen virallinen internetsivusto (luettu 21.2.2016). <http://www.kokoomus.fi/periaateohjelma/>

²⁸⁰ Sosiaalidemokratian periaatteet 1999. Suomen sosialidemokraattisen puolueen virallinen internetsivusto (luettu 21.2.2016). <http://www.sdp.fi/fi/component/content/article/62-sdp/tutustu/arvot/politiikan-a-oe/4169-sosiaalidemokratian-periaatteet>

²⁸¹ Mickelsson 2006, 251.

asutusalueiden puolustajana kävikin selvästi ilmi. Vuoden 2006 periaateohjelmassa korkeakouluopetusta ja -tutkimusta tulee keskustan mielestä harjoittaa koko maassa ja tästä kannasta puolue piti vuoden 2013 aikanakin vahvasti kiinni.²⁸² Nuorten työllistämiskeskusteluissa keskustan puheenvuorot heijastelivat puolueen yrittäjähenkisyttä ja edustajat puhuivat työllistämiskynnyksen madaltamista, millä keskustalaiset tarkoittivat esimerkiksi oppisopimuskoulutus-mallin uudistamista koulutussuhteen suuntaan.

Oppositiopuolueet olivat nuorisotakuu-keskusteluissa useassa asiassa yhtenevällä linjalla. Perussuomalaiset paheksuivat keskustan tapaan hallituksen koulutusleikkauksia ja tahtoivat myös ammattikorkeakoulu-uudistusta toteutettavan tasapuolisen aluepolitiikan lähtökohdista. Koulutuskeskusteluissa ja oppisopimusjärjestelyistä puhuttaessa Perussuomalaiset halusivat korostaa etenkin ammatillisen koulutuksen arvoa sekä merkitystä suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Jotkut Perussuomalaisten edustajista olivat valmiita keventämään työmarkkinoiden sääntelyä nuorten työllistämisen helpottamiseksi. Osa puolueen edustajista ei kuitenkaan halunnut koskea esimerkiksi oppisopimuskoulutettavan palkkaukseen.

Lopuista hallituspuolueista Vasemmistoliitto toi erityisesti esiin etsivän nuorisotyön roolia ja siitä saatuja hyviä tuloksia useissa kunnissa. Nuorisotakuuta puolue piti sen työllistävän vaikutuksen lisäksi myös puuttumisena yhteiskunnan eriarvoistumiskehitykseen. Kristillisdemokraatit kokivat takuun voimaantumisen olevan osoitus siitä, että hallitus huolehtii nuorista ja haluaa parantaa heidän asemaansa. Rkp:n käyttämät puheenvuorot nuorisotakuukeskustelussa jäivät hyvin vähäisiksi. Puolue piti nuorisotakuun toteuttamista muiden hallituspuolueiden tapaan tärkeänä tekona, jolla helpotetaan nuorten siirtymistä työelämään ja näin vähennetään nuorisotyöttömyyttä.

---

²⁸² Keskustan periaateohjelma 2006. Suomen Keskustan virallinen internetsivusto (luettu 23.2.2016). <https://www.keskusta.fi/Suomeksi/Politiikka/Arvot,-missio,-visio/Keskustan-periaatteet#Sivistyksen%20ja%20kulttuurin%20voimalla>

Lähdeluettelo

I Ensisijaiset lähdejulkaisut:

Valtiopäivät (VP) 2013, täysistuntojen pöytäkirjat (Ptk)
<https://www.eduskunta.fi/FI/search/Sivut/vaskiresults.aspx>

II Kirjallisuus ja tutkimukset:

Ahonen Sirkka, *Yhteinen koulu – Tasa-arvoa vai tasapäisyyttä?* Vastapaino, Tampere 2003.

Aro Mikko, Nuorten koulutusasenteet ja eri hyvinvointivaltiomallit. *Koulutuspolitiikkaa Suomessa ja ylikansalliset mallit*. Toim. Arto Jauhiainen, Risto Rinne & Juhani Tähtinen. Suomen Kasvatustieteellinen Seura. Painosalama Oy, Turku 2001.

Ek Ellen, Saari Erkki, Viinamäki Leena, Sovio Ulla & Järvelin Marjo-Riitta. *Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö*. Kela, sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Edita Prima Oy, Helsinki 2004.

Eskola Jari & Suoranta Juha, *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2008.

Helne Tuula, *Syrjäytymisen yhteiskunta*. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalipolitiikan laitos. STAKES, tutkimuksia 123. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi 2002.

Hämäläinen Ulla, *Koulutuksesta työelämään – Nuorten työllistymiseen vaikuttavat tekijät*. Palkansaajien tutkimuslaitos. Tutkimuksia 83. Helsinki 2002.

Jahnukainen Markku, Kaksi mallia nuorten koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymisen ehkäisyssä. *Koulutuspolitiikkaa Suomessa ja ylikansalliset mallit*. Toim. Arto Jauhiainen, Risto Rinne & Juhani Tähtinen. Suomen Kasvatustieteellinen Seura. Painosalama Oy, Turku 2001.

Jalava Marja, Simola Hannu & Varjo Janne, Hallinnosta hallintaan – Koulutuksen hallinnon muutos 1960-luvulta 2000-luvulle. *Tiedon ja osaamisen Suomi – Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Pauli Kettunen & Hannu Simola. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2012.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi & Suoninen Eero, *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2000.

Karjalainen Vappu, Aktiivisen sosiaalipolitiikan ristiriitainen tehtävä. *Sosiaalipolitiikka – Hukassa vai uuden jäljillä?* Toim. Elina Palola & Vappu Karjalainen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Unigrafia Oy Yliopistopaino, Helsinki 2011.

Kettunen Pauli, Jalava Marja, Simola Hannu & Varjo Janne, Tasa-arvon ihanteesta erinomaisuuden eetokseen – Koulutuspolitiikka hyvinvointivaltiosta kilpailuvaltioon. *Tiedon ja osaamisen Suomi – Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Pauli Kettunen & Hannu Simola. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2012.

Kivirauma Joel, Koulutuksen marginaalissa. *Tiedon ja osaamisen Suomi – Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Pauli Kettunen & Hannu Simola. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2012.

Koistinen Pertti, *Työ, työvoima & politiikka*. Vastapaino. Hansaprint Oy, Vantaa 2014.

Lehtisalo Liekki & Raivola Reijo, *Koulutus- ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle*. WSOY, 1999.

Lintunen Kari, *Nuorten yhteiskuntatakuu kokeilu – Nuorisotakuujärjestelmien vertailua*. Työvoimaministeriö. Valtion painatuskeskus, Helsinki 1985.

Mickelsson Rauli, Ovatko puolueet samanlaisia periaateohjelmiennäkökulmasta katsottuna? *Suomen puolueiden periaateohjelmat – Ohjelmat, niiden taustaa ja tarkastelua*. Toim. Jukka Paastela & Heikki Paloheimo. Tampereen yliopisto, Poliitiikan tutkimuksen laitos, 2006.

Mickelsson Rauli, *Suomen puolueet – Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Vastapaino. Hansaprint Oy, Vantaa 2015.

Nevala Arto & Rinne Risto, Korkeakoulutuksen muodonmuutos. *Tiedon ja osaamisen Suomi – Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Pauli Kettunen & Hannu Simola. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2012.

Nyysölä Kari, Valmennusta ja varastointia – Nuorten työllisyys ja työvoimapolitiikka 1960-luvulta 2000-luvulle. *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Heikki Silvennoinen. Nuorisotutkimusverkosto. Yliopistopaino Oy, Helsinki 2002.

Paloheimo Heikki, Puolueiden periaateohjelmien sisällöistä ja merkityksistä. *Suomen puolueiden periaateohjelmat – Ohjelmat, niiden taustaa ja tarkastelua*. Toim. Jukka Paastela & Heikki Paloheimo. Tampereen yliopisto, Poliitiikan tutkimuksen laitos, 2006.

Pekonen Kyösti, *Puhe eduskunnassa*. Vastapaino, 2011.

Puuronen Vesa, *Nuorisotutkimus*. Vastapaino, Tampere 2006.

Silvennoinen Heikki, Nuorisopolitiikka ja elinoloihin vaikuttaminen. *Nuorisopolitiikkaa Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Heikki Silvennoinen. Yliopistopaino Oy, Helsinki 2002.

Silvennoinen Heikki, Kivinen Osmo & Ahola Sakari, Tasa-arvon tavoittelusta markkinoiden puristukseen. *Nuorisopolitiikkaa Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Heikki Silvennoinen. Yliopistopaino Oy, Helsinki 2002.

Suutari Minna, *Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa*. Nuorisotutkimusverkosto. Yliopistopaino Oy, Helsinki 2002.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2002.

Wiberg Matti & Koura Antti, Kansanedustajat ovat kyselevinä ja ministerit ovat vastaavinaan. *Pelkkää retoriikkaa*. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Vastapaino, Tampere 1996.

Winqvist Liisa, Nuorten yhteiskuntatakuusta nuorisotakuuseen. *Nuorisotakuun arki ja politiikka*. Toim. Gretschel Anu, Paakkunainen Kari, Souto Anne-Mari & Suurpää Leena. Nuorisotutkimusseura. Unigrafia, Helsinki 2014.

III Raportit ja selvitykset:

Ervamaa Suvi, *Kohti onnistunutta nuorisotakuuta? Nuorten ja ammattilaisten näkemyksiä nuorisotakuun toteutuksesta ja kehittämisestä*. Onnistunut nuorisotakuu –hankkeen loppuraportti. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, Helsinki 2014.

Myrskylä Pekka, *Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2011.

Pitkänen Sari, Aho Simo & Syrjä Sannu, *Markkinointi ja uusia mahdollisuuksia – Tutkimus Sanssi-kortin käytöstä, käyttöön liittyvistä kokemuksista ja vaikutuksista nuorten työllistymiseen*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 25/2012. Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.

Savolainen Janne, Virnes Elise, Hilpinen Merja & Palola Elina, *Nuorisotakuutyöryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 19/2015. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015.

https://www.tem.fi/files/42493/TEMjul_19_2015_web_19032015.pdf

Tuusa Matti, Pitkänen Sari, Shemeikka Riikka & al, *Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 15/2014, Helsinki 2014.

https://www.tem.fi/files/39775/TEMjul_15_2014_web_14052014.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012. *Nuorten yhteiskuntatakuu 2012*. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2012.

http://www.nuorisotakuu.fi/files/34024/Nuorten_yhteiskuntatakuu_2013_-_raportti.pdf

IV WWW-dokumentit:

Aamulehti 28.8.2013

<http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194923870612/artikkeli/budjettiriihessa+ra tkaisu+oppivelvollisuuden+pidennys+koskee+ilman+opiskelupaikkaa+jaavia.html>

HE 9/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130009>

Keskustan periaateohjelma 2006. Suomen Keskustan virallinen internetsivusto. <https://www.keskusta.fi/Suomeksi/Politiikka/Arvot,-missio,-visio/Keskustan-periaatteet#Sivistyksen%20ja%20kulttuurin%20voimalla>

Kokoomuksen periaateohjelma 2006. Kansallisen Kokoomuksen virallinen internetsivusto. <http://www.kokoomus.fi/periaateohjelma/>

LA 58/2013 vp 2013 – Jaana Pelkonen /kok ym. Laki toimeentulotuesta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Documents/la_58+2013.pdf

Nuorisolaki (72/2006)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivu 28.10.2015. *Nuorten aikuisten osaamisohjelma.*

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote. *Gustafsson: Koulutustakuun avulla jokaiselle nuorelle perusasteen jälkeinen koulutuspaikka.* 21.5.2013.

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/05/nuorisotakuu_gustafsson.html?lang=fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote. *Nuorisotakuun toteutus edellyttää uutta ajattelua.* 4.4.2013.

http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/04/nuorisotakuu_toimintaohjeistus.html?lang=fi

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 22.6.2011.

<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a>

Sosialidemokratian periaatteet 1999. Suomen Sosialidemokraattisen puolueen virallinen internetsivusto. <http://www.sdp.fi/fi/component/content/article/62-sdp/tutustu/arvot/politiikan-a-oe/4169-sosialidemokratian-periaatteet>

Suomen Sosialidemokraattisen puolueen taustamuistio 22.8.2013.

<http://www.sdp.fi/fi/taustat/muistiot/6892-oppivelvollisuuden-pidentaminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö, *Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille*

toimijoille 12.3.2013.

[http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun tavoitteet ja sisalto - Kirje nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille.pdf](http://www.nuorisotakuu.fi/files/36290/Nuorisotakuun_tavoitteet_ja_sisalto_-_Kirje_nuorisotakuun_alueellisille_ja_paikallisille_toimijoille.pdf)

Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote. *Nuorisotakuun toteutus edellyttää uutta ajattelua ja hallinnonalan rajat ylittävää yhteistyötä.* 4.4.2013

[https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2013/nuorisotakuun toteutus edellyttää uutta ajattelua ja hallinnonalan rajat ylittävää yhteistyota.110015.news](https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2013/nuorisotakuun_toteutus_edellyttaa_uutta_ajattelua_ja_hallinnonalan_rajat_ylittavaa_yhteistyota.110015.news)

Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote. *Nuorten yhteiskuntatakuu: koulutusta, työtä ja täsmäpalvelua.* 15.3.2012.

[http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/nuorten yhteiskuntatakuu koulutusta työtä ja täsmäpalvelua.105791.news](http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2012/nuorten_yhteiskuntatakuu_koulutusta_tyota_ja_tasmapalvelua.105791.news)

Valtioneuvoston internet-sivut 13.11.2015

<http://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitukset-ja-ministerit/raportti-/r/m1/72>

Vasemmistoliiton periaateohjelma 2007. Vasemmistoliiton virallinen internet-sivusto. <http://www.vasemmisto.fi/politiikka/periaateohjelma/>